

**”Ihanaa, että joku pitää Suomen ficcaajien hukkuvia päitä pinnalla” –
suomalaisten fanifiktioharrastajien asenteet suomenkielistä fanifiktiota ja
sen kirjoittajia kohtaan**

Maisterintutkielma

Inka Paajanen

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Inka Paajanen	
Työn nimi – Title ”Ihanaa, että joku pitää Suomen ficcaajien hukkuvia päitä pinnalla” – suomalaisten fanifiktioharrastajien asenteet suomenkielistä fanifiktiota ja sen kirjoittajia kohtaan	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 101 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract <p>Maisterintutkimukseni käsittelee äidinkieleltään suomenkielisten fanifiktioharrastajien kieliasenteita. Fanfiction lukeminen tai kirjoittaminen on keskeinen tapa toteuttaa omaa faniuttaan, mutta Suomessa fanifiktiota ei ole vielä tutkittu erityisen paljoa kielitieteen näkökulmasta. Fanifiktio ei ole kieliasenteista vapaa ilmiö, ja suurin osa kansainvälisillä fanifiktiosivuilla julkaistusta fanifiktiosta on englanninkielistä, jolloin englanninkielinen fanifiktio näyttyy fanifiktioyhteisöissä normina. Kysymyksiä herättääkin, minkälainen asema suomenkielisellä fanifiktiolla on suomalaisten fanifiktioharrastajien keskuudessa. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat: 1. Miten äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat asennoituvat suomen kielellä kirjoittamiseen ja suomenkieliseen fanifiktioon? 2. Miten äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat asennoituvat suomenkielisen fanifiction kirjoittajiin?</p> <p>Tutkimukseni yhdistelee kansanlingvistiikkaan kuuluvaa kieliasennetutkimusta sekä fanitutkimusta. Kieliasenteet on perinteisesti jaoteltu kolmeen toisiinsa vaikuttavaan osa-alueeseen, jotka ovat kognitiivinen, affektiivinen ja konatiivinen osa-alue. Tutkimuksessani hyödynnän kahta aineistoa, vuonna 2016 kerättyä, 100 hengen otannasta koottua kyselyaineistoa sekä vuonna 2018 kerättyä 10 hengen yksilöhaastatteluaineistoa. Aineistojen analyysissä käytän teorialähtöistä sisällönanalyysia.</p> <p>Äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat asennoituvat varsin ristiriitaisesti suomenkieliseen fanifiktioon, ja asennoitumiseen vaikuttaa merkittävästi se, millä kielellä harrastaja tuottaa tai kuluttaa fanifiktiota ja miten paljon hän on tekemisissä suomenkielisen fanifiction kanssa. Myönteisissä näkökulmissa suomenkielistä fanifiktiota kuvataan esimerkiksi kauniina ja tekstejä arvostetaan, koska ne on kirjoitettu harrastajan äidinkielellä. Kuitenkin monet pitävät suomenkielistä fanifiktiota kömpelönä ja suhtautuvat kielteisesti suomenkielisen fanifiction kannattavuuteen, laatuun sekä suomen kielen käyttömahdollisuuksiin fanifiktiossa. Tästä huolimatta suomenkielisen fanifiction toivotaan lisääntyvän ja kehittyvän tulevaisuudessa. Asennoituminen suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavia kohtaan on sen sijaan pääsääntöisesti myönteistä, ja lähtökohtaisesti suomeksi kirjoitettavia kunnioitetaan ja arvostetaan.</p> <p>Tutkimukseni osoittaa, että fanifiktioharrastajien kieliasenteet vaikuttavat siihen, millä kielillä he lukevat tai kirjoittavat fanifiktiota. Tutkimukseni osoittaa myös, että englanninkielisen fanifiction normalisoitu asema fanifiktioharrastajien keskuudessa vaikuttaa suomenkielisen fanifiction asemaan. Tutkimustani voidaan hyödyntää fanifiktiota tutkittaessa mutta myös laajemmissa konteksteissa, esimerkiksi tutkittaessa suomen kieleen kohdistuneita asenteita ja suomen kielen käytettyä eri kielenkäyttötilanteissa.</p>	
Asiasanat – Keywords Kansanlingvistiikka, asenteet, fanitutkimus, fanifiktio, fanius	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, suomen kielen oppiaine	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSKENTÄN KUVAUS	5
2.1	Kansanlingvistiikka	5
2.1.1	Tutkimuskenttä.....	5
2.1.2	Kieliasenteet	7
2.2	Fanitutkimus	10
2.2.1	Tutkimuskenttä.....	10
2.2.2	Fanifiktio	13
2.3	Fanifiktio ja kielentutkimus.....	16
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	19
3.1	Kirjoittajilta kerätty aineisto	19
3.1.1	Aineisto ja aineistonkeruuprosessi	19
3.1.2	Kyselytutkimus.....	22
3.2	Lukijoilta kerätty aineisto	23
3.2.1	Aineisto ja aineistonkeruuprosessi	23
3.2.2	Haastattelututkimus	26
3.3	Analyysimenetelmät	28
3.3.1	Sisällönanalyysi.....	28
3.3.2	Litterointi.....	31
3.4	Tutkijanpositio.....	32
4	RAKAS JA NOLO – SUOMENKIELISEEN FANIFIKTIOON LIITTYVÄT ASENTEET.....	34
4.1	Suomenkielisen fanifiktio arvoaminen ja arvostaminen	36
4.1.1	Suomenkielisen fanifiktio esteettisyys	37
4.1.2	Suomenkielisen fanifiktio arvostaminen	39

4.2	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön arvottaminen	43
4.3	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuus.....	47
4.4	Suomen kielen käytettävyys fanifiktiossa	52
4.4.1	Suomen kielen käytettävyys kirjoittamisprosessissa.....	52
4.4.2	Suomen kielen käytettävyys eri fanifiktioyhteisöissä.....	56
4.5	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön laadun arvottaminen	60
4.6	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön ja fanifiktioyhteisön tulevaisuuteen liitetyt toiveet	64
4.6.1	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön tulevaisuuteen liitetyt toiveet	65
4.6.2	Suomenkielisen fanifiktioyhteisön tulevaisuuteen liitetyt toiveet	70
5	ARVOSTETTUJA TEKIJÖITÄ – SUOMENKIELISEN FANIFIKTION KIRJOITTAJIIN LIITTYVÄT ASEENTEET	74
5.1	Kirjoittajien arvostus kirjoituskielestä riippumatta	75
5.2	Suomeksi kirjoittavat yhteisön tärkeinä jäseninä	77
5.3	Suomeksi kirjoittavat suomenkielisen fanifiktioyhteisön puolustajina.....	80
5.4	Suomeksi kirjoittavien taito ja taitamattomuus	83
6	PÄÄTÄNTÖ	89
6.1	Tulokset ja pohdinta	89
6.2	Tutkimuksen arviointi ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet	94
7	LÄHTEET	98
	LIITTEET.....	102

1 JOHDANTO

Moni meistä on jonkin asian fani. Saatamme seurata intohimoisesti jonkin televisiosarjan käänteitä, osallistua suosikkiyhtyeemme keikoille tai kannustaa lempijoukkuettamme voittoon erinäisissä urheilutapahtumissa. Hirsjärvi ja Kovala (2007: 245) huomauttavatkin faniuden olevan ilmiönä hyvin tavanomainen nykypäivän länsimaisessa kulttuurissa. Faniutta ja sen ilmentämistä on helppo nähdä joka puolella ympärillämme: katsoessamme televisiosta esimerkiksi jalkapallo-otteluita näemme katsomossa usein eri seurojen huiveja tai kannustuskyllttejä, ja tunnettujen kansainvälisten elokuva-sarjojen ensi-iltanäytöksissä haastatellaan yleensä sarjojen pitkäaikaisia faneja. Aina fanius ei kuitenkaan näy päällepäin, vaan se voi olla myös hiljaista ja yksityistä toimintaa (Nikunen 2008: 11). Tällöin voi ajatella, että maailmassa on yhtä monta tapaa ”fanittaa” kuin on faniakin.

Yksi tapa harjoittaa faniuttaan ja osallistua oman **fandomin** eli faniyhteisön (ks. esim. Hellekson & Busse 2006: 6) toimintaan on kirjoittaa tai lukea **fanifiktiota**. Fanifiktio (*fan fiction*) tarkoittaa fanien tuottamaa ei-kaupallista tekstiä, joka perustuu johonkin olemassa olevaan tekstiaineistoon (Pimenova 2009: 44; Hellekson & Busse 2014b: 5). Tällaiset aineistot ovat pääsääntöisesti fiktiivisiä, ja niihin lukeutuvat esimerkiksi kirjat, sarjakuvat, televisiosarjat, elokuvat ja japanilaiset animaatiot sarjat eli animet. Määritelmä fanifiktiosta tekstinä, joka perustuu toisiin fiktiivisiin teksteihin, ei tosin ole täysin ongelmaton. Fanifiktiota käsittelevät tutkimukset ovat usein ohittaneet niin sanotun **real person fictionin** (RPF) eli oikeita ihmisiä käsittelevän fanifiktion (Fathallah 2017: 1). Fanifiktioharrastajat näyttävät puolestaan itse sisällyttävän RPF-fanifiktion fanifiktio-termin, sillä esimerkiksi kansainvälisellä, suosituilla Archive of Our Own -fanifiktiosivustolla (AO3) on oma kategoriansa RPF-fanifiktioille. Tällöin parempi, erilaiset fanifiktion ilmenemismuodot huomioiva määritelmä fanifiktioille voisi olla ”fanien kirjoittama ei-kaupallinen teksti, joka perustuu johonkin jo olemassa olevaan lähteeseen”.

Fanifiktion nykyisenä kotina voi pitää internetiä, sillä fanifiktion julkaisualustoina toimivat etenkin erilaiset fanifiktiosivustot ja -foorumit. Esimerkiksi pelkästään vuonna 2008 perustetulla AO3-sivustolla on yli 1,8 miljoonaa rekisteröitynyttä käyttäjää ja yli 4,7 miljoonaa faniä, joista valtaosa on fanifiktioita (haettu 27.4.2019). Sivuston suosituimmilla fanifiktioilla saattaa olla jopa satojatuhansia näyttökertoja ja kymmeniätuhansia tykkäyksiä, mikä kertoo ilmiön suuruudesta. Fanifiktioharrastus ei näyttäisi menettäneen suosiotaan, sillä AO3-sivusto

on kasvanut vuosien saatossa nopeaa vauhtia. Sivuston vuoden 2013 ylläpitojulkaisujen mukaan (Archive Of Our Own 2013a; Archive of Our Own 2013b) sivuston fanityömäärä nousi vuoden 2012 lopussa 500 000 työhön, kun taas rekisteröityneiden käyttäjien määrä ylitti 200 000 käyttäjän rajan vuoden 2013 elokuussa. Kehitys on ollut nopeaa myös edeltävin vuosien aikana: kirjoittaessani suomalaisten fanifiktiokirjoittajien kielivalintoja ja -asenteita käsittelevän kandidaatintutkielmani johdantoa kevättalvella 2017 oli AO3-sivustolla ”yli miljoona käyttäjää ja lähes kolme miljoonaa fanityötä” (Paajanen 2017: 1).

Kieli liittyy keskeisellä tavalla fanifiktioon sekä sen julkaisuympäristöön. Kansainvälisten fanifiktiosivustojen hallitseva kieli on englanti, joskin esimerkiksi AO3-sivustolla on mahdollista etsiä fanitöitä yli kuudellakymmenellä muulla kielellä. Muiden kielten osuus jää kuitenkin vähäiseksi, sillä sisään kirjautuneen käyttäjän hakutuloksissa englanninkielisiä töitä on pyörästettyä 4,4 miljoonaa (haettu 27.4.2019) eli liki 94 prosenttia. Vertailuna suomenkielisiä töitä löytyy samoilla hakuasetuksilla 983 kappaletta eli kokonaismäärästä noin 0,02 prosenttia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö suomenkielistä fanifiktiota kirjoitettaisi, vaan sen julkaisu näyttää keskittyneen nimenomaan suomenkielisille fanifiktiofoorumeille. 2000-luvun alussa kerättyssä tutkimusaineistossa (Leppänen 2008: 161; Leppänen 2009: 67; Silén 2012: 103–111) valtaosa suomalaisista fanifiktiokirjoittajista kirjoitti fanifiktiota joko pelkästään suomeksi tai sekä suomeksi että englanniksi. Sen sijaan kandidaatintutkielmaani (Paajanen 2017) varten keräämästäni kyselyaineistosta kävi ilmi, että pelkästään suomenkielistä fanifiktiota tuottavien kirjoittajien osuus on vähentynyt. Sen sijaan fanifiktion kirjoittaminen pelkästään englanniksi on noussut yhtä suosituksi kirjoitusvaihtoehdoksi sekä suomeksi että englanniksi kirjoittamisen rinnalle (ks. luku 3.1).

Suomalaisten tuottaman fanifiktion kielimuutoksen lisäksi olen kiinnittänyt eri sosiaalisen median palstoilla huomiota keskusteluihin suomenkielisen fanifiktion huonolaatuisuudesta tai eräänlaisesta ”tönkköydestä”. Keskusteluissa heikon laadun aiheuttajana pidetään nimenomaan suomen kieltä, joka siten näyttäytyy vähemmän arvokkaana kirjoituskielivalintana esimerkiksi Englantiin verrattuna. Myös kandidaatintutkielmani (Paajanen 2017) aineistosta nousi esiin samansuuntaisia kokemuksia. Toisaalta aineistosta nousi esiin myös edellä esiteltyihin kommentteihin nähden ristiriitaisia näkemyksiä, joiden mukaan suomalaisessa fanifiktioyhteisössä nimenomaan kannustettaisiin suomeksi kirjoittamiseen. Koska kandidaatintutkielma on laajuudeltaan melko suppea, asettaa se omat haasteensa tutkimuskysymysten syvälliselle käsitelylle. Kiinnostavan aiheen parissa on kuitenkin ilo työskennellä, minkä vuoksi päätin työstää maisterintutkielmaani kandidaatintutkielmani pohjalta.

Käsittelen maisterintutkielmassani siis suomalaisten ja nimenomaan äidinkieleltään suomenkielisten fanifiktioharrastajien **kieliasenteita**. Kieliasenteilla tarkoitan myönteisiä tai kielteisiä suhtautumistapoja, jotka kohdistuvat eri kieliin, kielimuotoihin tai näiden puhujiin (ks. Kalaja 1999: 46; Garrett, Coupland & Williams 2003: 3–7). Kieliasenteet syntyvät sosiaalisissa suhteissa, jolloin esimerkiksi tietty kieli tai kielimuoto voi nauttia jonkin yhteisön sisällä korkeammasta sosiaalisesta statuksesta kuin jokin toinen (Kalaja 1999: 47). Tämä voisi näyttäytyä suomalaisessa fanifiktioyhteisössä englannin suosimisen lisääntymisenä suomeen verrattuna. Asenteiden on lisäksi katsottu synnyttävän niihin pohjautuvaa toimintaa, joskin tämä näkemys on herättänyt kritiikkiä (Garrett ym. 2003: 7–9). Tähän aiheeseen palaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

Fanifiktioharrastajiksi puolestaan määrittelen sekä fanifiktion kirjoittajat että lukijat. Päästäkseni syventämään tietoa aiemmin tutkimieni fanifiktiokirjoittajien asenteista käsittelen uudelleen osittain samoja kysymyksiä kuin kandidaatintutkielmassani, joskin olen maisterintutkielmaani valinnut laajemman analysoitavan aineiston (ks. luku 3). Tällä kertaa myös fanifiktion lukijat on otettu mukaan tutkimuksen informanteiksi. Syy tutkimuksen kohderyhmän laajentamiseen nousee kandidaatintutkielmani (Paajanen 2017) aineistosta: kyselyvastauksissaan fanifiktiokirjoittajat toivat usein ilmi lukijoiden vaikutuksen kirjoituskielivalintoihinsa sekä sitä kautta kieliasenteisiinsa. Koska osa kirjoittajista koki lukijoiden vähäisen arvostuksen ohjaavan heitä englanninkielisen fanifiktion tuottamiseen, koen tärkeäksi tuoda lukijoiden näkemykset mukaan keskusteluun ja selvittää, miten heidän kieliasenteensa mahdollisesti eroavat kirjoittajien asenteista. Ideaalitulanteessa erilaisten äänten esilletuominen voisi auttaa fanifiktioharrastajia ymmärtämään paremmin toistensa tarpeita. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat asennoituvat suomen kielellä kirjoittamiseen ja suomenkieliseen fanifiktioon?
2. Miten äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat asennoituvat suomenkielisen fanifiktion kirjoittajiin?

Kandidaatintutkimuksestani selvisi, että suomalaisilla fanifiktiokirjoittajilla on hyvin ristiriitaisia asenteita suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Osa kirjoittajista koki ylpeyttä tuottaessaan suomenkielistä fanifiktiota ja halusi suojella sitä, kun taas osa koki suomenkielisen fanifiktion noloksi ja ajatuksen sen kirjoittamisesta ahdistavaksi, koska piti suomeksi kirjoittamista vaikeana. Sen sijaan suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin suhtauduttiin hyvin positiivisesti ja arvostaen. Ristiriitaisista asenteista huolimatta suomenkielisen fanifiktion tulevaisuudesta oltiin huolestuneita eikä sen toivottu katoavan. (Paajanen 2017: 15–21.) Hypoteesini

on, että samat ilmiöt nousevat esiin laajennetussa kirjoittaja-aineistossa sekä lukijoilta kerätyssä aineistossa.

Koska fanifiktiota ei ole vielä tutkittu paljoa Suomessa eikä varsinkaan kielitieteen näkökulmasta (ks. luku 2.3), auttaa tutkimukseni lisäämään tietoa fanifiktiosta ilmiönä. Samalla tutkimuksestani saatavaa tietoa voi hyödyntää tutkittaessa laajemmin suomen kielen asemaa ja käyttöä populaarikulttuurissa ja toisaalta tutkittaessa suomen kielen yleiseen käytettävyyteen liittyviä asenteita. Kandidaatintutkielmani (Paajanen 2017) lisäksi suomalaisten fanifiktioharrastajien kieliasteita on käsitelty hieman osana Silénin (2012) pro gradu -tutkielmaa, mutta koska tutkimuksen aineisto on vuodelta 2003, on tieto fanifiktioharrastajien kieliasteista päivityksen tarpeessa. Tutkimuksellisesta näkökulmasta fanifiktioharrastustustani antaa minulle tutkimusprosessissa erityisen aseman: olen nimittäin lukenut fanifiktiota jo noin kymmenen vuotta ja kirjoittanut sitä noin kahden vuoden ajan. Vaikka tarkastelen kirjoittajien ja lukijoiden asenteita ulkopuolelta käsin, on minulla valmista tietämystä suomalaisen fanifiktioyhteisöön sekä fanifiktion ilmiöihin liittyvistä tekijöistä. Kokemuspohjani auttaakin minua huomattavasti tutkimusilmiöön perehtymisessä.

2 TUTKIMUSKENTÄN KUVAUS

Tässä tutkimuksessa nojaudun kahteen tutkimuskenttään: kielitieteeseen kuuluvaan kansanlingvistiikkaan sekä media- ja kulttuurintutkimukseen nojautuvaan fanitutkimukseen. Esittelen seuraavaksi kummankin alan pääpiirteineen, minkä lisäksi teen katsauksen alojen kehitykseen ja kuvaan, minkälaisia kielenkäyttöä ja fanifiktiota yhdisteleviä tutkimuksia on aiemmin tehty. Esittelen kummankin tutkimuskentän yhteydessä tarkemmin niihin ja tähän tutkimukseen liittyvät keskeiset käsitteet eli **kieliasenteet** ja **fanifiktio**.

2.1 Kansanlingvistiikka

2.1.1 Tutkimuskenttä

Kansanlingvistiikka (*folk linguistics*) on kielentutkimuksen suunta, joka on kiinnostunut niin sanottujen maallikoiden kieleen liittyvistä käsityksistä ja asenteista. Kansanlingvistisessä tutkimuksessa maallikolla tarkoitetaan tavallista kielenkäyttäjää eli ihmistä, jolla ei ole kielitieteellistä koulutusta. (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 224; Mielikäinen & Palander 2014: 11.) Maallikoiden kielitietämystä ei ole aina nähty tutkimuksellisesta näkökulmasta erityisen arvokkaana, ja kielitieteilijät ovat saattaneet tehdä tarkkaa eroa itsensä ja ei-kielitieteilijöiden välille. Tällöin maallikoiden kielikäsitteiden on ajateltu kuvastavan lähinnä kielen todelliseen luonteeseen liittyviä väärinymmärryksiä. (Niedzielski & Preston 2000: 1.) Kansanlingvistinen tutkimus kuitenkin korostaa maallikoiden näkemysten tuovan kielitieteilijälle tärkeää tietoa kielestä sekä sen käytöstä: kielenkäyttäjien käsitykset kielestä vaikuttavat osaltaan esimerkiksi siihen, miten kieli kehittyy tulevaisuudessa (Palander 2011: 11).

Kansanlingvistinen tutkimus on kehittynyt dialektologian eli murretutkimuksen ja sosiolingvistiikan pohjalta. Kielenkäyttäjien murrekäsitteitä tutkittiin jo 1930- ja 1940-luvulla Hollannissa ja 1950-luvulla Japanissa, ja tutkimuksissa oltiin kiinnostuneita aluemurteiden erojen ja yhtäläisyyksien hahmottamisesta. 1960-luvulla syntyneen sociolingvistiikan kiinnostuksen kohteina ovat puolestaan toimineet tutkimussuunnan alusta alkaen muun muassa kieleen kohdistuvat asenteet, eri kielivariantteihin kohdistuva sosiaalinen arvostus sekä asenteiden vaikutus

kielimuotojen kehitykseen. (Palander 2011: 11–12.) Edellä mainitut tutkimuskohteet korostuvat yhä kansanlingvistisen tutkimuksen intresseinä.

Varsinainen kansanlingvistinen tutkimus syntyi 1980-luvulla Yhdysvalloissa, ja sen isänä voidaan pitää Dennis R. Prestonia. Murteisiin painottunut tutkimus on kehittynyt ajan myötä käsittelemään laajemmin yksilön kielitietoutta, ja sen piirissä on tehty myös kielenoppimiseen ja nimistöntutkimukseen nojautuvia tutkimuksia. Suomessa kansanlingvistisen tutkimusperinteen alku ajoittuu 1990-luvun loppuun Itä-Suomen yliopiston ja Jyväskylän yliopiston murreasenne- ja murretietoisuustutkimuksiin. Sittemmin kansanlingvististä tutkimusta on ilmestynyt myös muissa suomalaisissa yliopistoissa. (Palander 2011: 12–13; Mielikäinen & Palander 2014: 17–19.)

Maallikoiden kielitietouden merkitys sekä arvo kielitieteelliselle tutkimukselle nousevat Niedzielskin ja Prestonin (ks. 2000: 10) tekemästä huomiosta: jotta maallikot voivat puhua kielestä, on kielestä oltava jo hieman tietoa. Kuitenkin lingvistien ja ei-lingvistien keskeisimpänä erona voi pitää tapaa, jolla suhtaudutaan kieleen ja sen erilaisiin variantteihin. Preston (2004a: 90–91) toteaa kielitieteilijöiden käsittelevän kieltä abstraktina ilmiönä, johon kuuluvat olennaisina tekijöinä vaihtelu ja erilaisten varianttien ilmeneminen. Maallikko puolestaan näkee kielen ideaalina abstraktiona, joka sisältää sääntöjä siitä, kuinka kieltä tulisi oikeaoppisesti käyttää. Ideaalikielenkäyttöä edustaa käytännössä siihen perustuva ”hyvä kieli”, jolloin kielen erilaiset variantit näyttäytyvät virheellisinä kielimuotoina. (mp.) On kuitenkin syytä muistaa, että tällainen jyrkkä jaottelu voi olla turhan stereotyyppinen. Maallikot eivät luonnollisestikaan ole yhtenäinen ryhmä, vaan joukossa on myös niitä, joilla on toisia enemmän kielitieteellistä tietoa ja osaamista.

Suhtautuminen kieleen käy ilmi muun muassa metakielestä, joka tarkoittaa kielten eri muotojen ja ilmiöiden kuvaukseen käytettyä kieltä (ks. Mielikäinen & Palander 2014: 26). Niedzielski ja Preston (2000: 302–314) jaottelevat maallikoiden käyttämän metakielen kahdelle tasolle, joista metakieli 1 kuvastaa maallikoiden tietoutta kieleen ja sen puhujiin liittyvistä ilmiöistä. Metakielen ensimmäiseen tasoon kuuluvat esimerkiksi sellaiset murrepiirteiden ja alueellisten puhevarianttien kuvaukset kuin ”savoa puhutaan venyttäen” (ks. esim. Nupponen 2011: 104–105). Lähtökohtaisesti metakielen ensimmäinen taso vastaa pitkälti kielitieteilijöiden käyttämää metakieltä, joskin maallikoiden ja lingvistien käyttämän termistön tarkkuudessa voi olla eroja. Tällöin kielitieteilijä ei aina voi olla varma, mistä kielen piirteestä maallikko puhuu ensimmäisen tason metakieltä käyttäessään. (Ks. Palander 2011: 15.)

Niedzielskin ja Prestonin (2000: 307–314) metakieli 2 puolestaan tuo esiin yhteisössä

elävät asenteelliset käsitykset eri kielistä, kielimuodoista sekä niiden puhujista. Edellisen kapaleen esimerkkiä hyödyntäen maallikko voisi tuoda puhevariantista kertoessaan esiin esimerkiksi sen, miten miellyttävänä hän pitää kyseistä ”venyttävää puhetapaa”. Metakielen toinen taso luo jo selvää eroa tavallisen kielenkäyttäjän ja kielentutkijan välille. Kuvatessaan esimerkiksi eri kielimuotoja lingvisti tekee sen neutraalisti, erilaisia variantteja arvottamatta, kun taas maallikko saattaa suhtautua hyvin tiukasti siihen, mitä pitää ”oikeana” kielenä (ks. Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 226). Esittelemäni metakielen kuvausmalli linkittyy tämän tutkimuksen keskiössä oleviin kieliasteisiin, joita käsittelen seuraavaksi.

2.1.2 Kieliasteet

Kieliasteilla on kansanlingvistiikassa keskeinen rooli, sillä kansanlingvistinen tutkimus on tiiviisti yhteydessä asennetutkimukseen (Mielikäinen & Palander 2014: 19). Asteilla tarkoitetaan joko positiivista tai negatiivista suhtautumistapaa arvioitavana olevaan kohteeseen, esimerkiksi johonkin tapahtumaan tai ihmiseen (Ajzen 2005: 3). Kieliastetutkimus puolestaan rajaa kiinnostuksen kohteensa kieleen liittyviin asteisiin, jotka voivat kohdistua eri kieliin, kielimuotoihin ja kielenpuhujiin (Garrett ym. 2003: 3–7). Jotta asenne voi kehittyä, tulee yksilöllä olla edes hieman tietoa tai kokemusta arvioitavana olevasta kohteesta (Lasagabaster 2004: 400). Kieli kuuluu asioihin, joiden kanssa jokainen ihminen on tekemisissä päivittäin. On siis ymmärrettävää, että kieli voi herättää monenlaisia mielipiteitä esimerkiksi sen käyttötavoista ja -mahdollisuuksista. Koska kielinäkemykset voivat herättää hyvin vahvoja tunteita (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 226), voi kielen ajatella myös olevan tärkeä siitä puhuville ihmisille.

Kieliastetutkimuksessa asteita käsitellään kolmiosaisena kokonaisuutena, jonka osina toimivat kognitiivinen, affektiivinen ja konatiivinen osa-alue (Edwards 1982: 20). Mallissa kognitiivinen eli tiedollinen osa-alue kuvastaa tietoa tai uskomuksia kieleen liittyvistä tekijöistä, esimerkiksi eri kielivarianteista tai kielenpuhujista (Garrett ym. 2003: 3). Prestonin ja Niedzielskin (2000: 302–314) metakielen jaottelumallissa tämä osa-alue edustaa metakielen ensimmäistä tasoa. Tässä tutkimuksessa kieliasteiden kognitiivinen puoli voisi kuvata esimerkiksi fanifiktioharrastajien tietoa eri kielten käyttösuhteesta fanifiktioyhteisöissä tai siitä, miten omalla toiminnalla voi vaikuttaa suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen. On kuitenkin hyvä muistaa, että kieliasteiden kognitiivinen ulottuvuus ei välttämättä perustu faktoihin.

Garrett ym. (2003: 3–4) huomauttavatkin, että kieliasteiden tiedollista puolta ruokkivat todennäköisesti yksilöllisesti ja kollektiivisesti rakentuneet stereotypiat. Tästä esimerkkinä mainitaan tiettyjen kielivarianttien käytön voivan synnyttää stereotyyppisiä käsityksiä kyseisten varianttien puhujista (mp.). Fanifiktiokirjoittajien aineistossa jotkut kirjoittajista mainitsivat esimerkiksi ajattelevansa suomenkielistä fanifiktiota tuottavien kirjoittajien valinneen kirjoituskielensä siksi, etteivät he osanneet englantia (ks. luku 5.4).

Kieliasteiden toinen osa-alue, affektiivinen osa-alue, kuvastaa emotionaalista suhtautumista arvioitavaan kohteeseen (Garrett ym. 2003: 4). Tämä osa-alue vaikuttaa myös yleensä erityisen paljon asenteen syntymiseen (Perloff 2010: 45). Esimerkkinä affektiivisesta osa-alueesta voisivat toimia fanifiktioharrastajan käsitykset jonkin kielen tai kielimuodon kauneudesta tai rumuudesta. Kandidaatintutkielmaani varten keräämässäni kyselyaineistossa suomenkielistä fanifiktiota saatettiin kuvata hyvin arvottavilla adjektiiveilla, kuten *kaunis*, *nolo* tai *outo* (ks. Paajanen 2017: 16; luku 4.1). Niedzielskin ja Prestonin (2000: 307–314) esittelemässä mallissa tällainen kieleen ja sen puhujiin kohdistuva asenteellinen puhetapa edustaa metakielen toista tasoa. Käsityksiin eri kielten tai kielimuotojen esteettisyydestä voi vaikuttaa se, kuinka hyvin yksilö tuntee kyseisen variantin. Esimerkiksi murteiden esteettisyyttä tutkittaessa on todettu, että suurin osa ihmisistä näyttää pitävän kauneimpana murteena itselleen tutuinta, oman kotiseudun kieltä (Palander 2011: 133). Fanifiktio kirjoituskielen kohdalla ajatus kielen esteettisyydestä näyttää kytkeytyvän enemmänkin julkaisu-ympäristöön. Kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla englanninkielinen fanifiktio on vallitseva normi ja siten tuttu ja esteettisesti miellyttävä, kun taas suomenkieliset tekstit saattavat näyttäytyä suomalaisillekin lukijoille outoina poikkeuksina. (Ks. luku 4.1; Paajanen 2017: 17.)

Kolmas kieliasteisiin kuuluva osa-alue on konatiivinen osa-alue, joka kuvastaa kognitiiviseen ja affektiiviseen osa-alueeseen pohjautuvaa toimintaa (Edwards 1982: 20). Tämän pohjalta voisi ajatella, että esimerkiksi suomenkieliseen fanifiktioon positiivisesti suhtautuva kirjoittaja tai lukija myös tuottaisi tai kuluttaisi suomenkielistä fanifiktiota. Psykologian tutkimuskentällä onkin todettu, että ihmiset pyrkivät pitämään omat asenteensa ja toimintatapansa lähtökohtaisesti sopusoinnussa keskenään (Festinger 1962: 1–2).

Ajatus asenteiden ja toiminnan suhteesta on herättänyt kuitenkin myös kritiikkiä. Olisi loogista ajatella, että vaikuttamalla toisen ihmisen asenteisiin pystyisi samalla muuttamaan tämän käyttäytymistä. Todellisuudessa asia ei ole näin yksinkertainen. Uskomuksistaan ja tunteistaan huolimatta ihminen saattaa toimia joissakin tilanteissa huomattavasti niiden vastaisesti. (ks. Festinger 1962: 1–2; Garrett ym. 2003: 7–9.) Tämä kävi ilmi myös aineistostani: vaikka enemmistö fanifiktioharrastajista koki suomenkielisen fanifiktio-kulttuurin itselleen tärkeäksi ja

halusi sen säilyvän myös tulevaisuudessa, eivät fanifiktioharrastajat välttämättä osallistuneet millään tavalla suomenkielisen fanifiktiokulttuurin ylläpitoon (ks. luku 4.6; Paajanen 2017: 19–20).

Kieleen liittyvät asenteet eivät synny tyhjiössä. Omaksumme kieleen ja kielenkäyttäjiin liittyviä asenteita erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa ja suhteissa: asenteisiimme voivat vaikuttaa esimerkiksi perheemme, ystäväpiirimme, työ- tai kouluympäristömme tai kuluttamamme media. (Ks. Edwards 1982: 21–22; Andersson 1985: 31; Lasagabaster 2004: 400; Perloff 2010: 43.) Fanifiktioyhteisössä kirjoittajat ja lukijat voivat olla merkittävässä roolissa kieliasenteiden synnyttäjinä. Fanifiktiokirjoittajilta keräämästäni aineistoni selvisi, että joillakin suomalaiskirjoittajilla toisten yhteisöön kuuluvien harrastajien kannustus on pitänyt yllä intoa tuottaa suomenkielistä fanifiktiota. Vastapainoisesti yhteisön negatiivinen asennoituminen voi johtaa suomenkielisten tekstien julkaisemattomuuteen. (Ks. Paajanen 2017: 14.) Tämä kuvaa ihmisten olevan taipuvaisia muovaamaan käytöstään ja asenteitaan vastaamaan paremmin sosiaalisissa yhteisöissään vallitsevia asenteita (ks. Lasagabaster 2004: 399). Toisaalta jotkin kieliasenteista myös opitaan melko nuorina, ja nämä asenteet voivat lähtökohtaisesti säilyä melko muuttumattomina yksilön koko elämän ajan (Garrett ym. 2003: 5).

Kieliasenteisiin voi myös nähdä liittyvän huomattavaa vallankäyttöä. Joihinkin kieliin tai kielivariantteihin voidaan suhtautua muita kieliä tai kielivariantteja myönteisemmin niihin liitetyn korkean statuksen vuoksi. Ihmisten tapa puhua ja taipumus tietynlaisten varianttien käyttöön voidaan yhdistää ajatukseen yksilön pätevyydestä tai luonteenpiirteistä. (Edwards 1982: 21–22, 30–31; ks. myös Giles & Niedzielski 1998: 88–90.) Asenteet eri kielivariantteja kohtaan heijastelevatkin usein varianttien puhujiin kohdistuneita asenteita (Edwards 1982: 20; Preston 2004b: 40–41). Esimerkiksi Palanderin (2011: 85) suomalaisten murrekäsityksiä käsittelevässä tutkimuksessa kuvataan, kuinka pohjalaismurteiden piirteistä puhuvat maallikot liittyvät murteisiin stereotyyppisiä käsityksiä pohjalaisten luonteesta, johon luetaan muun muassa *vähäsainaisuus* ja puukkotappelut.

Aineistossani fanifiktioharrastajat eivät kuitenkaan näyttäneet suhtautuvan yhtä arvottavasti suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin. Vaikka useat fanifiktioharrastajat saattoivat pitää suomenkielistä fanifiktiota *nolona*, vain harva piti suomenkielisen fanifiktion kirjoittajia englanninkielisen fanifiktion kirjoittajia alempiarvoisempina. Tähän voi toki vaikuttaa se, ettei tutkijalle haluttu tuoda ilmi kanssaharrastajiin kohdistuvia negatiivisia asenteita. Toisaalta myös suomenkielisen fanifiktion säilyvyys vaikutti olevan suurimmalle osalle tutkimuksen informanteista niin tärkeä asia, että uskon informanttien kertoneen näkemyksistään lähtökohtaisesti totuudenmukaisesti. (Ks. luvut 3 ja 5.)

Kieliasenteiden tutkimisen tekee haastavaksi se, että asenteita ei pysty mittaamaan suoraan. Asenteet ovat pohjimmiltaan yksilön sisäisiä käsityksiä ja ajatuksia ympäröivästä maailmasta, eikä ihmisellä ole suoraa näköyhteyttä toisen ihmisen mieleen. (Ks. Lasgabaster 2004: 399; Ajzen 2005: 2; Perloff 2010: 42.) Tällöin tutkijan rooliksi jää yksilön asenteista kertovien verbaalisten ja nonverbaalisten vihjeiden tulkinta mahdollisimman objektiivisesti. Tämän tutkimuksen näkökulmasta tuntui luontevimmalta antaa fanifiktioharrastajien kertoa näkemyksistään avoimesti ja omalla äänellään (ks. luku 3). Fanifiktioharrastusta valotetaan tarkemmin seuraavassa luvussa.

2.2 Fanitutkimus

2.2.1 Tutkimuskenttä

Fanitutkimus (*fan studies*) on kulttuurin- ja mediatutkimuksen kenttään kuuluva tutkimusala, jonka keskiössä ovat muun muassa erilaiset fandomeihin eli faniyhteisöihin kuuluvat ilmiöt, faniuden ilmentämistavat sekä tietysti fanit itse (Hirsjärvi & Kovala 2007: 245; Nikunen 2008: 7). Fanius näyttää joidenkin näkemysten mukaan liittyvän ilmiönä nimenomaan populaarikulttuuriin (ks. Grossberg 1995: 49), mutta esimerkiksi Nikunen (2008: 7) korostaa faniuden tiukan määrittelyn sijaan fanitutkimuksen avoimuutta ja monipaikkaisuutta. Fanitutkimus on luonteeltaan poikkitieteistä, mikä mahdollistaa hyvin sen sitomisen eri tieteenalojen kysymyksiin (mp.). Koska tämän tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymykset kumpuavat kielitieteen alalta ja hakevat vastauksia faneilta, on fanitutkimuksen hyödyntäminen kansanlingvistiikan rinnalla perusteltua.

Hirsjärven ja Kovalan (2007: 248) näkemysten mukaan faniuden tarkka määrittelemineen on melko vaikeaa, sillä yksinään mikään faniuteen liittyvistä piirteistä ei riitä kuvaamaan faniuden ilmiötä. Tällöin keskeistä on se, miten eri piirteet yhdistyvät toisiinsa (mp.). Nikunen (2005: 46–56) on väitöstutkimuksessaan nostanut esiin kuusi faniuden rakentumiseen liittyvää elementtiä, jotka ovat affektiivisuus, toiminta eli faniaktiiviteetti, faniyhteisö, fani-identiteetti, faniuden kohde ja sukupuoli. Faniutta määriteltäessä koen näistä kuudesta tärkeimmäksi piirteeksi fani-identiteetin: yksilöä voi kutsua jonkin asian faniksi vasta, kun hän itse määrittelee itsensä sellaiseksi.

1980- ja 1990-lukujen taitteessa syntynyt fanitutkimus on vielä suhteellisen nuori tutkimusala. Sen kehitysvaiheet limittyvät hyvin yhteen vastaanottotutkimuksen kehityksen kanssa, ja Nikunen (2005: 56–63) on esitellyt väitöskirjassaan rinnakkain sekä vastaanottotutkimuksen että fanitutkimuksen kehitysvaiheita. Pertti Alasuutari kuvaa artikkelissaan (1999: 1–21) vastaanottotutkimuksen kolmea aaltoa, joista ensimmäiseen on vaikuttanut Stuart Hallin (1974) aloittama siirtymä behavioristisesti asennoituneesta vastaanottotutkimuksesta kohti aktiivisempaa vastaanottotutkimusta. Tähän sisältyy ajatus yleisön aktiivisuudesta merkitysten vastaanottajana: esimerkiksi televisionkatsojat eivät tulkitse katsomiaan ohjelmia samalla tavalla vaan synnyttävät tulkintojensa pohjalta erilaisia merkityksiä (mts. 2–4.) Fanitutkimuksen puolella huomio kiinnittyi niin ikään yleisön aktiivisuuteen. Ensimmäisen vaiheen tutkijat pitäytyivät itse jossakin määrin etäällä faniudesta. (Nikunen 2005: 60–61; Nikunen 2008: 10.)

Vastaanottotutkimuksen toisessa aallossa tutkimus kehittyi aiempaa etnografisempaan ja kvalitatiivisempaan suuntaan. Esimerkiksi televisiosarjoja tutkittaessa keskityttiin sarjojen sisällön sijaan niiden yleisöjen näkemyksiin ja kokemuksiin, joita kartoitettiin haastattelujen avulla. Uudeksi kiinnostuksenkohteeksi nousi myös sukupuolen rooli niin katsojan tekemisissä tulkinnoissa kuin televisiosarjojen luomissa representaatioissa. (Alasuutari 1999: 4–6.) Fanitutkimuksen puolella tutkimusalan muutos seurasi hyvin paljon vastaanottotutkimuksen trendiä. Aiemman, faneja etäältä tutkitun otteen sijaan faneja pyrittiin tutkimaan faniyhteisöjen sisältä käsin. Tällöin tutkimuksessa korostettiin faniuden identiteettiä sekä fanikokemusta ja vahvennettiin käsitystä faniudesta aktiivisena toimintana. (Nikunen 2005: 61; Nikunen 2008: 10.)

On helppo nähdä syitä sille, miksi fanitutkimus siirtyi korostamaan voimakkaasti faniuden kokemusta ja fanien aktiivisuutta. Ensiksi suhtautuminen fanitutkimuksen keskiössä oleviin faneihin ei ole aina ollut erityisen arvostavaa. Faniuteen keskittyneessä tutkimuskirjallisuudessa faneja on esitetty kahdenlaisissa, toisistaan hyvin paljon poikkeavissa rooleissa. Ensimmäinen rooli kuvastaa fania yksinäisenä, ihailun kohteeseensa pakkomielteisesti suhtautuvana henkilönä, joka on omiin fantasioihinsa tuudittautuneena taipuvainen vainoamaan ihailemiaan tähtiä ja kykenee ääritapauksissa jopa tappamaan idolinsa. Toinen rooli puolestaan kuvaa fania osana hallitsematonta tai hysteristä joukkoa, joka reagoi vahvoin tuntein ihailunsa kohteen näkemiseen. Kahden ääripään välistä jäävätkin puuttumaan niin sanotut tavalliset fanit, mikä saa faniuden näyttämään jossain määrin epänormaalilta, tuhovoimaiselta ilmiöltä. Tällöin tutkimuksessa tehtiin tietoisesti eroa tutkijoihin ja tutkittaviin faneihin: tutkijat määriteltiin ”meiksi”, fanit taas ”muiksi”. (Jenson 1992: 9–13.) Tällainen jaottelu synnyttää normeja siitä, millä tavoin oman ihailun ilmentäminen on suotavaa. Voikin ajatella, että fanistereotyyppioita purkamalla faniudesta on pyritty tekemään sosiaalisesti hyväksyttävää.

Toiseksi faneja on pidetty tutkimuksessa pitkään passiivisina kuluttajina, minkä vuoksi tutkimusala on pyrkinyt korostamaan fanien aktiivisuutta (ks. Lewis 1992: 1). Tällöin hyvin vähäeleinenkin toiminta voi näyttäytyä oman faniuden aktiivisena harjoittamisena. John Fiske (1992: 37–42) mukaan fanit itse rakentavat populaarikulttuuria ja voivat osallistua fandominsa toimintaan tuottamalla sitä kolmella kategorisoidulla tavalla. Ensimmäinen tapa, semioottinen produktiivisuus (*semiotic productivity*), yhdistää fanikulttuurin lisäksi kaikkia populaarikulttuurin liitettyjä ilmiöitä ja käsittää merkitysten luomisen semioottisten välineiden avulla. Esimerkkinä tästä Fiske mainitsee oman Madonna-aiheisen tutkimuksensa (1989), jossa Madonna-fanit loivat seksuaalisuudelleen oman merkityksen sen sijaan, että olisivat nojautuneet vallitseviin patriarkaalisiin näkemyksiin. Semioottinen produktiivisuus näyttäytyy yksityisenä toimintatapana, mutta kun merkitykset tuodaan esiin kommunikaation avulla ja tehdään siten julkiseksi, on kyse diskursiivisesta produktiivisuudesta (*enunciative productivity*; ks. käännös esim. Hirsjärvi & Kovala 2007: 252). Tällaista, puhuttua tai kirjoitettua fanikulttuurin tuottamista voisi esimerkiksi olla kahden fanin välinen keskustelu heidän fanittamastaan ilmiöstä. Kolmas tapa, tekstuaalinen produktiivisuus (*textual productivity*), taas kuvaa osallistuvaa toimintaa ja fandomin laajennusta omien tekstien luomisena. (Fiske 1992: 37–42.) Fiske mallissa juuri kolmas tapa, tekstuaalinen produktiivisuus, kuvastaa tämän tutkimuksen keskiössä olevaa fanifiktiota. Fanifiktio kirjoittaminen on juuri omaa faniutta tuottavaa ja faniyhteisöä rakentavaa toimintaa.

Toisen aallon fanitutkimus on kuitenkin saanut myös kritiikkiä, josta osa liittyy nimenomaan fanien aktiivisuuden korostamiseen. Vastaanottajan aktiivisuuden korostaminen linkittyy kiinteästi ajatukseen siitä, että populaarikulttuurin kulutus tulisi legitimoida. Korostettaessa oman tutkimusalan arvoa tai tarpeellisuutta voidaan jättää huomiotta tutkittaviin ilmiöihin liittyvät negatiiviset puolet – fanitutkimuksessa esimerkiksi faniuden kielteiset vaikutukset yksilön elämään. (Ks. Alasuutari 1991: 11.) Nikunen (2005: 61) huomauttaa, että aktiivista faniutta painottava fanitutkimus on osaltaan ollut luomassa tietynlaista fani-identiteettiä. Tällöin esimerkiksi hiljaisten, sisältöä ei-aktiivisesti luovien fanien voi olla vaikea löytää paikkaansa leimallisesti aktiivisesta faniyhteisöstä. Faniuden määrittelyn ongelmat voivat toisaalta syntyä myös fandomien sisällä: faniyhteisöissä voi esiintyä syrjintää ja fanit voivat kiistellä esimerkiksi siitä, millaisia ”oikeiden” fanien tulisi olla (ks. Fiske 1992: 34–35).

Fanitutkimuksen kolmas vaihe on pyrkinyt irrottautumaan edellisen aikakauden kritisoiduista painotuksista. Tällöin esimerkiksi faniuden ja sen tutkimisen legitimointi on jätetty syrjään, minkä ansiosta tutkimus on voinut ottaa kriittisesti kantaa myös faniuden negatiivisiin ilmiöihin, esimerkiksi faniyhteisöissä tapahtuvaan syrjintään. (Nikunen 2005: 63; Nikunen

2008: 10.) Yhteyksiä vastaanottapuolen kolmanteen aaltoon voi nähdä ainakin tutkimuskentän laajentumisena: kritisoidusta etnografisesta otteesta siirryttiin kuvaamaan mediakulttuuria laaja-alaisena ilmiönä, jossa vastaanotto tulee esiin sen yhtenä osana (ks. Alasuutari 1991: 6–8).

Koen, että oma kielitieteellisesti painottunut tutkimukseni kuuluu nimenomaan fanitutkimuksen kolmanteen vaiheeseen, joskin näen tutkimusasetelmassa fanitutkimuksen toisen aallon piirteitä. Olen kiinnostunut nimenomaan fanifiktioyhteisöön kuuluvien ihmisten näkemyksistä ja pyrin laajentamaan tietoa suomalaisesta fanifiktioharrastuksesta fanifiktiokirjoittajien ja -lukijoiden kokemusten kautta. Vaikka kuulun tutkimuksen kohteena olevaan harrastajaryhmään, en koe tehtäväkseni kuvata fanifiktioharrastuksen parhaita puolia vaan tuoda informanttien vastausten avulla ilmi myös yhteisön negatiivisia ulottuvuuksia. Moninaisia näkemyksiä huomioimalla uskon rakentavani suomalaisen fanifiktioyhteisön kieliasteista mahdollisimman monipuolisen ja autenttisen kuvan.

Tutkimusalan suhteellisen nuoresta iästä huolimatta fanitutkimus on kokenut vuosien aikana monenlaisia muutoksia. Nikunen (2008: 7, 10) näkee kuitenkin tarvetta tutkimusalan laajentumiselle: faniutta käsittelevät tutkimukset ovat keskittyneet useimmiten yhden fanikulttuurin tarkasteluun, mutta fanikulttuurien välisiä eroja ei tutkimuksissa ole laajemmin käsitelty. Jotta faniuden monimuotoisuutta saisi korostettua paremmin, olisi suotavaa puhua faniuden sijaan eri faniuksista. Samankaltaisista piirteistään huolimatta eri faniyhteisöillä on myös omia, toisistaan poikkeavia käytänteitä ja toimintatapoja, joihin olisi hyvä kiinnittää huomiota. (mp.) Samaan faniyhteisöön tai harrastajakuntaan kuuluvilla faneillakin voi olla hyvin erilaisia tapoja ja syitä toteuttaa omaa faniuttaan. Tämä käy ilmi seuraavasta alaluvusta, jossa käsittelen tarkemmin fanifiktiota ilmiönä.

2.2.2 Fanifiktio

Tässä tutkimuksessa tarkoitan fanifiktiolla fanien tuottamaa ei-kaupallista tarinaa, joka perustuu johonkin jo olemassa olevaan lähteeseen. Lehtosen (2015: 8) mukaan fanifiktion kirjoittajien tavoite ei ole synnyttää täysin uusia tarinoita vaan tehdä luovia kokeiluja toisten fanien jo tuntemilla hahmoilla. Usein fanifiktiokirjoittajien päämääränä on myös niin sanotusti korjata jotakin lähteenä käytetystä aineistosta (mp.). Tällaisia korjaustoimenpiteitä voivat olla esimer-

kiksi lähdeaineiston narratiivin muuttaminen, äänen antaminen lähdeaineistossa sivuosaan jääville henkilöhahmoille tai kahden henkilöhahmon välisen (romanttisen) suhteen kehittäminen alkuperäislähteestä poikkeavaan suuntaan. Ylipäättään fanifiktioon liittyy uudenlaisten lähdeaineiston lukutapojen synnyttäminen: fanien tekemät tulkinnat ja mielikuvitus ovat keskeisessä roolissa uusien fanifiktioiden synnyssä (Jenkins 1992: 156). Fanifiktiota lukiessani olen saanut huomata, että joskus fanien tekemät tulkinnat esimerkiksi jonkin henkilöhahmon luonteenpiirteistä voivat tulla jopa niin suosituiksi, että ne korostuvat toistuvasti useissa fanifiktioissa alkuperäislähteessä ilmenevien piirteiden kustannuksella.

Aina fanifiktio kirjoittamisen syy ei kuitenkaan ole alkuperäislähteen muovaaminen. Fanifiktiolla voi olla kirjoittajalle hyvin terapeuttinen rooli: se voi toimia kirjoittajalle väylänä käsitellä turvallisessa ympäristössä oman elämän murheita (Leppänen 2008: 175). Lisäksi fanifiktio kirjoittamiseen tai lukemiseen voi liittyä ajatus kielenoppimisesta, ja esimerkiksi monet ei-natiivit englannin puhujat saattavat hyötyä fanifiktioharrastuksestaan kehittäessään englannin osaamistaan (ks. Black 2006; Paajanen 2017: 11). Samalla fanifiktio kirjoittaminen tarjoaa mahdollisuuden kehittää omia kirjoitustaitoja kielestä riippumatta (Harkema 2017: 101).

Fanifiktio synnyn voi ajoittaa 1960-luvun scifi-fandomeissa, erityisesti Star Trek -fandomissa, kukoistaneeseen **zine**-kulttuuriin, joka alkoi vähitellen levitä myös muihin fandomeihin (Hellekson & Busse 2014b: 6–7). Zine (lyhennetty sanasta *fanzine*) tarkoittaa fanien tuottamaa lehteä, jolla on yleensä oma päätoimittaja ja keskitetty tuotanto. Zineissa julkaistun fanifiktio perusidea oli sama kuin nykyäänkin: alkuperäislähteen uudelleenkirjoittaminen tai eteenpäin kehittäminen. Koska fanifiktio lähdeaineistot ovat tekijänoikeuslain suojaamia, fanilehdet eivät saa tuottaa voittoa. (Bacon-Smith 1992: 44–45.) Tekijänoikeuksien ja ei-kaupallisuuden korostaminen näkyy myös internetissä julkaistavassa fanifiktiossa. Esimerkiksi AO3-sivustolla fanifiktioiden yhteyteen merkitään aina, mihin lähteeseen fanifiktio perustuu. Jotkut kirjoittajat saattavat tuoda vielä erikseen ilmi, etteivät he omista millään tavalla kirjoittamisensa tarinoissa esiintyviä hahmoja tai maailmaa.

Internetin kehittyessä fanifiktio sai uudenlaisia julkaisualustoja ja fanifiktio harrastajat saivat uudenlaisia tapoja tutustua fandomiinsa. Siinä missä faniyhteisöön oli ennen täytynyt tutustua tapaamalla toisia faneja kasvotusten, on fanien ympäri maailmaa nykyään mahdollista pitää toisiinsa yhteyttä esimerkiksi sähköpostitse tai sosiaalisen median palstoilla. (Hellekson & Busse 2014b: 7–8.) Internetiin siirtynyttä fanifiktiota julkaistaan erityisesti siihen keskittyneillä sivustoilla ja foorumeilla, joita on niin kansainvälisiä kuin tietyille kieliryhmälle kuuluvia. Lisäksi fanifiktiota julkaistaan esimerkiksi kirjoittajien omista blogeissa.

Fanifiktioharrastajien keskuudessa elää vahva yhteisöllisyyden tunne. Tämä näkyy jo fanifiktio tuottamisprosessissa: kirjoittajat toivovat saavansa lukijoiltaan palautetta teksteistään ja keskustelevat usein näiden kanssa tarinoidensa kommenttikentissä. Lisäksi kirjoittajat tuottavat tekstiään harvoin täysin yksin, sillä monet hyödyntävät tekstintuottoprosessissaan **betaa** eli eräänlaisen oikolukijaa, joka antaa palautetta kirjoittajan halujen mukaan esimerkiksi tarinan sisällöstä ja kieliasusta. (Pimenova 2009: 46.) Yksi yhteisöllisyyttä lisäävä tekijä voi myös olla yhteinen kieli, mikä tuli ilmi tähän tutkimukseen keräämistäni aineistoista (ks. luvut 4 ja 5).

Vaikka suomalaiskirjoittajille ajatus suomalaisesta ja suomenkielisestä yhteisöstä näyttäytyi yleensä positiivisena, kodinkaltaisena paikkana, osa kirjoittajista koki yhteisön pienuuden negatiiviseksi asiaksi (ks. luku 4.2; Paajanen 2017: 16). Bacon-Smith (1992: 66) huomauttaakin, että esimerkiksi fanifiktiossa esiintyvät tarinalliset elementit voivat harrastajien yhdistämisen lisäksi ajaa heitä etäämmäs toisistaan pienempiin ryhmittymiin. Tämä saattaa synnyttää normeja siitä, minkälainen sisältö fandomissa on suotavaa. Yhteisön sisäisissä ryhmässä saattaa äärimmillään ilmetä syrjintää omien näkemysten vastaisesti ajattelevia faneja kohtaan (ks. Fiske 1992: 34–37). Kyseinen ilmiö näyttäisi elävän fandomeissa myös 2010-luvulla: olen esimerkiksi törmännyt tapaukseen, jossa eräässä suosituksessa faniyhteisössä koottiin tietynlaista fanifiktiota tuottavista kirjoittajista niin sanottu musta lista. Listan tarkoituksena oli saada lukijat boikotoimaan listalle joutuneiden kirjoittajien tekstejä. Kuten MacDonald (1998: 136) huomauttaa, fandomien yhteisöllisistä ja suvaitsevaisista ajatuksista huolimatta erilaiset hierarkiat ovat faniyhteisöissä yleisiä.

Fanius ja fanifiktio kirjoittaminen on liitetty erityisesti nuoriin naisiin, ja näkemys naisista fanifiktio kirjoittajina on korostunut useissa tutkimuksissa (ks. esim. Lewis 1992: 3; Jenkins 1992: 191; Leppänen 2008: 157–159; Hellekson & Busse 2014a: 75). Myös kandidaatintutkielmaani (Paajanen 2017) varten keräämässäni kyselyssä naiset olivat selvästi suurin fanifiktio kirjoittajien ryhmä: naisten osuus aineiston 209 vastaajasta oli 164 eli kyselyyni vastanneista kirjoittajista 78 prosenttia oli naisia. Vaikka fanifiktio kirjoittaminen näyttäytyy hyvin naisvaltaisena harrastuksena, voi harrastuksen sukupuolittuneisuuden painottaminen johtaa ongelmallisten ja yksipuolisten kirjoittajastereotyyppioiden syntyyn. Tällöin osa kirjoittajista voi esimerkiksi kokea jäävänsä kirjoittajayhteisön ulkopuolelle. Tutkimuksellisesta näkökulmasta ei-naiskirjoittajien marginalisointi saattaa jättää varjoon vallitsevista näkemyksistä poikkeavia kokemuksia, joiden huomiointi voisi olla hyödyllistä faniyhteisöjen toiminnan syvemmäksi ymmärtämiseksi.

Fanifiktio kirjoittajiin liitetään naiseuden lisäksi herkästi heteroseksuaalisuus, etenkin jos kyseessä on **slashin** eli homoeroottisen fanifiktio kirjoittaminen (ks. esim. Bacon-Smith 1992:

247; Cicioni 1998: 154; Leppänen 2008: 169). Slashin kuluttaminen on niin ikään saatettu yhdistää naisten tarpeeseen käsitellä turvallisesti seksuaalisuuteen liittyviä teemoja näennäisesti homoeroottisten fanifiktioiden avulla. Tällaisessa tulkinnassa slash-fanifiktio homoeroottisiin suhteisiin peilautuu heteroseksuaalisen lukijan tai kirjoittajan omia seksuaalisia tai romanttisia fantasioita. (Ks. esim. Bacon-Smith 1992: 244–247; Leppänen 2008: 169–170.) Vaikka edellä mainittu voi toimia joidenkin fanifiktioharrastajien syynä kuluttaa tai tuottaa slash-fanifiktiota, saattaa kuvauksen korostaminen vaikuttaa tietynlaisten genre- ja kuluttajastereotyyppien syntyyn. Esimerkiksi Lackner, Lucas ja Reid (2006: 193–195) ovat kritisoineet fanifiktiokirjoittajien ja -lukijoiden heteronormisointia ja todenneet sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien fanien joutuvan muovaamaan uudelleen etenkin slash-fanifiktioon kohdistuvia stereotyyppioita.

Lacknerin ym. esittämä kritiikki muistuttaakin meitä fanifiktio moninaisesta luonteesta: motiiveja fanifiktio tuottamiseen ja kuluttamiseen voi olla useita, ja fanifiktio merkitys yksilölle voi vaihdella satunnaisesta lukemisesta aina oman kielitaidon kehittämiseen ja kansainvälisten ystävyysuhteiden rakentamiseen. Fanifiktio monia rooleja kuvataan myös seuraavassa alaluvussa, jossa käsitelen hieman kielentutkimusta ja fanifiktiota yhdisteleviä tutkimuksia.

2.3 Fanifiktio ja kielentutkimus

Tietämys fanifiktiosta tai ainakin sen olemassaolosta näyttää lisääntyneen 2000-luvulla huomattavasti ihmisten keskuudessa – fanifiktiosta voidaan esimerkiksi puhua äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla, ja ilmiön kiinnostavuus näyttää ajoittain ylittävän valtakunnallisen uutiskynnyksenkin (ks. esim. Leiwo 2018). Fanifiktiota on sen sijaan tutkittu vielä suhteellisen vähän, ja usein fanifiktiota käsitellään osana fanikulttuuria ja faniutta käsitteleviä tutkimuksia. Tätä harvemmin on toteutettu tutkimuksia, joissa fanifiktio liitetään kielentutkimuksen alaan. Koska oma tutkimukseni kuuluu kielentutkimuksen kenttään, esittelen tässä osiossa joitakin aiempia tutkimuksia, jotka liittävät jollakin tavoin yhteen fanifiktio ja kielenkäytön.

Suomessa erityisesti Sirpa Leppänen on toteuttanut useita fanifiktioon liittyviä kielentutkimuksia. Vuonna 2008 ilmestyneessä artikkelissaan *Cybergirls in trouble – Fan fiction as a discursive space for interrogating gender and sexuality* Leppänen kuvaa tapoja, joilla nuoret suomalaiset tytöt ja naiset käsittelevät sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen liittyviä teemoja

fanifiktiossa englannin ja suomen kielen resurssien avulla. Motiivi sukupuolen ja seksuaalisuuden käsittelyyn voi nousta esimerkiksi halusta kritisoida tai muovata uudelleen eri fandomeissa esiintyviä sukupuoliin ja seksuaalisuuteen liittyviä representaatioita mutta myös tarpeesta käsitellä omassa elämässä koettuja haasteita. (Leppänen 2008.)

Oman elämän kokemusten ja toiveiden käsittelyä fanifiktiossa on tutkinut myös Lehtonen (2015), jonka tutkimuskohteena on ollut **self-insert-fanifiktio** (SI-fanifiktio) eli fanifiktio, johon kirjoittaja luo päähenkilöksi itseensä perustuvan fiktiivisen henkilöhaamon. SI-fanifiktio joutuu usein fanifiktiopiireissä kritiikin kohteeksi, koska tarinoiden katsotaan kuvaavan kirjoittajan idealisoitujen toiveiden toteutumista. Lehtonen näkee kuitenkin SI-fanifiktio potentiaalisena väylänä rakentaa omaa identiteettiä kuviteltujen narratiivien avulla. (Lehtonen 2015: 15.) Oma identiteettiä voi myös rakentaa vieraalla tai toisella kielellä, jolloin identiteettiin voi sisältyä ajatus omasta itsestä globaalina toimijana. Vieraan kielen käyttö fanifiktiossa antaa harrastajalle samalla mahdollisuuden luoda verkostoja ympäri maailmaa. (Black 2009.)

Vaikka kuka tahansa voi kirjoittaa ja julkaista fanifiktiota, ei se tarkoita, että minkälainen fanifiktio tahansa voisi menestyä tai olisi harrastajien näkökulmasta hyväksyttävää. Leppänen (2009) on tuonut myös ilmi, ettei fanifiktio tuottaminen ole vapaata toimintaa, vaan teksteihin vaikuttavat fanifiktioharrastajien keskuudessa elävät normit siitä, millaisia kielellisiä ja tekstuaalisia elementtejä fanifiktiossa voi olla. Fanifiktio kielenkäyttöön liittyvät normit eivät kuitenkaan painosta yksikielisyyteen, vaan fanifiktio kirjoittajat voivat hyödyntää teksteissään resursseja osaamistaan kielistä niin strategisia kuin esteettisiä tarpeita varten (Leppänen 2011).

Oman identiteetin rakentamisen ja erilaisten kielellisten resurssien hyödyntämisen lisäksi fanifiktio voi toimia fanifiktioharrastajalle tapana oppia kieliä. Esimerkiksi Black (2006) on käsitellyt internetin eri verkostojen ja fanikulttuurin roolia englantia toisena kielenä oppivien nuorten kielenoppimisprosessissa. Blackin (2007) mukaan fanifiktiosivustot toimivat turvallisina ja kannustavina kielenoppimisympäristöinä, joissa kommunikointi muiden fanien kanssa ja näiltä saatu palaute kannustavat ei-äidinkieliä kirjoittajia tuottamaan lisää fanifiktiota ja siten kehittämään niin omaa kieli- kuin kirjoitustaitoaan. Sen lisäksi, että fanifiktio rooli kielenoppimisympäristönä on herättänyt mielenkiintoa, on kiinnostuttu myös fanifiktioharrastajien lukustrategioista. Samutina (2017) osoittaa esimerkiksi, että fanifiktio lukemiseen sisältyy enemmän malttamattomuutta kuin painettujen kirjojen lukemiseen – jos fanifiktio ei vie lukijaansa heti mukanaan, teksti voidaan hylätä todella nopeasti. Fanifiktio lukemiseen sisältyykin ajatus emotionaalisesta ja tarinaan uppoavasta lukemisesta, joskin se, mikä synnyttää yksilössä emotionaalisen lukukokemuksen, voi vaihdella. Mahdollisia taustavaikuttajia lukemisen valintaan voivat olla esimerkiksi kiintymys alkuperäislähteen miljöötä tai tiettyjä hahmoja kohtaan

tai halu kommunikoida oman fandomin kanssa, minkä lisäksi luettavan tekstin valintaan voi vaikuttaa lukijan senhetkinen mieliala. (Samutina 2017: 258, 261–264.)

Suomessa on tehty kielentutkimuksen alalla myös joitakin fanifiktioon keskittyneitä opinnäytetöitä, minkä lisäksi fanifiktiota on käsitelty esimerkiksi kirjallisuuden opinnäytetöissä. Erityisesti Harry Potter -fanifiktioon tutkittua näyttää olleen aiemmissa opinnäytetöissä suosittua. Piispanen (2008) on tutkinut pro gradussaan romanssin käsittelyä Harry Potter -fanifiktiossa keskittyen nimenomaan romanssiin liittyviin konflikteihin. Piispanen (2008: 89–96) mukaan romanttisten konfliktien selvittäminen vaatii fanifiktiokirjoittajalta huomattavaa alkuperäislähteen muovaamista sekä uuden tekstiaineksen luomista alkuperäislähteen jatkoksi, minkä vuoksi fanifiktiota tulisi käsitellä omana kirjallisuuden lajinaan. Romanssin teemoja Harry Potter -fanifiktiossa käsittelee niin ikään Kaipian (2011) pro gradu, jossa perehdytään slash-fanifiktioon queer-teorian ja heteronormatiivisuuden näkökulmasta. Sorvarin (2014) pro gradussa puolestaan tutkitaan kielellisen identiteetin rakentumista eräällä fanifiktiofoorumilla, jossa fanifiktioharrastajien yhteenkuuluvuuden keskeiseksi rakentajaksi nousee fanifiktioon sijaan fanitettavan teoksen ympärille rakentunut yhteisö.

Lähimpänä omaa maisterintutkielmaani lienee Silénin (2012) pro gradu -tutkielma, joka innoitti minua valitsemaan fanifiktioon tutkimuskohteekseni jo kandidaatintutkielmani aihetta miettiessäni. Tutkielmassaan Silén selvittää, miten merkityksellistä fanifiktio on suomalaisille fanifiktioharrastajille ja millaisia tekijöitä fanifiktioon kirjoituskielen käyttöön liittyy. Silénin (2012: 105) käyttämässä aineistossa (n=109) sekä suomeksi että englanniksi kirjoittaminen oli suomalaisten fanifiktiokirjoittajien suosituin kirjoituskielilyhdistelmä (n=56), jonka jälkeen seuraavaksi suosituinta oli kirjoittaa pelkästään suomeksi (n=35) ja vasta sen jälkeen pelkästään englanniksi (n=13). Lisäksi muutamat vastaajat olivat ilmoittaneet kirjoituskielekseen joko ranskan, saksan tai ruotsin. (mp.) Koska Silénin aineisto on kuitenkin vuodelta 2003 (mts. 10, 37), on suomalaisella fanifiktiokentällä tapahtunut viidessätoista vuodessa mitä ilmeisimmin erilaisia muutoksia. Tämä käy ilmi jo siitä, miten fanifiktioon kirjoituskielten suhteet ovat muuttuneet (ks. luku 3; Paajanen 2017: 10). Silénin (2012: 105–113, 117–121, 123–126) hyödyntämässä aineistossa esiintyi kuitenkin tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavia huomioita suomalaisten fanifiktiokirjoittajien kieliasteista, esimerkiksi tietyn kielen kauneudesta tai rumaudesta, käyttömahdollisuuksista sekä siitä, millä kielillä suomalaisen fanifiktiokirjoittajan tulisi tuottaa fanifiktiota. Samoja ilmiöitä esiintyi laajasti myös omissa aineistoissani, ja palaankin näihin tarkemmin luvussa 4 esiteltyäni ensin tutkimuksessa käyttämäni aineistot ja menetelmät.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tässä luvussa kuvaan tutkimuksen toteuttamista käytännössä. Hyödynnän tutkimuksessani kahta aineistoa: fanifiktiokirjoittajilta keräämääni kyselyaineistoa sekä fanifiktiolukijoilta keräämääni haastatteluaineistoa. Fanifiktiokirjoittajilta keräämääni kyselyaineistoa on hyödynnetty myös vuonna 2017 valmistuneessa kandidaatintutkielmassani (ks. Paajanen 2017). Kuvaan kummankin aineiston yhteydessä myös yleisluontaisesti käyttämiäni aineistonkeruumenetelmiä, minkä jälkeen kuvaan tutkimuksessa käyttämiäni analyysimenetelmiä. Lopuksi arvioin vielä lyhyesti omaa positiotani tämän tutkimuksen tekijänä.

3.1 Kirjoittajilta kerätty aineisto

3.1.1 Aineisto ja aineistonkeruuprosessi

Keräsin fanifiktiokirjoittajien asenteita koskevan kyselyaineiston alun perin kandidaatintutkielmaani varten vuoden 2016 joulukuussa. Koska olin kiinnostunut tutkimaan kieliasenteita laadullisena ilmiönä, painotin kyselyssä nimenomaan avoimia kysymyksiä, jotka tukivat silloisia ja samalla myös nykyisiä tutkimuskysymyksiäni. Koin avovastausten käyttämisen tutkimukseni kannalta parhaaksi vaihtoehdoksi, sillä halusin vastaajien voivan kuvata suomenkieliseen fanifiktioon liittyviä asenteitaan omin sanoin. Tämän lisäksi koin, että avoimet vastaukset toisivat numeerisia asteikkoja paremmin ilmi asenteiden moninaisuutta ja asenteiden ristiriitaisuutta. Kyselyssä oli myös nopeasti täytettäviä perustietokysymyksiä. Kyselylomake on mukana sekä tämän tutkielman että kandidaatintutkielmani (Paajanen 2017) liitteissä.

Aineisto kerättiin anonymilla verkkokyselylomakkeella, joka oli vastaajille viikon auki. Löytääkseni kyselyyn vastaajia jaoin tietoa kyselystäni eräälle suomalaiselle fanifiktiofoorumille sekä kolmelle sosiaalisen median alustalle, joiden kautta oletin saavani yhteyden fanifiktiota kirjoittaviin suomalaisiin. Jotta fanifiktiokirjoittaja saattoi osallistua tutkimukseeni, täytyi hänen täyttää kolme ehtoa: olla vähintään 15-vuotias ja äidinkieleltään suomenkielinen sekä tietenkin harrastaa fanifiktion kirjoittamista.

Äidinkielirajauksen tein siksi, että olin kiinnostunut nimenomaan äidinkieleltään suo-

menkielisistä informanteista. Kuten toin johdannossa ilmi, olen aiemmin törmännyt sosiaalisessa mediassa suomalaisten fanien keskusteluihin, joissa suomenkieliseen fanifiktioon suhtautaan kielteisesti. Keskustelijat ovat oletettavasti äidinkieleltään suomenkielisiä, sillä he eivät ole tuoneet keskusteluissaan esille esimerkiksi näkökulmia suomen oppimisesta ja sen synnyttämistä tuntemuksista. Tämän pohjalta saatoinkin olettaa, että suomea toisena tai vieraana kielenä oppineet vastaajat voisivat suhtautua suomenkielisiin teksteihin eri tavoin kuin äidinkieleltään suomenkieliset fanifiktioharrastajat. Tutkimuksen analyysiosiossa käytän termiä suomalaiset fanifiktioharrastajat tarkoittaessani nimenomaan äidinkieleltään suomenkielisiä fanifiktioharrastajia.

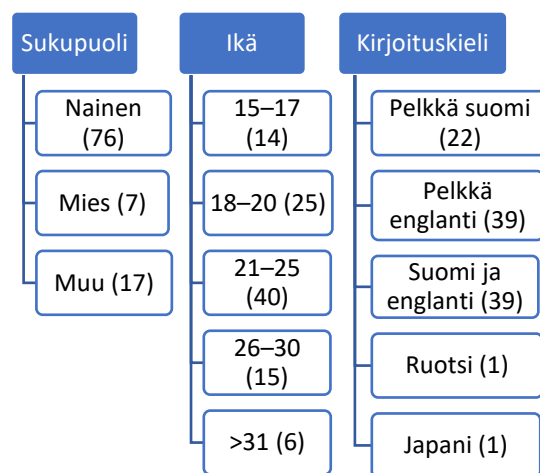
Ikärajaus oli puolestaan tehtävä käytännöllisistä, tutkimuseettisistä syistä. Tutkittaessa alle 18-vuotiaita henkilöitä tarvitaan tutkimukseen osallistumiseksi myös heidän huoltajansa lupa (Nieminen 2010: 33). Tämä kuitenkin toi haasteita anonyymien verkkokyselyyn toteuttamiseen, sillä en olisi käytännössä voinut olla varma, oliko alaikäinen kyselyyn vastaaja todella saanut huoltajaltaan luvan osallistua tutkimukseen. Toiveeni oli kuitenkin saada tutkimukseen mukaan alle täysi-ikäisiä vastaajia, sillä tiesin suomalaisen fanifiktiopiiriin kuuluvan myös alaikäisiä kirjoittajia. Mahdollisimman eri-ikäisten kirjoittajien saaminen tutkimukseen mukaan mahdollistaisi myös heterogeenisemmän kohderyhmän osallistumisen ja siten monipuolisemman kokonaiskuvauksen luomisen suomalaisten fanifiktiokirjoittajien kieliasteista. Kandidaatintutkielmani ohjaaja selvittikin asiaa laitoksemme pedagogiselta johtajalta, jonka näkökulmasta tutkimukseni aihepiiri oli sen verran harmiton, että yli 15-vuotiaiden vastaajien ottaminen tutkimukseen mukaan olisi mahdollista.

Kyselyn suosio yllätti minut kandidaatintutkielmaa tehdessäni: viikon aikana fanifiktiokirjoittajien kieliasteita kartoittavaan kyselyyn vastasi yhteensä 217 henkilöä. Näistä kuitenkin kahdeksan henkilöä jätettiin pois aineistosta, sillä he eivät joko täyttäneet asettamiani kriteereitä tai olivat vastanneet vain harvoihin kysymyksiin, jolloin heidän vastauksensa eivät olisi tuoneet tutkimuksen analyysille merkittävää lisäarvoa. Kokonaisaineiston kooksi jäi siis lopulta 209 vastaajaa, joista 164 (78,4 %) oli naisia, 13 (6,2 %) miehiä ja 32 (15,3 %) muunsukupuolisia.

Kun tarkoituksena on tutkia suomenkieliseen fanifiktioon liittyviä asenteita laadullisena ilmiönä, on 209 vastaajan kirjoituksista koostuva aineisto turhan laaja niin kandidaatin- kuin maisterintutkielmaan. Tämän vuoksi päädyin tekemään niin kandidaatin- kuin maisterintutkielmassani otannan aineistosta. Maisterintutkielmassani otanta on nostettu kandidaatintutkielmani 45 henkilön vastauksista koostuvasta aineistosta 100 henkilön vastauksista koostuvaan aineis-

toon. Kaikki kandidaatintutkielmassani käytetyt vastaukset ovat mukana myös maisterintutkielmassani. Otantaan tehdessäni käytin ensisijaisena kriteerinäni vastausten laadukkuutta ja sisällön monipuolisuutta, sillä koin näiden tekijöiden mahdollistavan parhaiten tavoitteeni rakentaa suomalaisten fanifiktioharrastajien kieliasteista selkeän ja moninaisen yleiskuvan. On silti tiedostettava, että vastausten laadukkuuteen perustuvassa otannassa korostuvat tietynlaiset, kuvailevat vastaustyyppit, jolloin fanifiktioharrastajien asenteet voivat näyttäytyä vastausten perusteilla hyvin vahvoilta. Samalla huomiotta jäävät vastaajat, jotka eivät asennoidu fanifiktioon ja sen kielikysymyksiin erityisen vahvasti. Vaikka valintakriteerini ohjaavatkin tietynlaisten vastausten esilletuloon, koen kriteerien soveltuvan hyvin tämänkaltaiselle tutkimukselle, jossa olen kiinnostunut kuulemaan harrastajilta perusteellisesti heidän ajatuksistaan suomenkielisestä fanifiktiosta. Toissijainen kriteerini oli saada otantaan mahdollisimman moninainen sukupuoli- ja ikäryhmien joukko, jotta vastaajaryhmä säilyisi heterogeenisenä.

Maisterintutkielmassani käytettyyn 100 hengen otantaan otettiin lopulta 76 naista (76 %), 7 miestä (7 %) ja 17 muunsukupuolista (17 %). Vastaajien iät määriteltiin kyselylomakkeessa olevien valmiiden ikähaarukoiden mukaan, jotka perustuivat arvioihini siitä, minkäikäisiä fanifiktiokirjoittajat ovat. Vastaajista 14 (14 %) kuului ikäryhmään 15–17, 25 (25 %) ikäryhmään 18–20, 40 (40 %) ikäryhmään 21–25, 15 (15 %) ikäryhmään 26–30 ja 6 (6 %) yli 31-vuotiaiden ikäryhmään. Vastaajista 22 (22 %) kertoi kirjoittavansa fanifiktiota pelkästään suomeksi, 39 (39 %) pelkästään englanniksi ja 39 (39 %) kummallakin edellä mainitulla kielellä ja sen lisäksi mahdollisesti vielä jollakin muulla kielellä. Vastaajista 1 (1 %) ilmoitti eksplisiittisesti käyttävänsä suomen ja englannin lisäksi jotakin muuta kirjoituskieltä, tässä tapauksessa sekä ruotsia että japania. Vastaajien perustiedot on esitelty kootusti alla olevassa kuviossa (Kuvio 1).

Kuvio 1. Fanifiktiokirjoittajien (n=100) taustatiedot (kerätty syksyllä 2016)

3.1.2 Kyselytutkimus

Koska tutkimukseni tavoite on lähestyä fanifiktioharrastajien kieliassenteita ilmiönä ja lisätä sen pohjalta tietoa suomalaisesta fanifiktiokulttuurista, on tutkimukseni luonteeltaan laadullista. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen perusidea onkin ymmärtää tutkittavaa asiaa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000: 168–169). Laadullisessa tutkimuksessa ymmärtämisellä tarkoitetaan eri asiaa kuin selittämällä: ymmärtääkseen tutkimaansa ilmiötä tutkijan tulee pyrkiä eläytymään tutkimuskohteensa ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin. Silti ymmärtäminen ja selittäminen liittyvät toisiinsa. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 28.) Voisi esimerkiksi ajatella, että kun ymmärtää syvällisesti jotakin ilmiötä, sen selittäminen on myös helpompaa. Toisin kuin esimerkiksi luonnontieteellisessä tutkimuksessa, ei tilastollinen yleistettävyyks ole laadullisessa tutkimuksessa ensisijaista. Tärkeämpää on tutkittavan ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen ja näiden pohjalta selkeän teorian rakentaminen. (mts. 85.) Silti kvantitatiivisten menetelmien hyödyntäminen kvalitatiivisten menetelmien rinnalla on mahdollista tutkimustulosten tilastolliseksi yleistämiseksi.

Hyvä tapa kerätä aineistoa laadullisen tutkimuksen tarpeisiin on käyttää kyselyä, joka on yksi yleisimmistä kokemusperäisen tiedon keräämismetodeista. Vaikka kyselyä ei suoranaisesti voi ajatella vuorovaikutuksellisen aineistonkeruumetodinä, sisältyy kyselyn suunnitteluun kuitenkin samoja tekijöitä kuin vaikkapa haastattelututkimuksen toteuttamiseen. Jotta tutkija saisi kyselyn tuloksista mahdollisimman paljon irti, tulee kyselyä tehtäessä pyrkiä mahdollisimman selkeisiin ja yksiselitteisiin kysymyksenasetteluihin. (Alanen 2011: 146–147.)

Syy kyselytutkimuksen käytön yleisyyteen johtunee kyselyn monista, tutkijan työtä nopeuttavista ominaisuuksista. Kyselyä voidaankin pitää varsin tehokkaana aineistonkeruumenetelmänä: sen avulla on helppo tavoittaa suuri määrä ihmisiä, samaa kyselyä voi soveltaa helposti eri kohderyhmien mukaan ja aineisto on helppo tallentaa tietokoneelle analyysiä varten (Hirsjärvi ym. 2000: 182; Alanen 2011: 160). Kyselyn edellä mainitut edut ohjasivat myös minua kyseisen aineistonkeruumenetelmän valintaan. Verkkokyselyn avulla onnistuin tavoittamaan suuren joukon suomalaisia fanifiktiokirjoittajia, ja verkossa olevalla kyselytyökalulla toteutettu kysely oli helppo ladata tietokoneelle tutkittavaksi ja analysoitavaksi. Samoin verkkokyselyn käyttö mahdollisti sen, ettei kandidaatin- tai maisterintutkielmani teosta aiheutunut minulle ylimääräisiä kustannuksia.

Vaikka kysely on suosittu aineistonkeruutapa, ei se silti ole ongelmaton. Alanen (2011: 160) huomauttaa, että etukäteen suunniteltu kyselylomake ohjaa sekä tutkijan että kyselyyn

vastaajan havaintoja tiettyyn suuntaan. Tällöin joitakin tutkittavaan ilmiöön liittyviä näkökulmia voi jäädä tyystin huomioimatta. Kyselytutkimusta suunniteltaessa ei myöskään voi olla koskaan varma kyselyn onnistuneisuudesta: kyselyyn vastannut informantti ei välttämättä ymmärrä kysymystä samalla tavalla kuin kyselyn laatinut tutkija, eikä väärinymmärryksiin voi juuri reagoida (Hirsjärvi ym. 2000: 182). Tämän sain huomata kandidaatintutkielmaani tehdesäni, vaikka olin pyrkinyt kysymyksenasettelussa mahdollisimman selkeisiin sanavalintoihin. Kun esimerkiksi kysyin, miten muiden fanifiktiokirjoittajien kieliarvostukset vaikuttivat oman kirjoituskielen valintaan, osa kirjoittajista kertoi, ettei ymmärtänyt, mitä kieliarvostus tarkoittaa (ks. Paajanen 2017: 22). Kyselyn tuloksia analysoitaessa ei myöskään ole mahdollista varmistaa vastaajan luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2000: 182; Alanen 2011: 160). Koen kuitenkin, että tutkimukseeni osallistuneet fanifiktiokirjoittajat ovat vastanneet kyselyyni rehellisesti. Tutkimukseni aihepiiri ei ole kovin arkaluonteinen, ja omaa kiinnostuksenkohdetta käsittelevä tutkimus myös varmasti motivoi vastaajia kertomaan kokemuksistaan totuudenmukaisesti.

Kyselyn toimivuutta voi testata ennen varsinaisen tutkimusaineiston keruuta. Tällöin tehdään tutkimuksen kohderyhmän kanssa mahdollisimman samankaltaiselle ryhmälle suunnattu pilottitutkimus, jolla testataan kysymystenasettelua sekä kysymyksillä saatavaa tietoa. Kyselyn tuloksista tehtyjen havaintojen sekä koeryhmältä mahdollisesti saatavan palautteen pohjalta kyselyä voi vielä muokata lopullista tutkimusta varten. (Hirsjärvi ym. 2000: 191; Alanen 2011: 153.) Alun perin kandidaatintutkielmaani varten tehtyä kyselyä suunnitelllessani pilotoin kyselyn 12 ystävälläni ja muokkasin sitä vielä ennen kyselylomakkeen julkaisemista (ks. Paajanen 2017: 7–8). Tämän lisäksi kyselyn haittoja voi pyrkiä minimoimaan ennakkoon hyödyntämällä sen rinnalla jotakin toista aineistonkeruumenetelmää. Tämä toimikin osasyynä sille, miksi valitsin lukijoilta kerätyn aineiston hankintamenetelmäksi haastattelun.

3.2 Lukijoilta kerätty aineisto

3.2.1 Aineisto ja aineistonkeruuprosessi

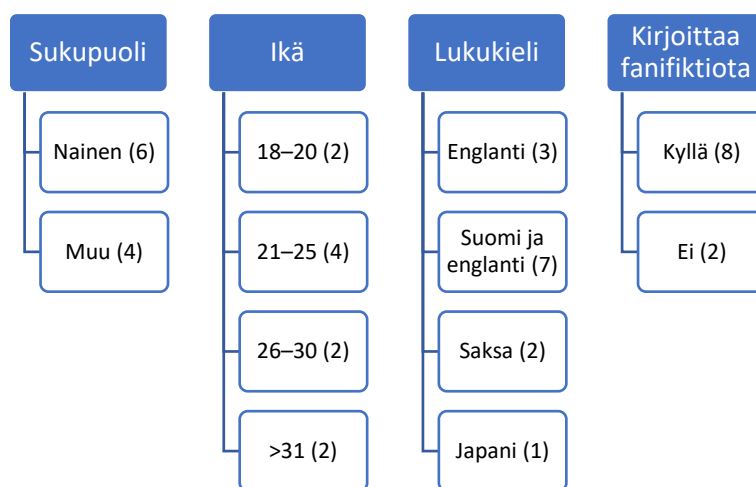
Keräsin fanifiktio lukijoiden kieliaseiteita mittaavan haastatteluaineiston vuoden 2018 loka-kuussa. Koska halusin kirjoittajilta ja lukijoilta keräämiäni aineistojen tukevan mahdollisimman hyvin toisiaan, hyödynsin haastattelukysymysten suunnittelussa fanifiktiokirjoittajille

suunnatun kyselytutkimuksen kysymyksiä. Useat haastattelukysymykset ovatkin lähtökohdiltaan samantyyllisiä kuin kandidaatintutkielmaani tehdyssä kyselyssä. Tämän lisäksi otin haastattelukysymysten suunnitteluvaiheessa huomioon, minkälaiset teemat toistuivat kirjoittajilta keräämässäni aineistossa, jotta saisin vielä tarkentavia näkökulmia muutamiin itseäni askarruttaviin kysymyksiin. Haastattelurunko on mukana tämän tutkielman liitteissä.

Ryhtyessäni etsimään haastateltavia päädyin hyödyntämään jo kandidaatintutkielmassani käyttämäni taktiikkaa ja lähestyin fanifiktioharrastajia eräällä suomalaisella fanifiktiofoorumilla sekä yhdellä sosiaalisen median alustalla. Tämän lisäksi pyysin ystäväpiiriäni jakamaan tutkimuksestani tietoa ihmisille, jotka voisivat olla kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun. Jotta fanifiktio lukija saattoi osallistua tutkimukseeni, tuli hänen täyttää neljä ehtoa: oltava vähintään 18-vuotias ja äidinkieltään suomenkielinen, harrastaa fanifiktion lukemista ja omistaa Skype-tunnus. Osallistumisehtojen valintaa ohjaavat samat periaatteet kuin fanifiktio kirjoittajilla. Ehdoissa on kuitenkin kaksi poikkeusta, ensimmäisenä tutkimukseen osallistujan vähimmäisikä, jonka nostin 15 ikävuodesta 18:aan. Lupa tutkia yli 15-vuotiaita fanifiktioharrastajia koski ainoastaan kyselytutkimuksen tekoa, ja koska halusin kerätä haastatteluaineistoni mahdollisimman nopeasti, päätin olla hakematta tutkimuslupaa alaikäisten harrastajien haastatteluihin. Toinen poikkeusehto, Skype-tunnuksen omistaminen, nousi aineiston keräämistävän asettamista vaatimuksista. Olin päättänyt toteuttaa kaikki haastattelut samalla tavalla, ja jotta haastateltavia voitaisiin ottaa tutkimukseen mukaan paikkakunnasta riippumatta, tarjosi Skype parhaat raamit haastattelujen toteuttamiseen.

Koska tarkoitukseni oli haastatella suhteellisen pientä ryhmää, käytin haastateltavien valintaprosessissa myös muita kriteereitä. Pyysin haastattelusta kiinnostuneita fanifiktio lukijoita ottamaan minuun yhteyttä ja vastaamaan viestissään muutamaan alustavaan kysymykseen. Pyysin lukijoita kertomaan aloitusviestissä ikänsä, sukupuolensa, fanifiktion lukukielensä sekä sen, kirjoittivatko he myös itse fanifiktiota ja olivatko he osallistuneet kandidaatintutkielmaani varten tehtyyn kyselytutkimukseen. Alustavien kysymysten tarkoitus oli auttaa minua valitsemaan haastateltaviksi mahdollisimman heterogeenisen ryhmän. En kokenut tähdelliseksi rajata myös fanifiktiota kirjoittavia lukijoita tutkimuksen ulkopuolelle, sillä useat fanifiktioharrastajat sekä lukevat että kirjoittavat fanifiktiota. Koska suomalaisia fanifiktioharrastajia on tämän lisäksi suhteellisen vähän, en kokenut tarpeelliseksi jättää kyselytutkimukseen aiemmin osallistuneita harrastajia pois tutkimuksesta. Sainkin huomata, että haastatelluista fanifiktio lukijoista harva muisti varmasti, oliko osallistunut kandidaatintutkielmaani tekemääni kyselyyn.

27 fanifiktiolukijaa otti minuun yhteyttä ja ilmaisi kiinnostuksensa osallistua haastatteluuun. Valitsin haastatteluun lopulta 10 henkilöä, joista 6 (60 %) oli naisia ja 4 (40 %) muunsukupuolisia. Yksikään fanifiktiota lukeva mies ei ottanut minuun yhteyttä haastateltavia etsiesäni, minkä vuoksi miespuolisia fanifiktiolukijoita ei ole tässä tutkimuksessa mukana. Haastateltujen iät luokiteltiin samojen ikähaarukoiden mukaan, joita hyödynsin fanifiktiokirjoittajien luokittelussa. Haastatelluista 2 (20 %) kuului ikäryhmään 18–20, 4 (40 %) ikäryhmään 21–25, 2 (20 %) ikäryhmään 26–30 ja 2 (20 %) yli 31-vuotiaiden ikäryhmään. Suosituin lukukielten yhdistelmä oli suomi ja englantia, jonka mainitsi 7 haastateltua (70 %). 3 haastateltua (30 %) luki fanifiktiota englanniksi muttei suomeksi, joskin he olivat ennen ainakin kokeilleet lukea myös suomenkielistä fanifiktiota. Tämän lisäksi 3 (30 %) haastatelluista mainitsi lukevansa fanifiktiota myös jollakin muulla kielellä: 2 haastateltua (20 %) luki fanifiktiota lisäksi saksaksi ja 1 haastateltu (10 %) japaniksi. Haastatelluista 8 (80 %) myös kirjoitti haastatteluhetkellä fanifiktiota, mutta kaikki haastatellut olivat ainakin joskus kirjoittaneet fanifiktiota. Haastateltujen fanifiktiolukijoiden perustiedot on esitelty vielä kootusti alla olevassa kuviossa (Kuvio 2).

Kuvio 2. Fanifiktiolukijoiden (n=10) taustatiedot (kerätty syksyllä 2018)

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina Skype-puheluina, jotka oli sovittu ennakoon tutkimukseen valittujen haastateltavien kanssa. Kuusi haastattelua myös videoitiin. Ennen haastattelua haastateltavat olivat käyneet täyttämässä Webropoliin tehdyn kirjallisen suostumuslomakkeen, jossa he antoivat luvan esimerkiksi haastattelujen tallentamiseen (ks. Liitteet). Itse haastattelutilanteet noudattivat samanlaista kaavaa: aluksi kerroin haastateltavalle hieman tutkimukseni tavoitteista ja kertosin, minkälaisia oikeuksia tutkimukseen osallistuvalla haasta-

teltavalla oli. Jos haastateltavalle oli tässä vaiheessa kaikki selvää, pyysin lupaa aloittaa haastattelun tallentamisen.

Haastattelutyypinä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Tämä siis tarkoittaa, että jokaisessa haastattelutilanteessa käydään läpi tietyt, ennakkoon mietityt teemat, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys saattavat vaihdella tilanteen mukaan. Tällöin haastattelutilanne muistuttaa enemmän keskustelua, jossa kumpikin osapuoli voi vaikuttaa keskustelun suuntaan. (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 11–12.) Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että saatoin haastattelutilanteissa reagoida paremmin haastateltavan esittämiin kiinnostaviin näkemyksiin pyytämällä niistä esimerkiksi lisätarkennuksia. Koin, että tämä lähestymistapa mahdollisti paremmin erilaisten näkemysten esilletuomisen verrattuna esimerkiksi strukturoituun haastatteluun, jossa haastattelukysymykset käytäisiin kaikille haastateltaville samalla tavalla läpi (ks. mts. 11).

Haastattelujen kestot vaihtelivat 18 minuutista aina 49 minuuttiin. Yhteensä haastatteluaineistoa tallennettiin noin 307 minuuttia. Kaikki haastattelut äänitettiin, jotta haastateltavien näkemykset saatiin litteroitua totuudenmukaisesti.

3.2.2 Haastattelututkimus

Kuten toin esiin kyselytutkimusta käsittelevässä alaluvussa, valitsin haastattelun toiseksi aineistonkeruumenetelmäksi osittain siksi, että voisin minimoida kyselytutkimuksen kenties keskeisintä heikkoutta eli vaikeutta reagoida kysymyksenasetteluista mahdollisesti syntyneisiin väärinymmärryksiin. Samalla haastattelun tarkoitus oli syventää kyselylomakkeella hankittua tietoa fanifiktioharrastajien kieliasenteista. Ennen kaikkea haastattelun valintaan aineistonkeruumenetelmäksi vaikutti kuitenkin oma mielenkiintoni: en ollut tätä ennen päässyt toteuttamaan haastattelututkimusta ja halusin oppia käyttämään uutta aineistonkeruumenetelmää.

Haastattelu on kyselyn tavoin yksi yleisimmistä aineistonkeruunetodeista (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 9). Se myös vastaa hyvin laadullisen tutkimuksen tarpeisiin: haastattelun tekemisen taustalla on usein ajatus haastateltavan äänen esille tuomisesta itse ilmiöstä saatavan tiedon lisäksi (Dufva 2011: 131–132). Tällöin haastateltava myös näyttäytyy haastattelutilanteessa aktiivisena toimijana, sillä hänellä on mahdollisuus kertoa haastattelutilanteessa kokemuksistaan ja näkemyksistään varsin vapaasti. Samalla haastateltavan näkemyksiä on mahdollista tulkita useammista näkökulmista, ja puhutun sisällön lisäksi haastattelun antiin vaikuttaa esimerkiksi haastateltavan nonverbaalinen toiminta. Jos tutkimuksen aihe myös on mielipiteitä

herättävä, voidaan haastattelun avulla saada hyvin moninaisia näkökulmia tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Hirsjärvi ym. 2000: 192.)

Haastattelu ei kuitenkaan ole yksinkertainen tapa kerätä aineistoa, vaan haastattelututkimuksen onnistumiseen vaikuttaa haastattelutyypistä riippumatta aina haastattelijan ja haastateltavan välinen vuorovaikutus. Jotta haastattelu onnistuisi, on haastattelijan ja haastateltavan välillä vallittava luottamuksellinen suhde: haastateltavan on siis tiedettävä totuudenmukaisesti haastattelun tarkoitus ja haastattelun avulla kerättyjen tietojen luottamuksellisuus mutta samalla tunnettava, että hänen näkemyksensä kiinnostavat haastattelijaa. Toinen, keskustelua herättänyt haastattelun vuorovaikutukseen liittyvä tekijä on haastattelijan neutraalius. Ideaalina on pidetty tilannetta, jossa haastatteliija pitäytyy ainoastaan kysymysten esittäjänä eikä tuo esiin omia mielipiteitään, jotka voisivat ohjata haastateltavaa tietynlaisten vastausten antamiseen. Täydestä neutraaliudesta on kuitenkin usein hankala pitää kiinni, sillä haastateltavan keskusteluinnoisuus vaikuttaa siihen, miten paljon haastateltavaa joutuu houkuttelemaan avaamaan näkemyksiään. Samalla haastattelijan minimipalautteet, esimerkiksi lyhyet äännähdykset tai sanat, sekä nonverbaalinen toiminta viittaavat siihen, miten hän itse suhtautuu käsiteltävinä oleviin aiheisiin. (Tiittula & Ruusuvuori 2005: 41, 44–51.)

Kuten edellisestä kappaleesta kävi ilmi, haastattelun pääluonnetta, vuorovaikutuksellisuutta, voi syystä pitää eräänä haastattelun keskeisimmistä haasteista. Pahimmassa tapauksessa haastateltava saattaa kokea haastattelutilanteen itselleen uhkaavaksi, mikä väistämättä vaikuttaa haastattelun onnistumiseen (Hirsjärvi ym. 2000: 193). Tämän lisäksi haastattelulla ei voi selvittää, mitä haastateltavat todella ajattelevat (Dufva 2011: 142). Haastateltava saattaa esimerkiksi vastata sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla pitääkseen itsestään yllä hyvää kuvaa. Tästä johtuen haastatteluita on syytä tarkastella konteksti- ja tilannesidonnaisina keskusteluina, ei suoraan objektiivisena totuutena haastateltavien ajatuksista. (Hirsjärvi ym. 2000: 193–194.)

Myös haastattelututkimusta tehtäessä on suositeltavaa pilotoida haastattelu ensiksi jollakulla, joka vastaa mahdollisimman hyvin tutkittavaa kohderyhmää (Dufva 2011: 138). Pilotoinikin haastattelukysymykseni ennen varsinaisia haastatteluita eräällä fanikulttuurista tuntevalla ystävälläni, joka on aikaisemmin sekä lukenut että kirjoittanut fanifiktiota. Saamieni vastausten sekä palautteen perusteella haastattelukysymykset vaikuttivat toimivilta, joten päädyin vain muuttamaan muutamien haastattelukysymysten sanavalintoja. Ohjaajaltani saadun palautteen pohjalta lisäilin vielä muutamia haastattelukysymyksiä haastattelurunkoon.

3.3 Analyysimenetelmät

3.3.1 Sisällönanalyysi

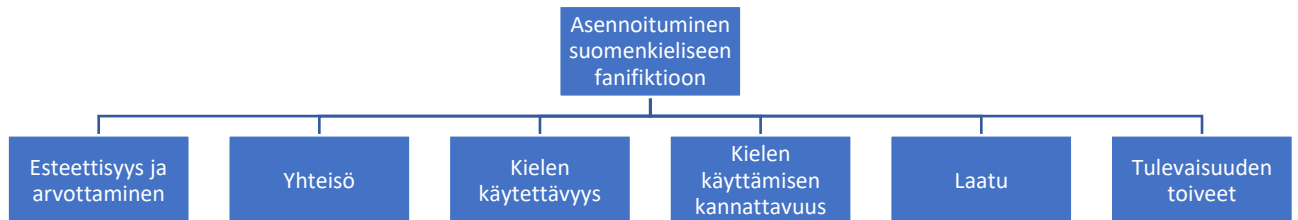
Laadulliseen tutkimukseen on luonnollista yhdistää myös laadullinen analyysimenetelmä. Käytänkin sekä kirjoittajilta keräämäni kyselyaineiston että lukijoilta keräämäni haastatteluaineiston analyysiin laadullista sisällönanalyysiä. Tuomi ja Sarajärvi (2009: 108) kuvaavat, että sisällönanalyysin päätavoite on luoda tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä selkeä sanallinen kuvaus. Tällöin tutkimuksessa käytetty aineisto pyritään kiteyttämään mahdollisimman tiiviiseen muotoon kuitenkin sillä periaatteella, että kaikki aineistosta saatu keskeinen informaatio säilyy mukana analyysivaiheessa. Käytännössä analyysiprosessi etenee niin, että aineisto puretaan ensin pieniin osiin, minkä jälkeen osia lähdetään kokoamaan uudelleen yhteen selkeiksi kokonaisuuksiksi. Tämä tapahtuu esimerkiksi tyypittelemällä ja luokittelemalla aineistoa. Vaikka analyysivaiheessa tutkija todennäköisesti löytää aineistostaan myös tutkimustavoitteen ulkopuolelle kuuluvaa sisältöä, tulee tehdystä rajauksesta pitää kiinni. (mts. 92, 108.) Tämän vuoksi olen joutunut jättämään maisterintutkielmani ulkopuolelle useita kiinnostavia näkökulmia, joita aineistot olisivat tarjonneet.

Sisällönanalyysisi ei ole yksittäinen metodikenttä, vaan se tarjoaa erilaisia tapoja lähestyä aineistoa. Maisterintutkielmassani hyödynnän teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Teorialähtöisen sisällönanalyysin tekoa ohjaa jonkinlainen aiempi viitekehys, esimerkiksi jokin teoria, tema tai käsitejärjestelmä (Tuomi & Sarajärvi 2009: 113). Tutkielmassani analyysiä ohjaavana aiempänä viitekehysenä toimii kandidaatintutkielmaani varten tekemäni fanifiktiokirjoittajien kieliasenteita kuvaava luokittelujärjestelmä. Kandidaatintutkielmassani käytin analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä (ks. Paajanen 2017: 8–9), jolloin poimin aineistosta ensin tutkimuskysymysteni kannalta olennaisia sanoja ja lausekkeita, joiden kautta sitten muodostin yläkäsitteisiin perustuvia ala- ja yläluokkia. Koska hyödynnän maisterintutkielmani aineiston analyysissä kandidaatintutkielmaani tekemääni luokittelujärjestelmää, pääsen samalla testaamaan, miten uusi aineisto tukee kandidaatintutkielmani aineistosta tekemiäni päätelmiä.

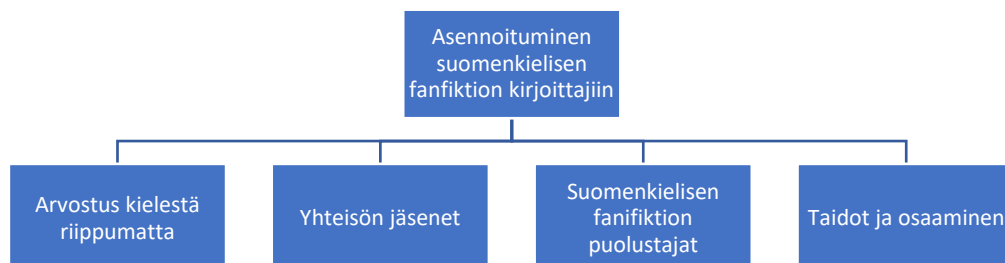
Teorialähtöinen sisällönanalyysi lähtee analyysirungon muodostamisesta, ja tässä tapauksessa analyysirunko pohjautuu kandidaatintutkielmaani tekemääni luokittelujärjestelmään, jonka olin piirtänyt eräänlaiseksi kaavioksi. Analyysirungon sisälle muodostetaan erilaisia luokkia tai kategorioita, joiden alle voidaan puolestaan poimia aineistossa esiintyviä, kuhunkin

teemaan liittyviä ilmauksia. Analyysirungon muodostamisen jälkeen teorialähtöinen sisällönanalyysi etenee samalla periaatteella kuin aineistolähtöisen sisällönanalyysi: aineistosta poimitaan tiivistettyjä, oman tutkimuksen kannalta merkittäviä sanoja, lausekkeita tai lauseita. On myös mahdollista, että analyysin aikana aineistosta nousee esiin asioita, jotka jäävät analyysirungon ulkopuolelle. Niistä on kuitenkin mahdollista muodostaa uusia luokkia ja liittää ne siten osaksi valmista analyysirunkoa. (Tuomi & Sarajarvi 2009: 113–114.)

Tähän tutkielmaan tein kumpaankin tutkimuskysymykseen oman analyysirunkonsa, jotka toteutin käytännössä piirtämällä ensin pohjaksi samat kaaviot, joita olin käyttänyt kandidaatin-tutkielmassani. Tämän jälkeen aloin merkitä laajennettuun kyselyaineistoon ja haastatteluaineistoon harrastajan näkemyksiä kiteyttäviä sanoja ja vertasin, soveltuivatko ne jo olemassa olevien kaavioluokkien alle. Suomenkieliseen fanifiktioon liittyviä asenteita käsittelevä analyysirunko sai kokonaan uuden pääluokan, suomenkielisen fanifiktion kannattavuuden, jota ei ollut kandidaatin-tutkielmaani tekemässäni kaaviossa. Sen sijaan analyysirunko, joka käsitteli suomenkielisen fanifiktion kirjoittajiin liittyviä asenteita, pysyi pääluokiltaan samanlaisena. Tutkielman analyysiluvut (luvut 4 ja 5) on rakennettu analyysirunkojen pääluokkien pohjalta. Analyysirungot on koottu vielä pelkistetyksi tälle sivulle.

Kuvio 3. Pelkistetty analyysirunko 1: suomenkieliseen fanifiktioon kohdistuneet asenteet

Kuvio 4. Pelkistetty analyysirunko 2: suomenkielisen fanifiktion kirjoittajiin kohdistuneet asenteet

Alun perin tarkoitukseni oli analysoida kirjoittajilta ja lukijoilta kerätyt aineistot erikseen, mutta lopulta päädyin yhdistämään kummatkin aineistot samoihin analyysirunkoihin. Tämä johtui siitä, että lukija-aineistoa analysoidessani havaitsin lukijoiden ja kirjoittajien aineistoissa esillä olevien asenteiden olevan varsin samanlaisia. Koska lukijoiden aineisto tarjosi kokonaan uusia näkökulmia lähinnä tarkentamalla kirjoittajien aineistosta nousseita näkemyksiä, tuntui kummankin ryhmän analysoiminen yhdessä erillisanalyysiä järkevämmältä. Muutenkin jaottelu erillisiin lukija- ja kirjoittajaluokkiin alkoi tuntua hivenen keinotekoiselta, sillä useat fanifiktioharrastajista toteuttavat fanifiktioyhteisöissä molempia rooleja. Kuitenkin tekemääni analyysivalintaan sisältyy riskejä, sillä aineistojen yhtäaikainen analysointi saattaa keskittyä enemmän yhtäläisyyksien löytämiseen aineistoista, jolloin tärkeät eroavaisuudet voivat jäädä huomioimatta. Tämän vuoksi olen merkinnyt analyysiluvuissa (luvut 4 ja 5) esiintyvien asenne-esiintymien yhteyteen aina, onko esiintymät laskettu kirjoittajien vai lukijoiden aineistosta vai kahdesta yhdistetystä aineistosta.

Sisällönanalyysin etuna voidaan pitää sen monipuolista sovellettavuutta: periaatteessa mikä tahansa kirjalliseen muotoon tuotu dokumentti kelpaa analysoitavaksi aineistoksi. Lisäksi analyysin eteneminen on hyvin systemaattista, sillä aineiston purkaminen ja uudelleen kokoaminen vaativat tiettyjen työvaiheiden toteuttamisen. Sisällönanalyysiä ei kuitenkaan tule pitää ongelmattomana analyysimenetelmänä, sillä sisällönanalyysin käyttäjä saattaa jättää analyysinsä pelkän kuvailun tasolle ja unohtaa tyystin analyysin jälkeisten johtopäätösten esittämisen. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 103.) Tuomi & Sarajärvi (mp.) huomauttavat myös, että sisällönanalyysistä on pyritty rakentamaan kuvaa objektiivisena analyysimenetelmänä, mutta tätä näkemystä on syytä kritisoida. Sisällönanalyysiin sisältyy valitusta analyysitavasta riippuen aina tutkijan omaa päättelyä eli tutkijan käsitykset ja tietämykset tukittavasta ilmiöstä heijastuvat analyysituloksiin. Tästä huolimatta tutkijan ei tule hyödyntää aineistoaan miten tahansa vaan noudattaa tutkimuksen tekoon liittyvää etiikkaa. (mts. 100.)

Sisällönanalyysin toteutus oli varsin helppoa fanifiktiokirjoittajilta keräämästäni aineistosta, sillä koska aineisto oli valmiiksi kirjallisessa muodossa, pääsin nopeasti poimimaan aineistosta analyysirunkoon tulevia sanoja ja lausekkeita. Fanifiktio lukijoilta keräämäni haastatteluaineiston pariin en kuitenkaan päässyt yhtä vaivattomasti, sillä äänitiedostoihin tallennettu haastatteluaineisto oli ensin muutettava kirjalliseen muotoon. Tässä apuna käytin litterointia, josta kerron hieman seuraavassa alaluvussa.

3.3.2 Litterointi

Ensimmäinen vaihe haastatteluaineiston keräämisen jälkeen on litteroida puhuttu aineisto kirjalliseen muotoon. Tällöin noudatetaan sanasta sanaan -periaatetta, jolloin haastatteluaineisto kirjoitetaan auki ilman, että esimerkiksi haastattelijan tai haastateltavan sanavalintoja muokattaisiin kieleltään paremmiksi. (Dufva 2011: 139.) Aineiston litterointi on haastattelua analysoitaessa erittäin tärkeää, sillä ilman litteraattia ei haastattelun todenmukaisista sanavalinnoista olisi varmuutta. Olemassa olevien litteraattien avulla tutkijalla on myös mahdollisuus palata helposti alkuperäisen lähteen äärelle ja esimerkiksi huomata aineistosta asioita, joita ei pelkästä kuva- tai äänitallenteesta huomaisi. Tarve litteroinnin tarkkuuteen vaihtelee tutkimusasetelman ja -tavoitteiden mukaan, ja joissakin tapauksissa kiinnitetään enemmän huomiota puheen sisältöön kuin tapaan tuottaa puhetta. (Nikander & Ruusuvuori 2017: 427, 437–438.)

Olen litteroinut kaikki haastattelut puolikarkeasti. Omassa tutkimuksessani tämä tarkoittaa, että olen kirjoittanut haastattelusta valitun sisällön sanatarkasti mutta en ole merkinnyt litteraattiin esimerkiksi ulos- tai sisäänhengityksiä, intonaatiota tai taukojen tarkkoja pituuksia sekunnin sadasosissa. Sen sijaan haastattelun litteroinnissa on otettu huomioon keskustelussa olleet tauot niiden yleispituuksien mukaan (lyhyt, keskipitkä, pitkä) sekä esimerkiksi haastateltavan nauru. Aluksi tarkoitukseni oli litteroida haastatteluista kaikki puhuttu sisältö, mutta huomasin nopeasti, että haastattelujen määrä sekä litteroijan kokemattomuus ja hitaus olisivat aiheuttaneet aikataulullisia ongelmia tutkielman valmistumisen kannalta. Litteroinneista onkin jätetty pois äänityksen alkusanat, jotka koskevat tallennuksen alkamista, haastattelijan minimipalautteet sekä tallennetun haastatteluosion päätössanat. Myös haastattelijan kysymykset on jätetty litteroimatta sanatarkasti ja merkitty itse litteraattiin tiivistyksinä kysymyksen sisällöstä. Samoin toimittiin, jos haastattelussa keskustelu ohjautui tutkimuksen tavoitteiden kannalta epäolennaisiin aiheisiin. Jos esimerkiksi haastattelijan kysymyksiä tai kommentteja vaaditaan tässä tutkielmassa esiintyvissä aineistolainauksissa, on ne litteroitu jälkikäteen työhön mukaan.

Koin puolikarkean litteroinnin tutkimukseni kannalta relevantimmaksi litterointitavaksi, sillä sisällönanalyysissä keskityin nostamaan litteroidusta aineistosta analyysirunkoon asetettavia sanoja ja lausekkeita. Valintaa yleisluontaisemman litteroinnin toteuttamiseksi puolsivat lisäksi Nikanderin ja Ruusuvuoren (2017: 430) näkemykset, joissa huomautetaan, että sisällönanalyysiä tehtäessä aineiston litterointiin riittää yleensä karkeampi lähestymistapa. Tästä huolimatta halusin ottaa litteraattiin mukaan myös hieman haastattelutilanteissa esiintynyttä nonverbaalista viestintää, sillä koen, että esimerkiksi haastateltavan tauot tai nauraminen voivat

tuoda tärkeää lisätietoa hänen asenteistaan ja halustaan keskustella haastatteluun otetuista teemoista.

Kaikkien haastattelujen litteroinnissa on käytetty Elan-ohjelmaa. Haastatteluaineistosta otetuissa lainauksissa haastattelijan eli tämän tutkimuksen tekijän tunnuksena käytetään kirjainta H. Haastateltavien tunnuksena puolestaan käytetään kirjainta V, jonka perään on vielä erikseen merkitty haastateltavalle annettu numero haastattelujärjestyksen mukaan sekä haastatellun sukupuoli (joko N=nainen tai Mu=muu) ja fanifiktion lukukielet (S=suomi, E=englanti, Sa=saksa ja J=japani). Tällä tavoin haastateltavat pysyttelevät anonyymeinä, mutta samalla on helppo erottaa, kuka haastateltavista on minkäkin lausuman takana.

3.4 Tutkijanpositio

Kuten toin ilmi johdannossa, kuulun pitkäaikaisiin fanifiktioharrastajiin, minkä ansiosta minulla on melko paljon fanifiktiokulttuurin liittyvää hiljaista tietoa. Olen oppinut fanifiktioharrastajien oman erikoiskielen ja termistön fanifiktiota lukemalla ja tiedän, millaisia suosittuja fanifiktiosivustot ovat toiminnoiltaan. Koen, että harrastuksen kautta hankittu fanifiktiokulttuurin tunteminen tuki tutkimusaineiston keräämistä ja analyysiä sekä lisäsi etenkin haastatteluissa luottamusta minun ja haastateltavien välillä. Muutamia haastateltavia olivat kiinnostuneita siitä, miksi olin valinnut fanifiktion maisterintutkielmani aiheeksi, ja haastattelujen ilmapiiri rentoutui usein, kun saatoin kommentoida haastateltavan mainitsemien fanifiktiogenrejen ja -termien olevan minullekin tuttuja. Haastateltavat saattoivat tällöin hyödyntää haastatteluissa vapaasti harrastuksen erikoiskieltä, ja eräs haastateltavista kommentoikin, ettei minulle tarvitse ryhtyä vääntämään fanitermistöä rautalangasta.

Vaikka koin tutkittavaan ryhmään kuulumisen eduksi maisterintutkielmani tekemisen kannalta, suhtaudun asemaani myös asiaan kuuluvalla kriittisyydellä. *Textual Poachers* -teoksen johdannossa Henry Jenkins (1992: 5–8) pohtii omaa positiotaan faniuden tutkimuksessa. Jenkinsin (mts. 5–6) mukaan fandomiin kuuluvan tutkijan rooli tutkimuksen tekijänä herättää kysymyksiä tutkimuksen objektiivisuudesta, sillä jos tutkija kuuluu myös itse tutkimaansa ryhmään, on aihepiiri hänelle väistämättä varsin henkilökohtainen. Tiedostan Jenkinsin esittämän näkemyksen: ensinnäkin toivon fanifiktioharrastajana fanifiktioille asianmukaista käsittelyä tutkimuksissa ja koen, että minulla on suomalaisen fanifiktioyhteisön jäsenenä tietty velvollisuus

olla synnyttämättä fanifiktioharrastuksesta stereotyyppistä kuvaa. Toiseksi suomen kielen ammattilaisena tunnen melko luonnollisesti vahvaa kiintymystä suomen kieltä kohtaan ja toivon, että kyseistä kieltä käytettäisiin eri yhteiskunnan osa-alueilla mahdollisimman monipuolisesti – myös fanikulttuurissa. Tämän vuoksi havaintoihini ja päätelmiini on syytä suhtautua kriittisesti.

Tulkintojeni väritymisvaarasta johtuen koen tärkeäksi, että tiedostan omat lähtökohtani tätä tutkimusta tehdessäni ja pyrin jatkuvasti peilaamaan tulkintojani niihin analyysia tehdessäni. Vaikka kuulun tutkimuskohteena olevaan ryhmään, en ole tutkimassa omia käsityksiäni suomenkielisestä fanifiktiosta vaan tulkitsen muiden fanifiktioharrastajien asenteita ja kokemuksia keräämiäni aineistojen kautta. Aineistoistani tekemiäni tulkintojen avulla pyrin luomaan suomalaisten fanifiktioharrastajien kieliasteista mahdollisimman objektiivisen kuvan. Tätä tukee myös runsas aineistolainojen käyttö tekstissä.

4 RAKAS JA NOLO – SUOMENKIELISEEN FANIFIKTIOON LIITTYVÄT ASEENTEET

Tässä luvussa käsittelen, minkälaisia asenteita suomalaisilla fanifiktioharrastajilla on suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Koska positiiviset ja negatiiviset asenteet olivat usein vastakkaisia näkemyksiä samasta aiheesta, käsittelen aineistoissa esiintyneitä asenteita aihepiirien mukaan.

Tätä tutkimusta varten hyödynsin viisiportaista asteikkoa arvioidessani suomalaisten fanifiktioharrastajien kokonaisasennoitumista suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Asteikossa numero yksi merkitsee negatiivista asennoitumista, numero kaksi melko negatiivista asennoitumista, numero kolme neutraalia asennoitumista, numero neljä melko positiivista asennoitumista ja numero viisi positiivista asennoitumista. Fanifiktiokirjoittajille teetetyssä kyselyssä ei ollut valmiina tällaista asteikkoa, jolla kirjoittaja olisi itse voinut arvioida kokonaisasennoitumistaan. Kirjoittajien asenteista esittämäni luvut perustuvat siis tulkintaani kyselyiden kokonaisuudesta. Joidenkin vastausten luokittelu oli hieman haastavaa, koska vastaukset olivat sisällöltään melko ristiriitaisia. (ks. myös Paajanen 2017: 15.) Tästä oppineena annoin fanifiktioleijonien arvioida haastatteluissa itse omaa suhtautumistaan suomenkieliseen fanifiktioon samalla asteikolla.

Fanifiktiokirjoittajien asenteita suomenkielistä fanifiktiota kohtaan lähestyttiin kysymällä kirjoittajien ajatuksia suomenkielisen fanifiktio kirjoittamisesta. Tutkimukseen mukaan otetusta sadan fanifiktiokirjoittajan otannasta 45 kirjoittajaa (45 %) suhtautui suomenkielisen fanifiktio kirjoittamiseen positiivisesti tai melko positiivisesti, 39 kirjoittajaa (39 %) negatiivisesti tai melko negatiivisesti ja 16 kirjoittajaa (16 %) neutraalisti. Tässä yhteydessä neutraali suhtautuminen tarkoitti sitä, että kirjoittajalla ei ollut erityisiä tunteita suomenkielistä fanifiktiota kohtaan tai että hän koki suhtautuvansa siihen samalla tavalla kuin millä tahansa muulla kielellä kirjoitettuun fanifiktioon. Asennoitumistapojen yleisyysjärjestykset ovat suurennetuissa otannassa samat kuin kandidaatintutkielmassani käytetyssä otannassa (ks. Paajanen 2017: 15).

Fanifiktioleijonien asennoitumista suomenkieliseen fanifiktioon tutkittiin kysymällä esimerkiksi, millaisia ajatuksia ja tunteita suomenkielinen fanifiktio herättää, millä perusteilla lukijat ovat valinneet lukukielensä ja miten he asemoivat oman suhtautumisensa suomenkieliseen fanifiktioon asteikolla 1–5. Lukijoiden keskuudessa suhtautuminen suomenkieliseen fanifiktioon oli huomattavasti myönteisempää kuin kirjoittajien keskuudessa: lukijoista 9 (90 %) asennoitui suomenkieliseen fanifiktioon positiivisesti tai melko positiivisesti ja vain yksi (10

%) negatiivisesti tai melko negatiivisesti. Tässä on kuitenkin muistettava, että fanifiktiolukijoiden otanta oli huomattavasti pienempi kuin fanifiktiokirjoittajien otanta.

Kuten edellä esitellyt luvut kuvastavat, suomalaisten fanifiktioharrastajien asenteet suomenkielistä fanifiktiota kohtaan olivat melko jakautuneita. Osa tutkimukseen osallistuneista fanifiktioharrastajista koki suomenkielisen fanifiktio ja suomalaisen fanifiktioyhteisön itselleen tärkeäksi ja läheiseksi ja arvosti suomenkielistä fanifiktiota nimenomaan äidinkiellensä vuoksi. Toiset taas kokivat suomenkielisen fanifiktio tökerön kuuloiseksi, heikkolaatuiseksi ja kiusaannuttavaksi, joka nostettiin esiin etenkin puhuttaessa eroottisesta fanifiktioista. Yhteen lasketuissa aineistoissa (n=110) pelkästään suomeksi fanifiktiota tuottavat tai kuluttavat harrastajat (n=22) suhtautuivat suomenkieliseen fanifiktioon positiivisimmin: harrastajista 17 (77 %) suhtautui suomenkieliseen fanifiktioon pääosin myönteisesti, 2 (9 %) pääosin kielteisesti ja 3 (14 %) neutraalisti. Fanifiktiota pelkästään englanniksi tuottavat tai kuluttavat harrastajat (n=42) suhtautuivat suomenkieliseen fanifiktioon negatiivisimmin: harrastajista 8 (19 %) suhtautui suomenkieliseen fanifiktioon pääosin myönteisesti, 27 (64 %) pääosin kielteisesti ja 7 (16 %) neutraalisti. Suhtautuminen suomenkielistä fanifiktiota kohtaan oli hieman hajanaisempaa niiden harrastajien kohdalla, jotka tuottivat tai kuluttivat fanifiktiota sekä suomeksi että englanniksi (n=46), mutta myönteinen suhtautuminen oli kuitenkin yleisintä: harrastajista 28 (61 %) suhtautui suomenkieliseen fanifiktioon pääosin myönteisesti, 10 (22 %) pääosin kielteisesti ja 8 (17 %) neutraalisti. Kieliryhmiin sidotut asennoitumismäärät on esitetty kootusti vielä alla olevassa taulukossa.

Taulukko 1. Asennoituminen suomenkielistä fanifiktiota kohtaan kieliryhmittäin

	Positiivinen	Negatiivinen	Neutraali	Yhteensä
Pelkkä suomi	17 (77 %)	2 (9 %)	3 (14 %)	22 (100 %)
Pelkkä englanti	8 (19 %)	27 (64 %)	7 (16 %)	42 (100 %)
Suomi & englanti (+muut kielet)	28 (61 %)	10 (22 %)	8 (17 %)	46 (100 %)

On silti syytä tiedostaa, että fanifiktioharrastajien asenteet eivät jakautuneet yksilötasolla puhtaasti positiivisiin ja negatiivisiin. Esimerkiksi suomenkieliseen fanifiktioon lähtökohtaisesti myönteisesti suhtautuvat informantit saattoivat tuoda esiin myös negatiivisia näkemyksiä suomenkielisestä fanifiktioista. Sen sijaan suomenkieliseen fanifiktioon lähtökohtaisesti kielteisesti suhtautuvat informantit eivät juuri tuoneet esiin positiivisia näkemyksiä suomenkielisestä fanifiktioista.

Vaikka asennoituminen suomenkieliseen fanifiktioon oli melko jakautunutta, yhdisti yksi asia tutkimukseen osallistuneista: suomenkielisen fanifiktio ei haluttu katoavan tulevaisuudessa ja sen toivottiin kehittyvän ja monipuolistuvan entisestään. Kaikki haastatellut fanifiktio lukijat (n=10) toivoivat suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle positiivisia asioita. Fanifiktio kirjoittajista 82 (82 %) toivoi suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle positiivisia asioita ja vain 13 (13 %) suhtautui suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen joko negatiivisesti tai neutraalisti. Tässä yhteydessä neutraali suhtautuminen tarkoitti sitä, ettei kirjoittaja osannut nimetä mitään toiveita suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle. 5 kirjoittajaa (5 %) oli jättänyt kokonaan vastaamatta kysymykseen. Huomionarvoisaksi tekijäksi nousi kuitenkin se, miten avoimesti fanifiktio harrastajat kokivat olevansa valmiita työskentelemään suomenkielisen fanifiktio säilymiseksi ja kehittymiseksi.

Tästä tutkimuksesta jätettiin lopulta pois harrastajien käsitykset suomenkielisen fanifiktio asemasta kansainvälisessä fanifiktio kulttuurissa. Päädyin tähän ratkaisuun ennen kaikkea aikataulullisista syistä, vaikka aineistoissa esiintyikin kiinnostavia näkökantoja, joissa esimerkiksi pohdittiin yleisesti ei-englanninkielisen fanifiktio asemaa kansainvälisessä fanifiktio kulttuurissa. Samalla aihepiirin poisjätto mahdollisti sen, ettei tutkielma venyisi kohtuuttoman pitkäksi. Tutkimusaiheen näkökulmasta koin merkittävimmiksi teemoiksi esimerkiksi harrastajien tunnesiteen suomenkielistä fanifiktioa kohtaan sekä suomenkielisen fanifiktio kannattavuuteen ja laatuun sekä suomen kielen käyttömahdollisuuksiin liittyvät näkemykset.

4.1 Suomenkielisen fanifiktio arvottaminen ja arvostaminen

Kieliasenteita tutkittaessa on helppo lähestyä aihetta selvittämällä, millaisia yleisiä tunteita ihmisillä on arvioitavana olevaa kohdetta kohtaan. Tällöin asenteiden affektiivinen osa-alue nousee arviointivaiheessa keskeiseen asemaan. Vaikka affektiivinen osa-alue ei ole ainut kieliasenteita määrittelevä taso, määrittää se kuitenkin merkittävästi yleistä asennoitumistamme. (ks. Garrett ym. 2003: 4; Perloff 2010: 45.) Jos esimerkiksi pidämme jotakin kielivarianttia ruman-kuuloisena, vaikuttaa näkemyksemme siihen, haluammeko itse käyttää kyseistä varianttia viestissämme.

Ajatus suomenkielisen fanifiktio kirjoittamisesta sekä suomenkielisestä fanifiktioista ylipäätään herättikin tutkimukseen osallistuneissa fanifiktio harrastajissa monenlaisia positiivisia ja negatiivisia tunteita. Fanifiktio kirjoittajista 7 (7 %) ei kokenut tuntevansa mitään erityistä

suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Näkemystään perustelleet kirjoittajat selittivät olevansa niin tottuneita suomenkieliseen fanifiktioon, ettei siihen kohdistuneita tunteita osannut arvioida sen tarkemmin. Yleisesti suomenkielinen fanifiktio herätti harrastajissa kuitenkin melko vahvoja tunteita.

4.1.1 Suomenkielisen fanifiktio estettäisyys

Aineistojen perusteella kielen esteettisyydellä, siis sillä, pidettiinkö kieltä kauniinkuuloisena, oli keskeinen vaikutus fanifiktio kirjoitus- tai lukemiskokemukseen: fanifiktio kirjoittajista 50 (50 %) ja -lukijoista 6 (60 %) käsitteli kielen esteettisyyttä vastauksissaan. Kirjoittajien aineistossa yksi peruste kirjoituskielivalintaan oli se, kuinka paljon kirjoittaja ylipäättään piti kirjoituskielestään. Vastaavasti kirjoittajat välttivät tuottamasta tekstiä itselleen epämieluisalla kielellä. Samat ilmiöt toistuivat myös lukijoiden keskuudessa, joskin on hyvä tiedostaa, että lukija kirjoituskielen valinta ei riipu ainoastaan tietyn kielen esteettisyydestä. (Ks. Paajanen 2017: 10–15.)

Suomenkielisen fanifiktio estettäisyttä arvioitiin aineistossa sellaisilla positiivisilla adjektiiveilla kuin *kaunis*, *rikas*, *ilmaisuvoimainen* ja *sujuva*. Kirjoittaja tai lukija, joka kuvasi suomen kieltä esteettiseksi, sai myös mielihyvää suomenkielisen fanifiktio tuottamisesta tai kuluttamisesta, mikä luonnollisesti kannusti harrastajaa jatkamaan vuorovaikutustaan suomenkielisen fanifiktio kanssa. Alla olevissa esimerkeissä (1) ja (2) kaksi fanifiktioharrastajaa kuvaa näkemyksiään suomen kielen esteettisyydestä ja sitä kautta kielen käytettävyydestä fanifiktiossa (ks. aiheesta tarkemmin luku 4.4). Suomenkielisen fanifiktio arvottaminen esteettisenä syntyy siitä, että vastaajat pitävät suomen kieltä *kauniina*, *ilmaisuvoimaisena*, *sujuvana* ja *rikkaana* kielenä:

1) mitä mie oon paljon luku englanniksikin (.) niin tuntuu et suomi on hyvin **ilmasuvoimainen** (.) kieli **kaunis kieli** (.) ja (.) semmonen että sillä voi kirjottaa hyvin monella tyylillä (V10NSE)

2) Suomi on **sanastoltaan rikas** ja **kaunis kieli**, joten kirjoitan mielelläni suomeksi, joka myös äidinkielenä on itselleni se **sujuvin**. Englanniksi kirjoitan välillä siksi, että se taipuu eri tavalla erilaisiin asioihin kuin suomi. Olen myös koettanut suomen ja englannin yhdistämistä yhdessä tekstissä, käyttäen suomenkieltä kuvailuun, koska se sopii siihen täydellisesti, ja kääntänyt puheenvuorot sitä vastoin englanniksi (Nainen 26–30, kirjoittaja: suomi ja englantia)

Vastakohtaisesti fanifiktioharrastaja, joka ei pitänyt suomen kieltä ja suomenkielistä fanifiktiota esteettisenä, ei myöskään halunnut tuottaa tai kuluttaa fanifiktiota kyseisellä kielellä.

Suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyyttä kuvattiin sellaisilla adjektiiveilla kuin *nolo*, *outo*, *kömpelö* ja *tönkkö*, joista kaksi jälkimmäistä liitettiin suomen kielen heikkoon käytettävyyteen fanifiktiossa (ks. myös Silén 2012: 107). Lisäksi suomenkielisestä fanifiktiosta saatettiin käyttää varsin värikkäitä ilmauksia, kuten *ensimmäinen reaktio on 'ei'* tai *yrjö reaktio tulee*. Alla olevissa esimerkeissä (3), (4) ja (5) kolme fanifiktiokirjoittajaa kuvaa omia näkemyksiään suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyydestä. Suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyyden vaikuttaa suomen kielen näyttäminen *hassulta* tai *ei hyvältä* fanifiktiossa (3 ja 4) sekä toisaalta suomen kielen *tönkköys*, joka pohjautuu kirjoittajan näkemykseen siitä, ettei suomi ole *pehmeä* tai *runollinen* kieli (5):

3) Henkilökohtaisesti suomeksi **asiat eivät kuulosta kovinkaan mielenkiintoisilta tai jopa hassuilta**. Esimerkiksi asioiden kuvailut onnistuvat paljon paremmin englanniksi kuin suomeksi. (Nainen 21–25, kirjoittaja: englantia)

4) Rehellisesti sanottuna se [suomenkielinen fanifiktio] **ällöttää. Kieli ei vaan näytä hyvältä**. (Nainen 18–20, kirjoittaja: englantia)

5) Suomenkielinen fanifiktio **kuulostaa vähän tönköltä ja kiusalliselta**, sillä **suomi itsessään ei ole mielestäni kovin runollinen tai pehmeä kieli**, joten fanifiktioinkin on vähän jäykkää (Nainen 15–17, kirjoittaja: englantia)

Etenkin esimerkissä (4) fanifiktiokirjoittaja näyttää reagoivan melko voimakkaasti kohtaamaansa suomenkieliseen fanifiktioon ilmaistessaan suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyyden *ällöttävän* häntä. *Ällöttävyyden* sijasta kummassakin aineistossa käsiteltiin yleisemmin suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyyden outoutta. Fanifiktioharrastajat kokivat fanifiktioepäesteettisyyden lukemisen ja tuottamisen englanniksi suomea luontevammaksi, koska olivat olleet lähtökohtaisesti enemmän vuorovaikutuksessa englanninkielisen fanifiktioepäesteettisyyden kanssa. Tällöin suomenkieliseen fanifiktioepäesteettisyyteen ei ollut totuttu samalla tavalla kuin englanninkieliseen, mikä sai suomenkielisen fanifiktioepäesteettisyyden näyttämään oudolta. Esteettisyyden puutetta saatettiin korostaa myös tiettyjen fanifiktioepäesteettisyyden yhteydessä, erityisesti puhuttaessa eroottisesta fanifiktioepäesteettisyydestä, joka mainittiin yleisimpänä selityksenä suomenkieliseen fanifiktioepäesteettisyyteen liittyvästä noloudesta puhuttaessa. Tämä näkökulma nousi esiin myös suomenkieliseen fanifiktioepäesteettisyyteen pääsääntöisesti myönteisesti asennoituvien ja suomenkielistä fanifiktioepäesteettisyyden arvottavien fanifiktioharrastajien keskuudessa. (Ks. 4.4.)

Näkemykseen tietyn kielivariantin esteettisyydestä vaikuttaa merkittävästi se, miten tuttu ja ymmärrettävä kyseinen variantti on sen arvioijalle. Koska lähiympäristössä käytettyjä kielivariantteja kuulee eniten, pitää niitä helposti myös luontevimpina ja sitä kautta kauniimpina. Käänteisesti rumimmaksi kielivariantiksi koetaan yleensä yksilölle vieras ja vaikeasti ymmärrettävä variantti. (Palander 2011: 134–135.) Kun ajatellaan äidinkieleltään suomenkielistä hen-

kilöä, olisi helppo olettaa, että suomen kieli näyttäytyisi yksilölle tutuimpana ja sitä kautta esteettisimpänä kielenä. Aiemmin käsiteltyjen esimerkkien valossa tämä ei kuitenkaan näytä pitävän paikkaansa fanifiktiokontekstissa. Giles ja Niedzielski (1998: 85) huomauttavatkin, että käsitykset tietyn kielen tai kielivariantin esteettisyydestä syntyvät niissä konteksteissa, joissa näkemyksiä esitetään. Vallitsevat esteettisyyskäsitykset syntyvät usein ryhmissä, jotka ovat saaneet valtaa ja näkyvyyttä tietyillä elämänalueilla, jolloin myös ryhmän hyväksymä variantti alkaa levitä useammille elämänalueille. Ihmiset sosiaalistuvat yleensä jo hyvin nuorella iällä siihen, millaisten kielivarianttien käyttäminen on suotavampaa kuin toisten. Tällöin norminvas- taisten varianttien käyttöä aletaankin vältellä. (Mts. 88–92.)

Vaikka suomea ei voikaan tai ole edes syytä nimittää suomalaisessa yhteiskunnassa heikossa asemassa olevaksi tai ei-arvostetuksi kieleksi, on englannin kieli saavuttanut joissakin yhteyksissä prestiisikielen, siis sosiaalisesti arvostetun kielen, aseman. Koska englantia voi pitää fanifiktiomaailman pääkielenä englanninkielisen sisällön merkittävän saatavuuden vuoksi, näyttäytyy englanti usein fanifiktiokontekstissa harrastajalle tutuimpana kielenä. Tällöin muut kielet näyttävät fanifiktiokontekstissa herkästi outoina poikkeuksina ja sen kautta myös englantia epäesteettisempinä. (Ks. myös Paajanen 2017: 17.)

4.1.2 Suomenkielisen fanifiktion arvostaminen

Keskeinen suomenkieliseen fanifiktioon liitetty tunne oli arvostus, joka nousi esiin 36 kirjoittajan (36 %) ja 9 lukijan (90 %) vastauksissa. Arvostus suomenkielistä fanifiktiota kohtaan syntyi nimenoman siitä, että tekstit on kirjoitettu harrastajan äidinkielellä. Suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavat harrastajat saattoivat kokea olevansa osa merkittävää, suomenkielisen fanifiktion tuottamisen perinnettä, kuten alla olevan esimerkin (6) kirjoittaja tuo vastauksessaan ilmi. Esimerkin (6) kirjoittajan arvostuksesta suomenkielistä fanifiktiota kohtaan kertoo myös se, kuinka hän kuvaa suomenkielisen fanifiktion kirjoittamiseen liittyvää *innostusta, kiintymystä ja ylpeyttä*. Esimerkin (7) haastatellulla arvostus suomenkielistä fanifiktiota kohtaan on puolestaan rakentunut siitä, kuinka suomen kieli on hänelle *tärkeä* ja kuinka hyvään suomenkieliseen fanifiktioon on mahdollista muodostaa lukiessa muunkielisiä fanifiktioita *syvempi yhteys*:

6) Koen **innostusta, kiintymystä ja ylpeyttä**. Kirjoitan fandomissa, jota on kirjoitettu suomeksi jo pitkään, joten koen olevani osa "**perinnettä**". Minulla oli pitkä tauko, ja palattuani ficcen kirjoittamisen pariin tunnen olevani taas osa tätä perinnettä. Koen myös **ylpeyttä omista teksteistäni**. (Nainen 26–30,

kirjoittaja: suomi)

7) tiety- tietyl tavalla ehkä sit suomenkielinen fanifiktio kuitenkin tulee (..) jotenki tulee semmoinen **syvempi yhteys** jos se onnistuu luomaan (..) semmosen tosi hyvän (..) fanfikin et tää **kieli kuitenkin on itelle nii tärkeä** (V7MuES)

Esimerkissä (7) haastateltu numero 7 esittää, että suomenkieliseen fanifiktioon voi syntyä syvempi emotionaalinen side kuin ei-äidinkielellä, tässä yhteydessä englanniksi, kirjoitettuun fanifiktioon. Suhtautuminen omaan äidinkieleen näyttääkin vaikuttavan siihen, miten kielenkäyttäjä suhtautuu ylipäätään äidinkielellään kirjoitettuihin teksteihin, ja siihen, millaisia tunteita tekstit hänessä herättävät. Äidinkielellä kirjoitettu teksti herättää todennäköisesti vahvoja tunteita siitä syystä, että kielenkäyttäjä on harjaantunut käsittelemään tunteitaan nimenomaan ensimmäisenä oppimallaan kielellä. Kun kieli omaksutaan luokkahuoneopiskelun sijaan sosiaalisten suhteiden kautta, linkittyvät esimerkiksi sanat tiiviimmin tunnesidonnaisiin vuorovaihtuskonteksteihin. (Gawinkowska, Paradowski & Bilewicz 2013; Caldwell-Harris 2014: 2.) Tällä tavoin opittu äidinkieli yhdistyy myös yksilön identiteettiin (Nikanne 2002: 29). Näkemystä omaan äidinkieleen sidotusta vahvasta tunnesiteestä tukee myös se, että monet suomalaisista fanifiktioharrastajista vaikuttivat suosivan muilla kielillä kirjoittaviin nähden hieman enemmän suomalaisia fanifiktiokirjoittajia, etenkin suomeksi kirjoittavia, vaikka yleisesti kirjoittajiin suhtauduttiin kunnioittaen ja arvostaen kirjoituskielestä riippumatta. Tähän vaikutti mitä ilmeisimmin se, että suomalaiset fanifiktioharrastajat tunsivat samankieliset harrastajat itselleen läheisemmiksi kuin jollakin toisella kielellä viestivät harrastajat. (Ks. luvut 4.2, 5.1 & 5.2.)

Omalla äidinkielellä tuotettu fanifiktio ei kuitenkaan takaa, että harrastajat kokisivat vahvoja myönteisiä tunteita sitä kohtaan. Kuten toin esiin tutkielman johdannossa, olin ennen tutkimusprosessin aloittamista kiinnittänyt sosiaalisessa mediassa huomiota fanifiktioharrastajien keskusteluihin suomen kielen käytettävyydestä fanifiktiossa. Näkemyksissä suomen kielen ajateltiin usein soveltuvan englantia heikommin fanifiktioon, mistä voisi ajatella, ettei suomenkielistä fanifiktiota arvosteta suomalaisten fanifiktioharrastajien keskuudessa samalla tavoin kuin englanninkielistä fanifiktiota. Näkemystä suomenkielisen fanifiktion kokemasta arvostuksen puutteesta esiintyi myös jonkin verran fanifiktiokirjoittajilta kerätyssä aineistossa, ja 16 kirjoittajaa (16 %) toi esiin suomenkielisen fanifiktion olevan tavalla tai toisella ei-arvostettua:

8) Olen ollut huomaavinani viime aikoina jonkin verran **suomen kielen arvostuksen laskemista kirjoitus- ja etenkin lukemiskielenä**. -- Kyseisen ilmiön todistaminen on surettanut itseäni ja saanut ainakin osittain haluni kirjoittaa suomeksi kasvamaan. Kulutan kyllä itekin fanfictionia niin englanniksi kuin suomeksikin, mutten koe suomen kieltä tämän johdosta syystä tai toisesta englannin kieltä huonommaksi. -- **nykyisessä englannin kieltä ihannoivassa maailmassa** tunnen myös jonkin verran

ylpeyttä ja jopa kapinallishenkeä kirjoittaessani juuri suomen kielellä. Kansainvälisyydessä ei ole mitään pahaa, mutta mielestäni ihmisten pitäisi arvostaa äidinkieltään nykyistä vielä enemmän. (Nainen 26–30, kirjoittaja: suomi)

9) Muiden harrastajien kieliarvostukset eivät ole vaikuttaneet omaan kielivalintaani henkilökohtaisesti. Olen kuitenkin huomannut, että **joskus suomeksi kirjoittamista katsotaan hieman kieroon**, sillä **suurin osa fanifiktiosta on englanniksi** ja sitä tunnutaan pitävän nykyään **normina**. (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi)

10) Ne [muiden harrastajien kieliarvostukset] eivät niinkään vaikuta siihen millä kielellä kirjoitan, vaan siihen mitä **suostuisin julkaisemaan tai muille näyttämään**. En ole vuosiin näyttänyt mitään suomeksi kirjoittamaani muille, koska ei sitä **ulinaa suomen kielen "tönkköydestä"** jaksu kuunnella. (Mies, 18–20, kirjoittaja: suomi & englanti)

Yllä olevista esimerkeistä (8), (9) ja (10) käy ilmi, että osa suomalaisista fanifiktikirjoittajista koki suomalaisessa fanifiktioyhteisössä esiintyvän asenteita, jotka suosivat englanniksi kirjoittamista. Tätä kuvaavat lausekkeet *suomen kielen arvostuksen laskeminen luku- ja kirjoituskielenä*, suomeksi kirjoittamisen katsominen *hieman kieroon*, englanninkielisen fanifiktioita pitäminen *normina* ja suomeksi kirjoitetun fanifiktioita jakamattomuus, koska *ulinaa suomen kielen tönkköydestä ei jaksu kuunnella*. Kiinnostavaa onkin, miten muiden harrastajien kieliarvostukset vaikuttavat siihen, millä kielellä kirjoittaja haluaa tuottaa fanifiktioita tai vastaavasti millä kielellä lukija haluaa lukea fanifiktioita. Kieliasenteiden syntymisessä on muistettava, että emme omaksu asenteitamme ilman muiden kielenkäyttäjien vaikutusta. Jos ristiriitaa omien asenteiden ja käytöksen sekä yhteisössä vallitsevien asenteiden välillä ilmenee, saatamme pyrkiä muovaamaan asenteitamme ja käytöstämme yhteisön asennonormien mukaisiksi. (Edwards 1982: 21–22; Lasagabaster 2004: 399–400.) Esimerkeissä (8) ja (9) kirjoittajat toivat esiin, etteivät muiden harrastajien englantia suosivat kieliasenteet ole vaikuttaneet negatiivisesti heidän toimintaansa. Esimerkin (8) kirjoittaja näytti jopa kääntäneen muiden harrastajien negatiiviset asenteet eräänlaiseksi voimavaraksi kuvatessaan tuntevansa *kapinallishenkeä* suomeksi kirjoittaessaan. Sen sijaan muiden harrastajien *ulinaa suomen kielen tönkköydestä* oli vaikuttanut negatiivisesti esimerkin (10) kirjoittajan haluun julkaista suomenkielistä fanifiktioita.

Koska käsityksiä suomenkielisen fanifiktioita arvostamattomuudesta eli sekä omista ennakko-oletuksissani että kirjoittajilta kerätyssä aineistossa, halusin kuulla myös fanifiktioita lukijoiden näkemyksiä aiheesta. Ilmiö näytti olevan lukijoidenkin tiedossa, sillä lukijoista 7 (70 %) tunnisti käsityksen suomenkielisen fanifiktioita arvostamattomuudesta ja osa korosti törmänneensä tällaisiin näkemyksiin myös itse. Haastateltavat esittivät pääsääntöisesti ilmiölle syyksi englanninkielisen fanifiktioita *ihannointia* ja parempaa *saavutettavuutta*, kuten esimerkin (11) haastateltu numero 5 tuo myös esiin:

11) miust tuntuu et se ehkä vähän ikävä kyllä on niin (..) et jotenki sitä (...) jotenki enemmän **ihannoidaan sit niitä englanninkielisiä** (..) vaikka yhtä laadukasta ja ehkä jopa laadukkaampaa tietyl

tavalla voi löytyä suomenkielisistä -- ehkä ehkä englanti on jotenki (..) englanti on niinku saavu- (..) tettavam- ehm (.) **helpommin saavutettavissa** (.) ympäri maailman (.) nii en tiiä ehkä se jotenki (V5NES)

Kaikki vastaajista eivät kuitenkaan jakaneet kokemusta suomenkielisen fanifiktioarvostamattomuudesta. Kirjoittajista 4 (4 %) ilmaisi, että suomenkielistä fanifiktioa on aina arvostettu, ja lukijoista 3 (30 %) kertoi, ettei ollut törmännyt suomenkielisen fanifiktioarvostamattomuuteen. Yksi kirjoittajista esitti myös poikkeavasti, että suomalaisessa fanifiktioyhteisössä suhtaudutaan negatiivisesti englanninkielistä fanifiktioa tuottaviin kirjoittajiin. Koska suomalaiset fanifiktioharrastajat ovat heterogeeninen ryhmä niin kirjoitus- ja lukukielen kuin verkostoitumisen suhteen, on mitä todennäköisintä, että harrastajat ovat jakautuneet pienempiin ryhmittymiin omien intressiensä mukaisesti (ks. myös Paajanen 2017: 14). Tällöin suomenkielistä fanifiktioa arvostavat ja sitä kirjoittavat ja lukevat harrastajat eivät välttämättä ole juuri tekemisissä sellaisten harrastajien kanssa, jotka asennoituvat suomenkieliseen fanifiktioon kielteisesti.

Toisaalta kolme (30 %) haastattelemistani lukijoista esitti, että kirjoittajat saattoivat tuntea suomenkielisen fanifiktioarvostuksen olevan englantia aliarvostetumpaa siksi, ettei suomenkielinen fanifiktio saanut samalla tavoin tykkäyksiä ja kommentteihin sidottua huomiota kuin kansainvälisillä sivuilla julkaistu englanninkielinen fanifiktio (ks. 4.3). Tämä voi osaltaan vaikuttaa suomalaisten fanifiktiokirjoittajien tunteisiin siitä, ettei heidän työtään arvosteta. Kuitenkin niin kirjoittajien kuin lukijoiden piirissä esiintyi käsityksiä siitä, että suomenkielisen fanifiktioarvostuksen puutteeseen vaikutti ensisijaisesti englannin kielen korkeampi arvostus fanifiktioarvostuksen kielenä. On myös mahdollista, että käsitys suomenkielisen fanifiktioarvostuksen heikosta arvostuksesta on muodostunut suomalaisen fanifiktioyhteisön jakamaksi kognitiiviseksi asenteeksi, johon perustuva näyttö on oletettua pienempää. Jos harrastaja on esimerkiksi törmännyt muutamia kertoja internetkeskusteluissa negatiivisiin näkemyksiin suomenkielisestä fanifiktioarvostuksesta, ei tämä tarkoita, että suurin osa harrastajista jakaisi samat ajatukset. Kanssaharrastajien asenteet ovat myös saattaneet muuttua merkittävästi siitä ajasta, jolloin harrastaja on kohdannut suomenkielisen fanifiktioarvostamattomuuteen liittyviä näkemyksiä.

4.2 Suomenkielisen fanifiktioyhteisön arvottaminen

Kieliasenteista puhuttaessa ei voi keskittyä pelkästään tiettyihin kieliin tai kielivariantteihin liittyviin asenteisiin, sillä kieliasenteet kuvaavat paljon sitä, mitä tietyn kielen tai kielivariantin käyttäjistä ajatellaan (ks. Edwards 1982: 20; Preston 2004b: 40–41). Olinkin tiedostanut kielenkäyttäjiin kohdistuvien asenteiden merkityksen jo kandidaatintutkielmaani tehdessäni, minkä vuoksi sekä kandidaatintutkielmaani että maisterintutkielmaani on nostettu toiseksi tutkimuskysymykseksi fanifiktioharrastajien asennoituminen suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin (ks. luku 5; Paajanen 2017: 17–19). Vaikka kirjoittajiin kohdistuneiden asenteiden käsitteilyyn oli varattu oma erilliskysymyksensä, nousi sekä fanifiktio kirjoittajien että -lukijoiden aineistoista esiin muihin harrastajiin kytkeytyneitä asenteita, kun harrastaja käsitteli suhdettaan ja asenteitaan suomenkieliseen fanifiktioon. Jotkin suomenkielisen fanifiktio herättämät tunteet ja mielikuvat kytkeytyivätkin tiiviisti suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön, minkä vuoksi käsittelen fanifiktioyhteisöön liittyviä yleisiä asenteita omassa osiossaan. Kirjoittajista 30 (30 %) ja lukijoista 4 (40 %) käsitteli aineistoissa suomenkielistä fanifiktioyhteisöä kuvatessaan ajatuksiaan suomenkielisestä fanifiktioista. Suomenkielistä fanifiktioyhteisöä kuvaavat asenteet edustivat ennen kaikkea affektiivisia kieliasenteita.

Fanifiktioyhteisöihin kerääntyy luonnollisesti samoja mielenkiinnonkohteita jakavia ihmisiä, eivätkä maantieteelliset rajat estä internetissä elävien yhteisöjen toimintaan osallistumista (Leppänen 2009: 62–63; Hellekson & Busse 2014b: 7–8). Jo fanifiktio tuottamista voi pitää varsin yhteisöllisenä prosessina, sillä tekstintuottoon vaikuttaa kirjoittajan lisäksi tämän mahdollinen beta, kun taas tekstin kommentointiin sen julkaisun jälkeen vaikuttavat tekstin lukijat (ks. Pimenova 2009: 46). Kuitenkaan kiinnostus fanifiktioon ei ole ainut yhteisöä ylläpitävä tekijä. Sorvari (2014: 88–89) huomauttaa, että siinä missä fanifiktiofoorumeilla kiinnostus fanifiktioa kohtaan voi hiipua, osallistuvat monet harrastajista silti edelleen forumilla käytyihin keskusteluihin. Tällöin fanifiktioyhteisöstä on muodostunut harrastajille jo itsessään tärkeä toimintaympäristö, mikä nousi esiin myös omassa aineistossani:

12) Suomalainen fanfiction-yhteisö on ollut minulle **hyvin tärkeä harrastusyhteisö ja sosiaalinen ympyrä** koko teini-ikäni ja on sitä edelleen näin parikymppisenä. Monet ystävyysuhteistani ovat syntyneet fanfiction-piireissä. Suhtaudun suomenkieliseen fanfictioniin tämän vuoksi **kotoisalla lämmöllä**. (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi)

13) Suomenkäyttö fanifiktiossa on minulle luontevin vvalinta kahdesta syystä. Ensinnäkin, **suomalainen fanifiktioyhteisö on "laadukas"** (usein sekä kirjoittaa itse etä lukee, henki on kannustava) ja **sitoutunut**, joten pienemmälläkin lukijamäärällä on **mahdollista saada paljon palautetta ja tutustua syvemmin ihmisiin** -- (Nainen 15–17, kirjoittaja: englanti & suomi)

Esimerkkien (12) ja (13) kirjoittajat nostivat suomenkielisen fanifiktioyhteisön itselleen tärkeään rooliin käsitellessään suhdettaan suomenkieliseen fanifiktioon: esimerkin (12) kirjoittaja kuvasi suomalaista fanifiktioyhteisöä *hyvin tärkeäksi harrastusyhteisöksi ja sosiaalisesti ympyräksi*, kun taas esimerkin (13) kirjoittaja piti suomenkielistä yhteisöä *laadukkaana* ja harrastukseen *sitoutuneena*. Esimerkin (12) kirjoittajan tavoin jotkut suomalaisista fanifiktioharrastajista näyttivät yhdistävän suomenkielisen fanifiktioyhteisön ajatukseen kodinkaltaisesta paikasta. Eräs kirjoittajista kuvasi suomenkielisen fanifiktion olevan hänellä paikka *rentoutua ja irrotella* kansainvälisissä fanifiktioyhteisöissä toimimisen jälkeen. Kodinkaltaisuutta suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön loivat osaltaan *tiivit suhteet* muihin suomalaisiin fanifiktioharrastajiin, kuten myös esimerkistä (14) ilmenee:

14) kirjottajilla (.) ja lukijoilla on myös suomenkielisissä sille tiiviimmät (.) niinku **tiivimpi kanssakäyminen tai tiiviimmät suhteet** koska piirit on vähä pieneempi mikä on (.) sellanen mitä ehkä mä noissa englanninkielisissä kaipaen (V4MuSESa)

Esimerkissä (14) haastateltu numero 4 näytti kokevan edellisten esimerkkien kirjoittajien tavoin suomenkielisen fanifiktioyhteisön pienuuden myönteisenä asiana sanoessaan kaipaavansa kansainvälisissä fanifiktioyhteisöissä *tiivimpää kanssakäymistä*. Kummassakin aineistossa useat harrastajista kokivat, että pienessä yhteisössä toimiminen oli mukavaa siksi, että yhteisön jäsenet tuntuivat tutuilta ja eri tavoin läheisemmiltä kuin kansainvälisissä yhteisöissä. Läheisyys tiettyyn kirjoittajaan saattoi vaikuttaa merkittävästi myös tekstin lukukokemukseen. Esimerkiksi haastateltu numero 6 kuvasi, että kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla erittäin hyvätkin tekstit saattoivat tuntua ikään kuin kasvottomilta, sillä tekstin kirjoittaja ei usein ollut samalla tavalla tuttu kuin suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä. Läheiset suhteet muihin suomalaisiin fanifiktioharrastajiin eivät näyttäneet rajoittuvan ainoastaan internetissä toimiville foorumeille, vaan moni kertoi tavanneensa forumilta saaneita ystäviään myös kasvotusten.

Aineistojen perusteella jaettu kieli vaikutti osaltaan suomalaisen fanifiktioyhteisön yhteisöllisyydentunteen rakentumiseen. Ilmiö on nähtävissä jo sen perusteella, että kansainvälisten fanifiktiosivustojen lisäksi verkossa esiintyy tietyn kieliryhmän omia fanifiktiosivustoja, joilla julkaistava fanifiktio on keskittynyt pääsääntöisesti tietyn kielen ympärille. Samalla (äidin)kielellä viestivät voivatkin kokea toisensa läheisemmiksi kuin jollakin muulla kielellä viestivät kielenkäyttäjät (ks. Nikanne 2002: 27–30). Vaikka ajatukseen yhden kielen ja sen puhujien vahvasta yhteenkuuluvuudesta on syytä suhtautua kriittisesti (ks. Duszak 2002: 5), näyttää yhteinen, suhteellisen pienen harrastajaryhmän jakama kieli synnyttävän läheisyyttä muihin harrastajiin suomalaisessa fanifiktioyhteisössä. Suomalaiset fanifiktioharrastajat vaikuttivatkin usein arvostavan hieman enemmän suomalaisia ja suomeksi kirjoitettavia kanssaharrastajiaan,

vaikka lähtökohtaisesti fanifiktiokirjoittajia kunnioitettiin kirjoituskielestä riippumatta (ks. luku 5.1).

On selvää, etteivät faniyhteisöt tai yhteisöt ylipäättään säily aina samanlaisina. Fanifiktioyhteisöissä muutosta voivat synnyttää uusien fandomien rantautuminen fanifiktioharrastajien keskuuteen, julkaisu ympäristöjen kehittyminen sekä tietenkin yhteisön jäsenien aktiivisuuden vaihtelevuus. Jos yhteisössä tapahtuvat muutokset ovat yksilön näkökulmasta negatiivisia, saattaa fanifiktioharrastaja kokea *nostalgista kaipuuta* yhteisön menneisyyteen, kuten esimerkiksi (15) tapauksessa:

15) se pointti oli siinä et miks rupesin puhuun siitä (.) finin [Finfanfun-foorumisivusto] **kulta-ajasta** oli se et silloin sitä tarjontaa oli ihan valtavasti (.) niin silloin pysty niinku (.) valitseen sieltä niinku tosi laajasti luettavaa (.) niin oikeestaan nyt tänä päivänä on ehkä pikkasen jopa sellanen niinkun (..) miten sanois (.) **nostalginen kaipuu sinne vanhaan aikaan** ja sit samalla haluis kauheesti kannustaa toisia ihmisiä jatkamaan ja kirjottamaan fikkejä edelleen (..) koska tota niin (.) niinku -- tavallaan siinä on semmoinen (.) **tietty yhteisöllisyyden fiilis** myöskin (.) että kun tehään jotenki (.) on joku asia mikä yhdistää (...) niin tuota silleen jos aattelen tänä päivänä fikkejä (.) suomenkielisiä fikkejä ja niiden tarjontaa (.) niin ehkä voin sanoa että on vähän jopa **surullinen fiilis** että että se on nyt (..) en nyt voi sanoa että on kuolemassa pois mutta **vähentymässä ihan hirveesti** (V6NSE)

Esimerkin (15) haastateltu numero 6 koki surua suomenkielisen fanifiktioyhteisön nykytilasta, koska suomenkielisen fanifiktioyhteisön tarjonta oli vähentynyt aiemmasta. Haastateltu kertoi harrastaneensa sekä fanifiktioyhteisön lukemista että kirjoittamista noin neljäntoista vuoden ajan, minkä vuoksi hänellä on paljon tietoa suomenkielisen fanifiktioyhteisön kehityksestä. Hän ei ollutkaan ainut tutkimukseen osallistunut fanifiktioharrastaja, joka nosti esiin suomenkielisen fanifiktioyhteisön menneisyyden, vaan muutamat muistakin harrastajista kokivat suomenkielisen fanifiktioyhteisön pienentyneen ja suomenkielisen fanifiktioyhteisön tarjonnan vähentyneen ajan kuluessa. Ajatus suomenkielisen fanifiktioyhteisön hiipumisesta herättikin harrastajissa huolta, mikä kuvastaa entisestään oman yhteisön merkitystä suomalaisille fanifiktioharrastajille (ks. 4.6).

Kaikki fanifiktioharrastajat eivät kuitenkaan kokeneet suomenkielistä fanifiktioyhteisöä omakseen, ja suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön saattoi liittyä myös negatiivisia tunteita, kun yhteisöstä puhuttiin suomenkielisen fanifiktioyhteisön yhteydessä. Negatiivisia tunteita herätti nimenomaan yhteisön pienuus, sillä etenkin kirjoittajat kokivat, etteivät heidän tekstinsä saa samalla tavoin näkyvyyttä pienessä yhteisössä kuin suuressa kansainvälisessä yhteisössä (ks. 4.3). Muutama kirjoittajista toi myös esiin pelkäävänsä, että menettäisi anonymiteettinsä pienessä yhteisössä. Suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön kuulumattomuus ei kuitenkaan automaattisesti tar-

koittanut, että harrastaja asennoituisi kyseiseen yhteisöön voimakkaan kielteisesti. Yleensä suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön kuulumattomat harrastajat kuuluivat johonkin muuhun tai muihin fanifiktioyhteisöihin:

16) Tuntuu myös turhalta alkaa kirjoittaa suomeksi enää tässä vaiheessa kun on mainetta kertynyt jo englannin kielellä eikä samaa lukijamäärää suomeksi kirjoittamisella tavoitaisi. Eihän lukijamäärät tietenkään tärkein asia ole mutta itselleni **on olennaista pystyä kommunikoimaan lukijoideni kanssa ja rakentaa pientä yhteisöä.** (Mies 21–25, kirjoittaja: englanti)

17) [Ajatus suomenkielisen fanifiktioyhteisön kirjoittamisesta ja suomenkielisestä fanifiktioyhteisöstä] **Kuulostaa melko yksinäiseltä. Suurin osa lukijoistani ei ymmärtäisi tekstiäni.** Ihan käytännön kokemuksesta ne [ajatukset] syntyvät. (Nainen, yli 31-vuotiaat, kirjoittaja: englanti)

Yllä olevat esimerkit (16) ja (17) valottavat, kuinka tärkeää fanifiktioharrastajalle on kuulua johonkin fanifiktioyhteisöön yhteisön viestintäkielestä riippumatta. Sekä esimerkin (16) että (17) kirjoittajat liittävät yhteisöllisyyden mahdollisuuteen jakaa tekstinsä mahdollisimman monen ihmisen kanssa puhuessaan *lukijamääristä ja lukijoista*, ja esimerkin (16) kirjoittaja korostaa tarvettaan viestiä lukijoidensa kanssa ja siten *rakentaa pientä yhteisöä*. Myös fanifiktiota muilla kielillä kuin suomeksi tuottavat kirjoittajat kertoivat aineistossa saaneensa fanifiktioyhteisön avulla uusia ystäviä, mikä lisäsi halua viestiä aktiivisesti omassa fanifiktioyhteisössä. Tällöin näyttää siltä, että fanifiktioharrastajan suhteet muihin harrastajiin sekä kokemus mahdollisuudesta toimia aktiivisesti omassa yhteisössään vaikuttavat joillakin yhteistä kieltä keskeisemmin siihen, mihin yhteisöön fanifiktioharrastaja kokee kuuluvansa. Jotkut kirjoittajista toivat kuitenkin esiin, etteivät tienneet suomenkielisen fanifiktioyhteisön olemassaolosta tai yhteisön käyttämistä sivuista juuri mitään. Tiedon puutteen ja liian vähäisen kommunikaation vuoksi suomenkielisen fanifiktioyhteisön ulkopuolelle voi jäädä sellaisiakin harrastajia, jotka muuten olisivat kiinnostuneita yhteisön toiminnasta. (Ks. 4.6.2.)

Vaikka fanifiktioyhteisöjen aineistossa esiintyi joitakin fanifiktiota omaksi ilokseen tuottavia kirjoittajia, korosti enemmistö suomalaisista fanifiktioyhteisöistä sekä -lukijoista harrastuksen yhteisöllisyyttä ja fanifiktioyhteisön merkitystä itselle. Tunneside suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön näyttääkin vaikuttavan osaltaan siihen, haluaako kirjoittaja osallistua yhteisön toimintaan eli tässä tapauksessa tuottaa tai kuluttaa fanifiktiota suomeksi. Jos esimerkiksi fanifiktioyhteisöön kuuluu kirjoittaja koki suhteensa muihin yhteisön jäseniin läheiseksi ja koki saavansa toiminnalleen vastakaikua yhteisössä, kannusti tämä jatkamaan suomeksi kirjoittamista. Jos kirjoittaja sen sijaan koki saavansa toiminnallaan paremmin näkyvyyttä suomenkielisen fanifiktioyhteisön ulkopuolella, ohjasi se kirjoittajaa kansainvälisiin yhteisöihin. Jos tässä tapauksessa kirjoittajalla ei myöskään ollut läheisiä suhteita muihin suomenkielisen yhteisön jäseniin, ei

tälle jäänyt merkittäviä syitä jatkaa yhteisön jäsenenä. (Ks. Paajanen 2017: 15.) Kirjoittajat käsittelivät mahdollisuutta saada toiminnalleen näkyvyyttä fanifiktioyhteisössä etenkin tekstien vastaanoton kautta. Tämä näkökulma synnytti asenteita suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuudesta, johon perehdyn seuraavassa alaluvussa.

4.3 Suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuus

Suomenkielisen fanifiktioyhteisön tuottamiseen ja kuluttamiseen liittyvät asenteet sijoittuvat kieliasennemallissa lähtökohtaisesti kognitiivisen osa-alueen alle. Asenteet suomenkielisen fanifiktioyhteisön tuottamisen ja kuluttamisen kannattavuudesta kumpuavatkin suomalaisten fanifiktioyhteisöjen tietämyksestä, joka koskettaa lukijoiden määrää, näkyvyyden saamista omalle tekstille sekä ylipäätään suomenkielisen fanifiktioyhteisön tarjontaa ja kohderyhmää. Aineistojen perusteella kannattavuuteen liittyvät tekijät näyttäytyivätkin yleisesti melko negatiivisina: suomenkieliselä fanifiktioyhteisöllä koettiin olevan liian vähän lukijoita, jolloin myös todennäköisyys saada omalle tekstille kommentteja oli heikompi kuin kansainvälisillä sivustoilla. Kannattavuusnäkökulma osoitti, että fanifiktioyhteisöillä on eri kielillä myös erilaiset käyttökontekstit sen perusteella, mitä halutaan saavuttaa (ks. myös Silén 2012: 112; Leppänen 2011). Kirjoittajista 68 (68 %) ja lukijoista 9 (90 %) käsitteli vastauksissaan suomenkielistä fanifiktioyhteisöä kannattavuuden näkökulmasta.

Suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuuteen liittyvät asenteet näyttävät aineistojen perusteella vaikuttavan merkittävästi asenteisiin liittyvän toiminnan toteuttamiseen, siis asenteiden konatiiviseen ulottuvuuteen. Fanifiktioyhteisöä pelkää englanniksi kirjoittavista kirjoittajista 27 (69 %, n=39) toi esiin suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuuteen liittyvien tekijöiden vaikuttaneen negatiivisesti haluunsa tuottaa fanifiktioyhteisöä suomeksi, ja ei-suomenkielistä fanifiktioyhteisöä kuluttavista lukijoista kaikki (n=3) ilmaisivat suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuuteen liittyvien tekijöiden vaikuttaneen negatiivisesti haluunsa lukea fanifiktioyhteisöä suomeksi. Suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuuteen liittyvät näkemykset olivat laajasti myös fanifiktioyhteisöä useammalla kielellä kirjoittavien ja lukevien sekä pelkää englanniksi kirjoittavien ja lukevien harrastajien tiedossa. Tieto suomenkielisen fanifiktioyhteisön kannattavuuteen liittyvistä haasteista ei kuitenkaan ohjannut harrastajia automaattisesti englanninkielisen fanifiktioyhteisön pariin, vaan kannattavuusnäkökulmaan löytyi myös positiivisempia vastaanäkökulmia.

Fanifiktiokirjoittajien näkökulmasta lukijoilta saatu palaute ja kommentit vaikuttavat keskeisesti ajatukseen fanifiktioita tuottamisen kannattavuudesta. Silén (2012: 96) esittääkin, että palautteen saaminen on suomalaisilla fanifiktiokirjoittajilla keskeisin syy julkaista omaa fanifiktiota verkossa. Omasta tekstistä saadut kommentit ovat kirjoittajille hyvin tärkeitä, sillä kommenttien avulla kirjoittaja voi esimerkiksi kehittää kieli- ja kirjoitustaitojaan sekä saada kannustusta jatkaa kirjoittamista, koska tietää, että tarinasta ollaan kiinnostuneita (ks. Black 2007: 123–132). Jos taas kirjoittaja ei saa tekstistään palautetta, voi fanifiktioita kirjoittaminen alkaa tuntua merkityksettömältä, etenkin jos kommenttien saaminen on motivoinut kirjoittamista eniten.

Jotkut kyselyotannon fanifiktiokirjoittajista kokivat, että suomeksi kirjoitettaessa saa vähemmän palautetta kuin englanniksi kirjoitettaessa, ja osa heistä ilmaisi vielä suurempaan, ettei suomeksi kirjoitettaessa saa riittävästi palautetta. Tähän kirjoittajat esittivät syyksi sitä, että suomenkielisiä lukijoita on suhteessa vähän, jolloin kansainvälisillä sivustoilla on parempi mahdollisuus saada omalle tekstille näkyvyyttä. Tämä voi korostua etenkin pienissä ja Suomessa harvinaisissa fandomeissa, joille potentiaalista lukijakuntaa löytyy entistä vähemmän. Sekä kirjoittajat että lukijat kommentoivat, että lukijat antavat harvoin palautetta tai edes kuluttavat sellaista fanifiktiota, jonka fandomiin he eivät kuulu. Tämä näyttäisikin vaikuttavan negatiivisesti suomenkielisen fanifiktioita tarjoamaan: vaikka monet tutkimukseen osallistuneista fanifiktioharrastajista toivoivat tarjonnan laajenevan, eivät kirjoittajat välttämättä uskalla kirjoittaa sellaisista aiheista tai fandomeista, joille eivät usko saavansa näkyvyyttä. Alla olevissa esimerkeissä (18) ja (19) kaksi kirjoittajaa kuvaa, millaisia negatiivisia tunteita fanifiktioita kommentoimattomuus voi herättää:

18) Olen itse kirjoittanut muutaman [suomenkielisen fanifiktioita], mutta **innostus lopahti kun julkaisun jälkeenkään ei saanut minkäänlaista vastakaikua** (Muu 18–20, kirjoittaja: englantilainen)

19) Toisaalta suomi on loppujen lopuksi vähän puhuttu kieli ja potentiaalinen yleisö näin kansainvälisiä (englanninkielisiä) kenttiä vähäisempää. Tämä on välillä **hyvinkin palkitsevaa kirjoittajalle, joka haluaa ja odottaa saavansa teksteihinsä palautetta muodossa tai toisessa**. Toisaalta, **kommentoimattomuus taitaa olla kirjoittajien ongelmana kielestä riippumatta**. (26–30, kirjoittaja: suomalainen)

Esimerkin (18) kirjoittajan kohdalla *innostus* suomenkielisten fanifiktioita kirjoittamiseen *lopahti*, kun hän ei saanut lukijoilta *minkäänlaista vastakaikua* tekstinsä julkaisemisen jälkeen. Esimerkin (19) kirjoittaja tosin esittää, ettei palautteen saamisen vaikeus kosketa ainoastaan suomenkielisiä fanifiktioita vaan fanifiktioita *kielestä riippumatta*. Haastateltu numero 6 toikin samaan tapaan esiin, että kansainvälisellä AO3-sivustolla kommenttien saamista vaikeuttaa osaltaan sivuston ”tykkäystoiminto”, jonka avulla lukija voi antaa pitämälleen tekstille nopeasti

sydämen mutta jättää sen sijaan kertomatta, mistä tarkalleen piti tekstissä. Tykkäysten ja kommenttien epäsuhdanne näyttää vähentävän monien kirjoittajien halua tuottaa fanifiktiota, sillä olen törmännyt käyttämissäni sosiaalisen median palveluissa useisiin suosittuihin julkaisuihin, joissa fanifiktiokirjoittajat perustelevat kommentoinnin tärkeyttä lukijoille. AO3-sivustolla kirjoittajat saattavat myös usein jättää niin sanottuihin kirjoittajan kommentteihin (*A/N, author's note*) erillistoiveen palautteen saamisesta lukijoiden kannustamiseksi.

Kaikki fanifiktiokirjoittajista ja -lukijoista eivät kuitenkaan kokeneet, että suomenkielistä fanifiktiota kirjoittamalla ei saisi palautetta. Muutamit fanifiktioharrastajista esittivät, että suomeksi kirjoittaessa sai hyvää palautetta ja että pienessä fanifiktioyhteisössä saattoi luottaa kommenttien saamiseen. Osa fanifiktiokirjoittajista koki aiemmin esitetyistä näkemyksistä poiketen, että pienessä yhteisössä on helpompi erottua omilla teksteillään kuin kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla. Esimerkissä (20) korostetaan tekstien hukkuvan kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla *helposti massaan* ja esimerkissä (21) esitetään suomenkielisillä teksteillä olevan potentiaalia nousta fanifiktiosivustojen luetuimmaksi materiaaliksi, *jos tarjontaa on vähän*:

20) suomenkielisellä fanifiktiolla on myös **oma porukkansa**, joilta on **helppo saada palautetta teksteihin. englanniksi kirjoittaessa hukkuu helposti massaan** (Nainen, yli 31-vuotiaat, kirjoittaja: suomi & englanti)

21) koska moni tuntuu ajattelevan että tietyistä fandomeista (etenkin kääntämättömistä tai pitkään vailla käännöstä olleista) ei voi fikata suomeksi, se antaa tilaisuuden omalle **suomenkieliselle tekstile olla alustojen luetuinta materiaalia jos muuta tarjontaa on vähän/ei ollenkaan**. joten tietyllä tavalla on kannustavaa, kun muut kokevat suomen aika-ajoin haastavaksi fikkauskieleksi ja saa mahdollisuuden kerätä kommentteja yms siitä, miten teksti onkin onnistunut kielestä huolimatta. joten suomenkielen kieroon katsominen on myös palkitsevaa, jos siitä huolimatta kirjoittaa fandomista (Mies 18–20, kirjoittaja: suomi ja englanti)

Suomenkielisen fanifiktion saamasta palautteesta puhuttaessa käsiteltiin jonkin verran myös palautteen laatua. Osa fanifiktioharrastajista korosti suomenkielisen palautteen olevan sisällöltään laadukasta, ja osa koki suomenkielisen fanifiktion saavan monipuolisempaa palautetta kuin englanninkielisen. Onkin mahdollista, että suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä ja kansainvälisissä fanifiktioyhteisöissä – tai ainakin tietyillä suurilla fanifiktiosivustoilla – kommentointikulttuurit poikkeavat merkittävästi toisistaan. Black (2007: 124–125) esittää, että englanninkielisillä fanifiktioalustoilla tyypillisimmät kommentit edustavat niin sanottua OMG-standardia, joka tarkoittaa yksinkertaista ja tunnepitoista positiivista palautteenantoa. Myös esimerkissä (22) haastateltu numero 6 kokee kansainvälisten fanifiktiosivustojen kommentoinnin keskittyvän suomenkielistä enemmän OMG-standardin mukaiseen kommentointiin, johon kuuluvat muun muassa *ihkutus*, sydämet ja useat huutomerkki:

22) sit se et mitä nyt omalla kokemuksella voisin (.) sanoa niin englanninkielisellä puolella ja just ku puhuu nimenomaan aaookolmosesta (.) niin siellä tota niin (.) **se kommentointi on (.) aika paljon**

suppeempaa kun (.) suomenkielisellä puolella (.) et se on ehkä enemmän sitä semmosta (..) miten mä nyt sanoisin **teini-ikäisten ihkutus (.) kommenttia että @olipa ihana tarina ja@ sitte laitetaan paljon sydämiä ja huutomerkkejä (.)** kun sitte taas suomenkielisellä puolella (..) ainaki finissä se kommentointi on sit sitä (.) et sitä tekstiä sit oikeesti **kommentoidaan ja kerrotaan et mikä tässä oli kivaa ja (.) miks tästä tykättiin ja (.) ja niinku tai mikä tässä vois niinku (.) ois voinu tehdä toisin tai (.)** tai jotain muuta (V6NSE)

Yllä olevassa esimerkissä (22) haastateltu numero 6 kommentoi suomenkielisen fanifiktioyhteisön kommentointikäytänteiden sisältävän tarkempaa kritiikkiä kuin kansainvälisillä sivustoilla, ja kritiikissä tuodaan ilmi, mistä tekstissä pidettiin ja mitä kirjoittaja olisi voinut tehdä toisin. Suomalaisen fanifiktioyhteisön kommenttikulttuuriin myönteisesti suhtautuneet fanifiktioharrastajat kehuivatkin yhteisön kommentointitapaa tehokkaaksi, jolloin yhteisöön kuuluvien voisi olettaa odottavan tämänkaltaista palautteenantoa muilta yhteisön jäseniltä. Leppänen (2009) osoittaa fanifiktio tuottamiseen sisältyvän monia yhteisön ylläpitämiä normeja, jotka todennäköisesti vaikuttavat myös palautteenantotapoihin. Littletonin (2011: 85–86) tutkimus tukee näkemystä erilaisten palautteenantotapojen normalisoitumisesta yhteisön mukaan, jolloin palautteenantotapoihin vaikuttavat ensisijaisesti yhteisön tarpeet, ei niinkään yhteisön kieli. Koska suomalaiset fanifiktioharrastajat vaikuttavat kuluttavan fanifiktiota useimmiten tietyillä suosituilla fanifiktiosivustoilla, synnyttävät sivustojen kommunikaatio- ja palautteenantokäytännöt helposti yleiskuvan tietynlaisesta, laajemmin jaetusta palautteenantokulttuurista.

Suomenkielisen fanifiktio kannattavuutta pohdittaessa aineistoissa käsiteltiin myös suomenkielisen fanifiktio potentiaalista kohderyhmää, siis lukijakuntaa. Hieman yllättäen aineistoissa ilmeni muutamia (kirjoittaja- ja lukija-aineistosta yhteenlaskettuna 8 mainintaa) näkemyksiä, joissa erityisesti kirjoittajat näyttivät yhdistävän ajatuksen suomenkielisen fanifiktio lukemisesta nuoriin. Sama teema nousi esiin myös pohdittaessa suomenkielisen fanifiktio potentiaalista kirjoittajakuntaa (ks. Paajanen 2017: 18–19). Jotkut tutkimukseen osallistuneista fanifiktioharrastajista kokivatkin, että suomenkielisen fanifiktio kirjoittaminen palvelee nimenomaan nuorta lukijakuntaa, jonka kielitaito ei vielä riitä englanninkielisen fanifiktio lukemiseen:

23) Omat juureni fanifiktio parissa on nimenomaan suomalaisilla ficifoorumeilla. Suomifanifiktio on minulle paluu menneeseen, se on "**nuorten" juttu**, niille lukijoille **jotka eivät vielä osaa tarpeeksi englantia**. Siksi koen, että kun kirjoitan suomeksi, kirjoitan itseäni nuoremmille lukijoille. (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi ja englanti)

24) Toivon että moni uskaltautuu kirjoittamaan enemmän, jotta **nuoret voivat aloittaa fanifiktioiden lukemisen omalla äidinkielellään**. (Nainen 15–17, kirjoittaja: englanti)

Yllä olevissa esimerkeissä (23) ja (24) kirjoittajat näyttävät olettavan, että suomenkielistä fanifiktiota lukevat sellaiset suomalaiset, joiden kielitaito ei vielä riitä muunkielisten tekstien

lukemiseen. Esimerkin (23) kirjoittajalle suomenkielinen fanifiktio on *nuorten juttu* ja suunnattu kirjoittajille, jotka eivät osaa *tarpeeksi* englantia. Esimerkissä (24) kirjoittaja puolestaan toivoo suomenkielisen fanifiktio määrän lisääntyvän, jotta *nuoret voivat aloittaa fanifiktioiden lukemisen omalla äidinkielellään*. Erityisesti esimerkkiin (24) sisältyy tausta-ajatus siitä, että suomenkielisen fanifiktio lukeminen on ikään kuin välivaihe, jonka kautta siirrytään myöhemmin englanninkielisen fanifiktio pariin kielitaidon karttuessa ja lukijan ikääntyessä. Tämä voi kuvastaa osittain sitä, että englanninkielinen fanifiktio näyttäytyy joillekin suomalaisharrastajille fanifiktio normatiivisena muotona, jota kohti pyrkiminen on fanifiktioyhteisössä kannustettavaa. (Ks. Paajanen 2017: 19.) Jos kirjoittajat kokevat nuoret ainoaksi kohderyhmäkseen ja suomenkielisen fanifiktio siirtymävaiheena englanninkieliseen fanifiktioon, voi tämä osaltaan synnyttää tuntemuksia suomenkielisen fanifiktio tuottamisen heikosta kannattavuudesta.

Nuoria fanifiktio lukijoita käsitelleet kirjoittajat eivät tuoneet esiin, minkäikäisiä harrastajia he pitivät *nuorina*. Oletettavaa kuitenkin on, että kirjoittajat kuvasivat itseään nuorempia henkilöitä. Nuoria lukijoita samaan tapaan kuvannut haastateltu numero 8 ehdotti nuorten lukijoiden ikäryhmäksi peruskouluikäisiä, josta hän supisti ryhmää vielä alakouluikäisiin. Tässä tutkimuksessa ei ole lainkaan mukana alle 15-vuotiaita fanifiktioharrastajia, jolloin en voinut arvioida heidän osuuttaan suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä, mutta fanifiktio lukijoilta koamani aineiston perusteella suomenkielistä fanifiktioita lukevat kaikenikäiset ihmiset. Kaikki suomenkielistä fanifiktioita lukevat haastatellut lukivat fanifiktioita myös vähintään englanniksi, eikä kielitaito näyttänyt estävän ketään haastateltua lukemasta fanifiktioita jollakin muulla kielellä kuin äidinkielellään. Suomenkielisen fanifiktio lukeminen ei siis ole suoraan ikään tai kielitaitoon sidottua, vaan suomeksi lukemiseen vaikuttavat myös esimerkiksi kielestä pitäminen, fanifiktioon liitetyt laatuvaatimukset (ks. 4.5) sekä fanifiktio tarjonta.

Fanifiktio lukijoista 6 (60 %) kommentoi haastatteluissa suomenkielisen fanifiktio tarjonnan olevan verrattain suppeaa, mikä useimmiten heikensi hieman suhtautumista suomenkieliseen fanifiktioon. Tarjontaan vaikuttivat fandomien suosio yhteisön keskuudessa, jolloin harvinaisempiin fandomeihin pohjautuvia fanifiktioita joutui usein etsimään kansainvälisiltä sivustoilta, sekä myös eri kirjoitusgenrejen ja narratiivisten elementtien valikoima (ks. tarkemmin 4.6). Tässä kohtaa kirjoittajien ja lukijoiden näkemykset joutuivat vastakkain: vaikka kumpikin osapuoli toivoi mahdollisimman laajaa suomenkielisen fanifiktio tarjontaa, saattoivat kirjoittajat kokea suomeksi kirjoittamisen kannattamattomaksi vähäisen palautteen vuoksi ja lukijat taas suomenkielisen fanifiktio lukemisen kannattamattomaksi omaa kiinnostusta vastaavan sisällön puuttuessa. Kuitenkaan fanifiktio tarjonnan ja lukijoiden kiinnostuksen suhde ei ole ainut suomenkielisen fanifiktio kannattavuuteen yhdistyvä näkemys. Kannattavuuden

taustalla vaikuttavat näkemykset suomen kielen käytettävyydestä fanifiktiossa, mitä käsitellen seuraavassa alaluvussa.

4.4 Suomen kielen käytettävyys fanifiktiossa

Suomalaisten fanifiktioharrastajien asenteet suomen kielen käytettävyydestä asettuivat kieli-asennemallissa sekä kognitiivisen että affektiivisen osa-alueen alle, ja tässä yhteydessä nämä kaksi osa-aluetta vaikuttivat hyvin tiiviisti toisiinsa. Esimerkkinä tästä voisi toimia suomalaisen fanifiktiokirjoittajan tieto tarinaan sopivan terminologian löytämisen haasteista, mikä puolestaan synnyttää tunteen suomeksi kirjoittamisen vaikeudesta. Käsitteet suomen käyttömahdollisuuksista vaikuttivat myös fanifiktiokirjoittajien ja -lukijoiden toimintaan: jos suomen kielen ei esimerkiksi koettu sopivan tiettyjen sisältöjen käsittelemiseen, saattoi harrastaja vältellä tietynlaisen fanifiktio kirjoittamista tai lukemista suomeksi.

Suomen kielen käytettävyys fanifiktiossa oli varsin suosittu aihe, ja kirjoittajista 65 (65 %) ja lukijoista 10 (100 %) käsittelee sitä jollakin tapaa aineistoissa. Suomen kielen käytettävyyttä pohdittiin aineistoissa kahdesta päänäkökulmasta, joista ensimmäinen koski laajemmin fanifiktio kirjoitusprosessia ja toinen tarkemmin kielen käytettävyyttä fanifiktio genren mukaan. Kielen ja kirjoitusprosessin yhteydessä käsiteltiin yleisesti suomeksi kirjoittamiseen liittyviä tunteita mutta myös tarkemmin fanifiktio alkuperäislähteen vaikutusta kirjoittamiseen sekä toisaalta lukemiseen. Kielen ja genren yhteydessä puolestaan käsiteltiin etenkin suomen kielen käytettävyyttä eri fanifiktio genreissä, joista eniten käsiteltiin eroottista fanifiktio ta. Kuvaan seuraavaksi kumpaankin pääteemaan liittyviä asenteita omissa alaluvuissaan.

4.4.1 Suomen kielen käytettävyys kirjoittamisprosessissa

Moni fanifiktio kirjoittajista lähti pohtimaan suomen kielen käytettävyyttä fanifiktiossa varsin yleisellä tasolla, siis pohtimalla, millaista suomeksi on tai olisi kirjoittaa fanifiktio ta. Kokemukset fanifiktio kirjoittamisesta suomeksi vaikuttivat monilla siihen, kuinka halukkaita he olivat yhä jatkamaan suomeksi kirjoittamista. Ne kirjoittajat, jotka nauttivat suomeksi kirjoittamisesta, suhtautuivat positiivisesti myös suomen käytettävyyteen fanifiktiossa. Kirjoittajat korostivat vastauksissaan kirjoitusprosessin tuoma mielihyvää, joka oli syntynyt tyytyväisyydestä

omaan tuotokseen. Omalla äidinkielellä kirjoittamisen hyöty korostui etenkin, kun pohdittiin erilaisten ilmaisujen monipuolisia käyttömahdollisuuksia. Tämä ilmenee esimerkissä (25) äidinkielen tekstin *variaatioina ja vivahteina* ja esimerkissä (26) kirjoittajan tuntemina *synonyymeinä ja erilaisina keinoina ilmaista samoja asioita eri tavoin*:

25) **Suomeksi on ihana kirjoittaa**, koska omalla **äidinkielellään pystyy tuomaan niin paljon variaatiota ja vivahteita tekstiin**. Olen siis täysin suomenkielisen fanifiktion kannalla (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi & englanti)

26) Kirjoittaessa **huomaa suomen kielen monipuolisuuden, synonyymit ja erilaiset keinot ilmaista samoja asioita eri tavoin** esimerkiksi. Syntyy tietynlainen ylpeys omaa äidinkieltä kohtaan, koska **huomaa, mihin kaikkeen sen avulla kykenee** (Nainen 15–17, kirjoittaja: suomi)

27) Suomenkielisen fanifiktion kirjoittaminen on **puhdasta nautintoa ja flow-kokemusta**. Teksti vapautuu aivojeni (lähtökohtaisesti) suomenkielisiltä kielialueilta kuin itsestään. Suomenkielisen tekstin **luomisprosessi on niin palkitseva**, etteivät muiden kielten edut (esimerkiksi merkittävästi korkeammat lukijamäärät) pysty kilpailemaan sen kanssa, kirjoitanhan kuitenkin ennenkaikkea omasta rakkaudestani kirjallisuuteen. (Muu 21–25, kirjoittaja: suomi & englanti)

Esimerkissä (27) kirjoittajan kuvaus omasta kirjoitusprosessistaan ja siihen liittyvästä *puhtaasta nautinnosta ja flow-kokemuksesta* synnyttää kuvan kirjoittamisen sujuvuudesta. Monille suomeksi kirjoittaville tekstin sujuvuus näyttäytyikin tärkeänä osana suomenkielisen fanifiktion tuottamisprosessia (ks. Silén 2012: 118), ja suomeksi kirjoittamista perusteltiin aineistossa usein sillä, että kieltä osaa parhaiten. Myös monet lukijoista näyttivät arvostavan suomenkielisessä fanifiktiossa kielen sujuvuutta. Esimerkiksi haastateltu numero 3 kommentoi äidinkielellä kirjoitetun tekstin olevan ilmaisultaan *tietenkin* parempaa kuin vieraalla kielellä, mikä on kannustanut häntä lukemaan fanifiktiota suomeksi.

Kaikki kirjoittajat eivät kuitenkaan kokeneet fanifiktion kirjoittamista suomen kielellä palkitsevaksi, jolloin heidän näkemyksensä suomen kielen käytettävyydestä fanifiktioiteksteissä olivat melko kielteiset (ks. myös Silén 2012: 107). Suomen kielen käytettävyyttä verrattiin paljon englannin käytettävyyteen, ja kirjoitusprosessissa kommentoitiin esimerkiksi englanninkielisen kuvailun parempaa toimivuutta mutta myös englanninkielisten rakenteiden vaikutusta suomen kieleen. Jotkut kirjoittajista kertoivat olevansa niin tottuneita esimerkiksi englanninkielisiin lauserakenteisiin, että saattavat yrittää vahingossa siirtää niitä suoraan suomenkielisiin teksteihin tai että oikeaoppiset suomenkieliset rakenteet ovat alkaneet näyttää heistä oudoilta. 10 (n=39, 26 %) englanniksi kirjoittavista fanifiktiokirjoittajista koki, ettei osannut kirjoittaa fanifiktiota hyvin suomeksi, ja tämä herätti esimerkin (28) tavoin muutamissa myös *stressaantuneita tunteita*:

28) [Ajatus suomeksi kirjoittamisesta herättää] Negatiivisia, lähes **stressaantuneita** [tunteita]. Ajattelen olevani siihen **kykenemätön ja sen olevan liian vaikeaa**. Osa saattaa johtua koulun äidinkielenkurssien jättämästä karvaasta mausta, osa taas muiden esimerkistä (Muu 15–17, kirjoittaja: englanti)

29) Voisin kirjoittaa myös suomeksi ja toisaalta varmaan pitäisikin, jotta saisin ylläpidettyä suomeani paremmin. Suomeksi kirjoittaminen tuntuu kuitenkin **hankalalta**, sillä fandomieni **termistö on englanninkielistä ja termien suomentaminen tuntuu lähinnä kiusalliselta**. Olen myös **tottunut käyttämään englanninkielisiä rakenteita ja sanastoa** tietyille fanifiktion sisällölle eikä **suomenkielinen kirjoittaminen tunnu yhtä luontevalta**. (Nainen 21–25, kirjoittaja: englanti)

Esimerkin (29) kirjoittaja nosti 32 muun kirjoittajan tapaan esiin termistön käännettävyyteen liittyvät haasteet suomenkielisessä fanifiktiossa. Jos alkuperäislähde ei ollut suomenkielinen ja termejä ei ollut aiemmin käännetty, koki usea kirjoittajista, että fanifiktiota oli helpompi kirjoittaa alkuperäislähteen kielellä (ks. Silén 2012: 115). Osa myös ajatteli termien kääntämättä jättämisen näyttävän yhtä tökeröltä kuin suomennettujen termien käyttämisen fanifiktio-teksteissä. Termistön kääntämisen kommentoitiin olevan hankalaa silloin, jos termillä oli monia merkityksiä tai jos termi oli selvästi sidoksissa alkuperäislähteen sisältöön. (Ks. myös Paajanen 2017: 12.) Usein tämältyypiset termit esiintyivät fantasia- tai scifi-fandomeissa. Haasteita saattoi synnyttää myös se, jos alkuperäislähteessä käytetylle termille ei ollut suomen kielessä suoraa vastinetta. Haastateltu numero 5 kertoikin aiheeseen liittyvän esimerkin (30) kuvatessaan suomeksi kirjoittavan ystävänsä kirjoitusprosessia:

30) hänellä on vaikeuksia siitä (.) kun tota (.) siis (.) sen pitää yrittää **kääntää niinku (..) niit esimerkiks niitä poliisien niitä (..) mitä ne nyt on siis niitä ammattinimikkeitä mut (..) briteissä (.) ja suomessa ei vaan ole niinku semmosia vastaavia** ja sit sen pitää (.) se on hirveesti googletanu kaikkee (.) poliisien arvonimii he he ja kaikkee tämmöstä (.) et ollu just sillai et no (.) ja sit se on tutkinu et miten ne on suomennettu niinku (.) netflixissä miten ne on suomennettu dvd:llä ja sit niinku kauhee (.) **kauhee niinku säätöä siitä että (.) et mitä voi nyt käyttää et jos ne ei kuitenkaan vastaa** ((tekee käsillä liikkeen, jolla demonstroi eri tasojia)) ne (..) tavallaan ne sanat toisiaan (.) oikeesti (..) mie vaan sanoin et käytä sitä mikä kuulostaa kaikist hienoimmalta he he (V5NES)

Haastateltu numero 5 kommentoi kuvauksensa jälkeen, että haasteita termistön käännettävyydessä lisää se, kuinka termit saa *toimimaan* suomeksi niin, että kunnioittaa edelleen alkuperäislähdettä. Kirjoittajat saattoivatkin pelätä, että käännetyn termin merkitys muuttuu liikaa (ks. Paajanen 2017: 12) tai että lukijat eivät pidä heidän tekemistään käännösratkaisuista. Käännettyyn termistöön kohdistuva kriittisyys saattaa syntyä siitä, että fanifiktioharrastajat ovat tottuneet alkuperäislähteessä käytettyyn termistöön, jota he myös arvottavat käännettyä termistöä esteettisempänä. Esimerkiksi haastateltu numero 1 kommentoi aihetta sanomalla, että hänestä eräässä tunnetussa yhdysvaltalaisessa animaatio-sarjassa käytetty substantiivi *paladin* soljui tekstissä paremmin kuin Netflix-suoratoistopalvelun käänöksessä käytetty suomenkielinen *paladiini*-vastine.

Suomen kielen käytettävyyttä pohdittiin myös alkuperäislähteen lähdetyyppin näkökulmasta. Osa fanifiktiokirjoittajista ja -lukijoista kommentoi asennoituvansa eri tavoin eri lähde-

tyypeistä tuotettuun fanifiktioon, ja siinä missä suomen kielen koettiin sopivan kirjoihin tai sarjakuviin pohjautuvaan fanifiktioon, ajateltiin alkuperäislähteen kielellä kirjoittamisen tai lukemisen olevan luontevampaa, jos lähdetyyppi oli elokuva, televisiosarja tai animaationsarja (ks. Paajanen 2017: 12):

31) nii (.) on tottunu silleen et **niitten hahmojen äänet on siinä (..) päässä (.) englanniks (.)** niil on **tietyt (.) puhe (.) tavat (..) englanniks ja niitä on helpompi sit imitoija myöski englanniks (.)** että (..) siinä on jotenki vaikee ajatella kirjottavansa suomeks (VINE)

32) Jos kirjoittaa tv-sarjoista tai animesta niin **repliiikit on vaikea kuulla päässä muulla kielellä kuin englanniksi** (tai animen tapauksessa myös japaniksi), sillä on kuullut hahmojen käyttävän vain kyseistä kieltä. **Kielenvaihdos saattaa joskus johtaa siihen että kirjoitus ei ole enää yhtä "in the character."** (Nainen 15–17, kirjoittaja: englantia)

Esimerkin (31) haastattelun mukaan henkilöhahmojen puhetapaa on *helpompi* imitoida alkuperäislähteen kielellä, ja esimerkin (32) kirjoittajan mielestä audiovisuaalisesta lähteestä kirjoitettaessa repliikkejä on *vaikea kuulla päässä muulla kielellä* kuin alkuperäiskielellä. Audiovisuaalisessa alkuperäislähteessä henkilöhahmojen kieli, ääni ja puhetapa näyttivätkin synnyttävän harrastajalle selkeitä mielikuvia, joista pyritään pitämään kiinni. Jos mielikuva rikotaan esimerkiksi vaihtamalla hahmon puhuma kieli johonkin toiseen, ei tämä välttämättä kuulosta harrastajien mielestä enää itseltään, mikä vaikuttaa negatiivisesti luku- tai kirjoituskokemukseen. Kuitenkaan japaninkielisen alkuperäislähteen kohdalla, yleensä siis animen kohdalla, harrastajien ei näytä olevan vaikea tuottaa tai kuluttaa fanifiktiota englanniksi. Yksi syy tähän on mitä ilmeisimmin se, että harvat tutkimukseen osallistuneista osaavat japania riittävän hyvin lukeakseen tai kirjoittaakseen sillä fanifiktiota – tutkimuksen aineistoissa vain kaksi henkilöä ilmoitti käyttävänsä fanifiktiota joko kirjoitus- tai lukukielenään. Vaikka animea on dubattu laajasti englanniksi, kokemukseni perusteella suurin osa suomalaisyleisöstä katsoo animea nimenomaan sen alkuperäiskielellä japaniksi ja tekstitettynä englanniksi. Tällöin englanninkielinen tekstitys todennäköisesti saa englannin tuntumaan animelähteistä kirjoitettaessa melko luonnolliselta kirjoituskieleltä, sillä englantia on keskeinen osa katselukokemusta.

Kuitenkaan kaikki fanifiktioharrastajat eivät jakaneet kokemusta alkuperäislähteen lähdetyyppin vaikutuksesta kirjoitus- tai lukukielen valintaan. Monet suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavat ja lukevat harrastajat kommentoivat tuottavansa tai kuluttavansa suomenkielistä fanifiktiota lähdetyyppistä riippumatta, ja vaikka audiovisuaalisen lähteen kieli oli ennen saattanut synnyttää vahvoja mielikuvia henkilöhahmoista, ei tähän enää kiinnitetty samalla tavoin huomiota. Esimerkissä (33) kirjoittaja kertoo kirjoittavansa hahmojen repliikit suomeksi, vaikka kuuleekin hahmojen puheen päässään alkuperäislähteen kielellä, ja esimerkissä (34) haastateltu

numero 3 esittää, että jokainen kieli voi olla *universaali*, jolloin myös audiovisuaalisten alkuperäislähteiden henkilöhaamot voivat puhua fanifiktiossa millä kielellä tahansa:

33) **Vaikka ajattelen henkilöhaamojen puhuvan alkuperäiskielellä omassa päässäni**, kun suunnittelen tekstiä, **kirjoitan silti ne suomeksi**. Joskus nuorempana kirjoitin osin englanniksi ihan siitä syystä, että tuntui oudolta kuvitella suomea vieraskielisten haamojen suuhun. (Nainen, yli 31-vuotiaat, kirjoittaja: suomi)

34) jotkut sanoo just että he ei ehtomasti halua lukee suomenkielistä koska sitten niinku että se (.) kuulostais ehkä jotenki tökeröltä ja heidän (..) ku he lukevat tai katsovat englanninkielisiä sarjoja nii sitte heiän mielestään ne haamot ei vaikka voi puhua suomea (..) niin niin sitte tota (..) semmonen niinku (...) et sitte toisaalta (.) mun mielestä jotenki **mikä tahansa kieli voi kuitenkin olla universaali** silleen että (..) et et (.) mä (.) **mä en niinku koe sellasta ristiriitaa siinä** -- vai- vaikka olis sitte että (.) ho- hobitti elokuvista **vaikka sitte kirjottas** sitte (..) fikkiä niin (..) **kyllähän ne voi (..) siinäki (.) sitte (...)** puhuu suomee sit yhtäkkiä niinku (.) gandalfiki (V3MuSE)

Tarkasteltaessa käsityksiä suomen kielen käytettävyydestä fanifiktiossa huomaa, että kyseisiin asenteisiin vaikuttaa selvästi se, millä kielillä fanifiktioharrastaja tuottaa tai kuluttaa fanifiktiota ja kuinka tottunut hän ylipäätään on suomenkieliseen fanifiktioon. Vaikka esimerkiksi erikoistermistön kääntäminen voi tuottaa kirjoittajalle hankaluuksia, kykenee tämä ratkaisemaan kohtaamansa haasteet, jos kirjoitusprosessi itsessään tuottaa hänelle riittävästi mielihyvää. Lisäksi jos harrastaja on kuluttanut tai tuottanut riittävästi suomenkielistä fanifiktiota, siedättyy hän todennäköisesti myös alun perin hieman omituiselta kuulostaneeseen termistöön ja alkuperäislähteestä poikkeavaan kielenkäyttöön. Kielen käytettävyyteen liittyvät asenteet eivät ole irrallisia vaan kytkeytyvät harrastajien yleisiin näkemyksiin suomenkielisestä fanifiktiosta ja suomen kielen esteettisyydestä fanifiktiossa. Nämä asenteet peilautuvat harrastajan suomenkielisen fanifiktio kirjoitus- tai lukukokemuksista. Edellä mainitut tekijät noudattivat lähtökohtaisesti harrastajan kirjoitus- tai lukukieltä, mutta kun kielen ja fanifiktiogenrejen suhdetta pohdittiin, olivat näkemykset ristiriitaisempia. Käsittelenkin tätä aihepiiriä seuraavassa alaluvussa.

4.4.2 Suomen kielen käytettävyys eri fanifiktiogenreissä

On selvää, etteivät kaikki fanifiktioharrastajat kokeneet fanifiktiogenre tai fanifiktio sisällön vaikuttavan siihen, millä kielellä fanifiktiota kirjoitetaan tai luetaan. Kuten edellä käsitellyn lähdemateriaalinkin tapauksessa, monet fanifiktiota suomeksi kirjoittavista tai lukevista harrastajista kokivat suomen kielen soveltuvan minkälaiseen fanifiktioon tahansa. Vaikka valtaosa kirjoittajista koki, että alkuperäislähteen kieli vaikutti kirjoituskielen valintaan tarinan genreä enemmän (Paajanen 2017: 12–13), linkittyivät tietyt fanifiktiogenre monilla silti merkittävästi

kielen käytettävyyteen kohdistuneisiin asenteisiin. Kirjoittajista 26 (26 %) kuvasi vastauksissaan genren vaikuttavan kirjoituskielen tai lukukielen valintaan, ja lukijoista 7 (70 %) käsitteli haastatteluissa genren vaikutusta suomenkielisen fanifiktio lukuprosessiin.

Ne fanifiktiokirjoittajat, jotka käsittelivät genren vaikutusta valittavaan kirjoituskielen, näyttivät jakavan kirjoitettavan fanifiktio sisällöltään kahteen ryhmään: joko melko kevyeen ja humoristiseen fanifiktioon tai syvälliseen ja dramaattiseen fanifiktioon, johon luokiteltiin esimerkiksi vahvojen tunteiden käsittelyyn keskittynyt fanifiktio. Kirjoittajat kokivat, että suomen kieli soveltuu hyvin esimerkiksi huumoripitoisiin parodiatarinoihin tai lennokkaisiin seikkailutarinoihin. Sen sijaan syvällisissä ihmissuhdetarinoissa suosittiin englantia:

35) Genreissä erityisesti **vakavia aiheita on helpompi kirjoittaa englanniksi. Iloiset ja hauskat jutut toimii suomeksi yhtä hyvin** eikä kuulosta tönköltä ja luonnottomalta, koska niissä uskalletaan irrotella vähän eikä olla kirjakielen kanssa tarkkana. (Nainen 18–20, kirjoittaja: englanti & suomi)

36) **Suomeksi tulee kirjoitettua lähinnä analyttistä tekstiä tai huumoria. Tosissaankin kirjoitettu romanssi/hurt** [tunnepitoinen fanifiktio, jossa henkilöähahmoon sattuu henkisesti tai fyysisesti; yleensä tähän myös kuuluu, että toinen henkilöähahmo yrittää parantaa kärsivän oloa] /tms. **kuulostaa suomeksi tönköltä jos ei suoranaiselta parodialta.** Tosissaan olevat tekstit sekä kielikuvia vaativat (eli suurin osa) ovat luontevampia englanniksi. (Muu 21–25, kirjoittaja: englanti & suomi)

Yllä olevien esimerkkien (35) ja (36) tavoin monet kirjoittajista kokivat, että vakavien aihepiirien käsittely suomeksi kuulostaa herkästi tahattoman koomiselta, minkä vuoksi tällaisia aihepiirejä oli helpompi käsitellä englanniksi. Näkökulma eroaa Leppäsen (2008: 174) havainnosta, jonka mukaan monien suomalaisten fanifiktioharrastajien oli lähtökohtaisesti helpompaa kirjoittaa vaikeista ja kivuliaista teemoista suomeksi kuin jollakin muulla kielellä. Myös esimerkiksi haastateltu numero 8 kommentoi, että sellaisten syvällisten teemojen, kuten yksilön itseisarvon, käsitteleminen englanniksi tuntui fanifiktiossa suomea läheisemmältä ja luontevammalta. Haastateltu avasi tätä kertomalla, ettei juuri puhu tämänkaltaisista henkilökohtaisista asioista suomeksi.

Voikin olla, että vahvoja tunteita herättävien aihepiirien käsittely ei-äidinkielellä auttaa etäännyttämään fanifiktioharrastajaa riittävästi aihepiiristä, jolloin se ei tunnu yhtä läheiseltä ja henkilökohtaiselta kuin äidinkielellä käsiteltynä. Tällöin aihepiirin käsittelystä tulee vähemmän emotionaalista ja siltä osin helpompaa. (Ks. Caldwell-Harris 2014.) Toisaalta Gawinkowska ym. (2013) esittävät, että monikielisillä henkilöillä myös sosiaaliset ja kulttuuriset normit voivat vaikuttaa siihen, millä tavoin vahvoja tunnepohjaisia aihepiirejä käsitellään eri kielillä. Muutamia fanifiktiokirjoittajista kommentoivatkin, että esimerkiksi romanttisten aihepiirien käsittely on suomen kielellä vaikeaa, koska Suomessa *ei olla avoimen romanttisia* tai *ollaan*

hieman pidättyväisempiä kuin muualla. Tällöin joidenkin fanifiktioharrastajien asenteisiin suomen kielen käytettävyydestä vaikuttavat todennäköisesti sosiaalisesti omaksutut asenteet tunneilmausten kielentämisestä.

Aina ei-äidinkielen käyttö ei kuitenkaan näytä etäännyttävän kielenkäyttäjää käsiteltävästä aiheesta. Tätä nousi esiin keskustelussa, jossa haastateltu numero 1 kertoi esimerkin *ikuisesti mieleen jääneestä* suomenkielisestä fanifiktiosta. Haastatellun lukemassa murhamysteeri-tarinassa oli annettu viitteitä siitä, että erään henkilöhahmon murhan motiivina olisi toiminut se, että tämä oli käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen toista, alaikäistä henkilöhahmoa. Aihepiiri on varmasti hyvin rankka monelle lukijalle, ja haastateltu koki, että saman fanifiktio lukeminen englanniksi olisi ollut yhtä epämiellyttävää kuin suomeksi. Tässä tapauksessa sekä aihepiiri että fandom vaikuttivat kieltä merkittävämmän negatiivisen lukukokemuksen syntymiseen. Ei-äidinkieli siis todennäköisesti etäännyttää kielenkäyttäjää käsiteltävästä aiheesta ja siten helpottaa aiheen käsittelyä tiettyyn pisteeseen saakka, mutta etäännyttävä vaikutus ei välttämättä suojaakaan kielenkäyttäjää, jos aihepiiri on jo valmiiksi hyvin ahdistava.

Genrejen ja kielen suhdetta pohdittaessa suosituin käsiteltävä genre oli erotiikka. Tässä yhteydessä myös monet niistä kirjoittajista ja lukijoista, jotka asennoituivat positiivisesti suomenkieliseen fanifiktioon ja suomen kielen käytettävyyteen fanifiktiossa, saattoivat suhtautua suomenkieliseen eroottiseen fanifiktioon varsin kielteisesti. Suomeksi kirjoitettu eroottinen fanifiktio tai pelkkä ajatus siitä näytti kiusaannuttavan ja nolostuttavan harrastajia huomattavasti enemmän kuin englanniksi kirjoitettu, kuten esimerkeistä (37) ja (38) ilmenee. Esimerkin (37) haastateltu numero 8 kommentoi ajatusta suomenkielisten eroottisten tekstien lukemisesta *kauheaksi* ja vääränkuuloiseksi, kun taas esimerkin (38) haastateltu numero 4 kertoo suomeksi kirjoitettujen eroottisten kohtausten kuulostavan lähinnä *kököiltä*:

37) H: no tää (.) tähän väliin hyvä ottaa (.) muutamien kanssa he he tästä aiheesta vähän keskusteltu (.) klassinen (.) kun mennään puhumaan k-18 fikeistä -- nii miten siinä et ooksä vaikka ikinä törmänny mihinkää semmoseen mikä on kirjoitettu suomeks ja (.) miltä susta vaikka tuntuis yrittää lukee semmosta suomeks

V8MuESa: ((nauraa haastattelijan kysymyksen aikana)) **kauheelt** se oli iha ka- mä kokeilin (..) mä (.) kesällä törmäsin yhteen kun mä etsin (..) mä päätin lukea sen koska niinku (..) ei nyt löydy yleensä (..) **((huokaisee syvään ja pudistaa päätään)) ja emmä halua uudestaan lukee sitä suomeks** se vaan niinku (..) ku siihe heitetään (.) sit se ((tekee korkean äänen)) @ota nyt se paita pois@ ja kaikkee tommosta ja mä oon silleen (.) **@ei tää kuulostaa niin väärältä@**

H: he he (Ha8)

38) V4MuSESa: no (.) niin **seksi o- (.) ei toimi suomeks kauheen** hyvin mun mielestä (.) yleensä (.) mä miehellään en lue kauheen pitkiä tarinoi- tai kauheen ero- (.) no erotiikkaa yleensä hirveesti suomeks koska (..) e:i toimi kauheen hyvin

H: joo (.) millä tavoin se ei niinku toimi

V4MuSESa: (mu-) aa (..) koska **suomeks ei yleensäkään ehkä puhuta (.) niin paljoo selvillä suorilla sanoilla (.)** niin se yleensä (..) **kohtausten joiden pitäis olla seksikkäitä tai vastaavii nii ne (.) kuulostaa (.) kököiltä** tai siinä tulee sellanen (..) ööh (..) **nolostunut olo itselle** koska se ei (.) he he toimi

(..) mutta tota (..) tai no (.) dirty talk vastaavat ei toimi oikeen (..) yleensä (Ha4)

Fanifiktioharrastajat esittivät suomenkielisen eroottisen fanifiktion olevan kiusaannuttavaa siksi, ettei suomen kielellä usein puhuta seksuaalisista asioista yhtä suoraan kuin englannin kielellä, mutta myös siksi, että seksuaalinen sanasto on suomen kielessä rumaa. Tämä asennoitumistapa kumpuaa mitä todennäköisimmin aiemmin esittelemieni Caldwell-Harrisin (2014) sekä Gawinskowskan ynnä muiden (2012) näkemyksistä kielen ja tunnepitoisten käsittelyaiheiden suhteesta: seksuaalisuutta ja sen käsittelyä voidaan pitää jonkinasteisena tabuna, jolloin sen käsittely äidinkielellä voi tuntua vaikeammalta kuin vieraalla kielellä. Esimerkissä (39) haastateltu numero 10 tukee myös tätä näkökulmaa pohtiessaan, että englanniksi kirjoitettu seksuaalinen sisältö on suomalaiselle lukijalle *tietyn etäsyiden päässä*, jolloin sitä *ei tulkitse samalla tavalla* kuin äidinkielellä kirjoitettua samaa sisältöä (ks. myös Leppänen 2008: 171):

39) jos sanotaan et lähettään vaikka (.) suoraan seksuaaliseen tekstiin (.) niin se jo kirjoitetaan hyvin (.) hyvin suoraan graafista tekstiä (.) niin **englanninkielisenä (.) se on suomalaiselle lukijalle kuitenkin tavallaan tietyn etäsyiden päässä** (.) et sitku se tulee ehkä vähä liikaa kasvoille (..) tää nyt tämmösenä ääriesimerkkinä mutta että ite olettais in että (.) se **tuntuu et tää on vähä liikaa** ja (.) @apua voiko näin sanoo@ ja tälleen **vaikka samat asiat saattas (.) kirjottaa englanniks ja aatella että (..) no ne vaan nyt on tälleen tälleenhän nää aina kirjoitetaan muuallaki** (.) et sen (.) **sitä ei tulkitse samalla tavalla (..) kielen takia (.) vaikka ois hyväki kielessä** (.) nii se kuitenkin etäyttää eri tavalla -- ja näin (.) niin tuota ehkä semmonen (.) herkkyys ei oo (.) siinä että jos suomalainen lukee englantii (.) tälleen normaali kouluopiskelu (.) tason englannin perusteella että (.) jujuna saattaa sitten olla tää että tekstiä mikä itestä tuntuu täähän on ihan samanlaista mitä (.) kaikki muutki englanniks kirjottaa (.) niin onkin sitte se että joku (.) joka äidinkielenä lukee saattaa tulkita sen tekstin eri tavalla (V10NSE)

Kielenoppimista tutkittaessa on huomattu, että hyvienkin oppijoiden voi olla vaikea tunnistaa sanastoon liittyvää fraseologisuutta, siis havaita intuitiivisesti sanojen vivahde-eroja ja sitä, missä konteksteissa sanoja voidaan käyttää toisten sanojen kanssa (ks. Jantunen 2009: 356–357). Kun tähän vielä yhdistää vieraan kielen etäännyttävän vaikutuksen käsiteltävään aiheeseen sekä lieventää kielenkäyttöön liittyviä sosiaalisia normeja, voi englanninkielinen seksuaalinen sisältö tuntua fanifiktiossa suomenkielistä huomattavasti luonnollisemmalta.

Vaikka monet fanifiktioharrastajista kokivat suomen kielen sopimattomaksi eroottiseen fanifiktioon, eivät kaikki kuitenkaan suhtautuneet tähän ehdottoman jyrkästi. Osa fanifiktioharrastajista koki, että mitä tahansa sisältöä voi tuottaa millä tahansa kielellä ja tärkeää oli se, millä tavoin sisältöä käsiteltiin. Tässä tapauksessa sanavalinnat nousivat keskeiseen asemaan: koska suomenkielistä seksuaalista sanastoa pidettiin lähtökohtaisesti rumana, oli tärkeää, että kirjoittaja kiinnitti erityistä huomiota käyttämiinsä ilmauksiin. Myös se, miten tottunut harrastaja oli suomenkieliseen eroottiseen sisältöön, näytti vaikuttavan tapaan suhtautua suomeksi kirjoitetuihin eroottisiin teksteihin. Esimerkissä (40) haastateltu numero 5 kommentoi, että jollei hän

olisi jo nuorena lukenut suomeksi *suoraan sanottuna pornoo*, voisi hän nykyään suhtautua eri tavoin suomenkielisiin, eroottisiin fanifiktioihin:

40) miun mielest se ei oo kielest riippuvaista mutta (..) koska mie oon (.) **mie oon ite alottanu** (.) alottanu **tosiaan suomeks ja lukuun hyvin paljon myöskin** niinku (..) tota (.) näitä (..) **vähän he he kovemman ikärajan fikkejä (..) suomeks** (.) ja just sillee teini-ikäsenä he he niin tota (..) nii miun mielest se (...) miust tuntuu ehkä et **jos mie (.) en ois lukuun silloin (.) just niinku (.) nuorena (.) suomeks (.) suoraan sanottuna pornoo** (..) nii tota (...) **silloin si- silloin mie suhtautuisin tähän ehkä eri tavalla** (..) mut miun mielestä **sen voi saada suomeks toimimaan** myös mutta (.) miust tuntuu et **suomeks pitää ehkä ajatella enemmän niit sanavalintoja** (.) ei just semmost (...) semmosii niinku et (..) se voi kuulostaa jotenki tosi (..) semmoselt irvokkaalta suomeks he he mut voi saada toimimaan ja niinku (..) suomiseksi on jees ((näyttää peukaloa ylöspäin)) he he (V5NES)

Asenteisiin fanifiktiogenrejen ja kielen käyttösuhteesta vaikuttikin esteettisten kielikäsi-
tysten ja kielenkäyttöön liittyvien normien lisäksi pitkälti se, miten paljon fanifiktioharrastaja oli nähnyt kieltä käytettävän tietyissä konteksteissa. Vaikka vahvojen tunneperäisten aiheiden ja tabuaiheiden käsittely suomeksi saattoi olla lähtökohtaisesti hankalampaa kuin englanniksi, ei tämä kuitenkaan tuottanut kaikille harrastajille vaikeuksia. Suhtautuminen suomen kielen käytettävyyteen olikin myönteisempää niiden kirjoittajien ja lukijoiden kohdalla, jotka tuottivat tai kuluttivat fanifiktiota suomeksi monipuolisesti genrerajoista riippumatta.

4.5 Suomenkielisen fanifiktio laadun arvottaminen

Käsitys suomenkielisen fanifiktio laadusta kiinnosti minua erityisesti jo kandidaatintutkim-
maani tehdessäni. Kysymys jonkin asian, tässä tapauksessa tekstin, laadusta on vaikea, sillä ihmiset arvioivat laadukkuutta aina omista lähtökohdistaan. On selvää, että fanifiktiota on hy-
vin monen tasoista, sillä kirjoittajien taustat voivat erota huomattavasti toisistaan: joillakin kir-
joittajilla saattaa esimerkiksi olla vuosikymmenien kirjoituskokemusta, kun taas toiset ovat
vasta voineet alkaa harjoitella pidempien tekstien kirjoittamista. Kun mukaan vielä otetaan kir-
joittajat, jotka tuottavat tekstiä jollakin muulla kielellä kuin äidinkielellään, laajenee kirjoitta-
jien ja samalla tekstien skaala entisestään. Kiinnostavaa onkin, miten kognitiiviset ja affektii-
viset asenteet vaikuttavat käsityksiin siitä, millaisia tietyllä kielellä kirjoitetut tekstit ovat laa-
dultaan. Monet suomenkielistä fanifiktiota heikkolaatuisina pitävistä vastaajista vertasivat näet
suomenkielisen fanifiktio laadua englanninkieliseen fanifiktioon. Näkemykset suomenkielisen
fanifiktio laadusta olivat kuitenkin tätä moninaisempia, eivätkä kaikki harrastajista ottaneet
suoraan kantaa suomenkielisen fanifiktio laatuun. Fanifiktio kirjoittajista 28 (28 %) ja -luki-
joista 7 (7 %) käsitteli suomenkielisen fanifiktio laadua jollakin tapaa aineistoissa.

Yhteenlaskettuna 13 (12 %, n=110) fanifiktiokirjoittajaa ja -lukijaa kuvasi suomenkielisen fanifiktio-olevan yleisesti laadukasta tai hyvätasoista. Laatuun liitettiin erityisesti ajatus suomeksi kirjoitetun fanifiktio-olevan kielellisestä sujuvuudesta, jota käsittelin hieman jo edeltävässä luvussa. Kun fanifiktio-olevan kieli koettiin sujuvaksi ja kirjoittaja taitavaksi, näyttäytyi fanifiktio harrastajan silmissä laadukkaana. Jotkut vastaajista, kuten alla olevan esimerkin (41) haastateltu numero 5, kokivat suomenkielisen fanifiktio-olevan laadultaan yhtä hyvää tai jopa parempaa kuin englanninkielisen fanifiktio-olevan:

41) miusta tuntuu et **suomeks kirjoitetaan niinku pääosin** (.) ehkä **parempii fikkejä** tai sillai (..) miust tuntuu jotenki että **suomeks ehkä semmoset surkeet räpellykset** näin sanotusti **ei ehkä pääse julki samalla tavalla ku englanniks** niinku (..) kuka tahansa (.) maailmassa voi periaatteessa kirjoittaa englanniks mut sit taas **suomessa** kun se (..) **kirjottajakunta ja lukijakunta on kuitenkin sen verran pieni** koska no (.) suomi ei oo mikään hirveen iso mesta (..) minust tuntuu et se kyllä (..) se kyllä vaikuttaa myös siihen laatuun (V5NES)

Yllä olevassa esimerkissä haastateltu numero 5 kokee, että suomalaisten fanifiktiokirjoittajien pieni määrä vaikuttaa suomenkielisen fanifiktio-olevan tasokkuuteen. Kun haastateltu esittää, ettei suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä julkaista samassa määrin *surkeita räpellyksiä* kuin kansainvälisessä yhteisössä, on mahdollista tulkita, että suomalaisessa fanifiktioyhteisössä elää melko tiukat standardit siitä, millainen fanifiktio on laadukasta ja tasokasta. Kuten Leppänen (2009: 62–63) tuo esiin, fanifiktio-olevan tuottaminen ei ole vapaata toimintaa, vaan tekstien sisältöön ja kieleen vaikuttavat yhteisön synnyttämät normit. Jos fanifiktio-olevaan kohdistuneet normit ovat yhteisössä hyvin tiukat, voi kirjoittajan kynnyksensä jakaa omia tekstejään nousta siinä tapauksessa, että kirjoittaja kokee kykynsä tuottaa tekstiä riittämättömäksi. Jos suomenkielistä fanifiktio-olevan tuottavat jo valmiiksi kokeneet ja niin sanotusti hyvät kirjoittajat, voi tämä vaikuttaa käsitykseen suomenkielisen fanifiktio-olevan laadukkuudesta.

Aineistoissa oli kuitenkin hieman yleisempää suhtautua suomenkielisen fanifiktio-olevan laatuun melko kielteisesti. Yhteenlaskettuna 22 (20 %, n=110) fanifiktiokirjoittajaa ja -lukijaa toi esiin suomenkielisen fanifiktio-olevan heikkolaatuisuuden puhumalla joko suoraan suomenkielisen fanifiktio-olevan heikosta tasosta tai käyttämällä senkaltaisia sanoja kuin *tönkkö* tai *kömpelö*. Suomenkielisen fanifiktio-olevan tasoa heikkona pitävät harrastajat kokivat usein, että englanninkielinen fanifiktio olisi laadultaan suomenkielistä parempaa. Merkittävää on, että myös suomenkieliseen fanifiktio-olevan lähtökohtaisesti positiivisesti suhtautuvat fanifiktioharrastajat saattoivat tuoda ilmi näkemyksiään suomenkielisen fanifiktio-olevan heikkolaatuisuudesta, esimerkiksi kommentoimalla suomenkielisen fanifiktio-olevan joukossa olevan *hyviäkin* tekstejä. Yhtenä syynä tekstien heikkoon laatuun pidettiin kirjoittajien ikää, joka on esillä myös seuraavissa esimerkeissä (42) ja (43).

Esimerkissä (42) arvellaan suomenkielisen fanifiktio laadun puutteen syyksi sitä, että *suomeksi kirjoittavat -- lähinnä nuoret kirjoittajat*, ja esimerkissä (43) ilmaistaan nuorten kirjoittajien tekstin tason olevan *sen mukaista*:

42) Suomenkielistä fanifiktiota on vähän, eikä **se yleensä ole kovin laadukasta**. Uskon tämän johtuvan siitä, että **suomeksi kirjoittavat ja julkaisevat fanifiktiota lähinnä nuoremmat kirjoittajat, joiden englannintaito ei ole tarpeeksi hyvä** sillä kirjoittamiseen. (Nainen 15–17, kirjoittaja: englanti ja suomi)

43) Silti, vaikka usein **nuoret, aloittelevat fikkaajat kirjoittavat suomeksi, ja tekstin taso on sen mukaista**, löytyy suomenkielisestä tarjonnasta upeita helmiä joiden pariin palaa vielä uudelleenkin, eli minusta suomalaisten pitäisi vain jaksaa ja kehdata hioa taitojaan suomifikin parissa. (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi)

Siinä missä suomenkielisen fanifiktio lukeminen näytettiin liittävän aineistossa erityisesti nuoriin, ajateltiin nuorten toimivan myös pääsääntöisesti suomenkielisen fanifiktio kirjoittajina. Ajatus nuoresta iästä yhdistetäänkin esimerkissä (43) yleiseen kirjoituskokemuksen puutteeseen, jolloin heikkolaatuisen tekstin takana oletetaan olevan nuori kirjoittaja. On kuitenkin eri asia, vastaako mielikuva suomenkielisen fanifiktio kirjoittajista todellisuutta. Jos tarkastelee tutkimukseen osallistuneita, pelkästään suomenkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia (n=22), käy ilmi, että vain kolme kirjoittajista kuuluu nuorimpaan tutkimuksessa mukana olevaan ikäryhmään eli 15–17-vuotiaisiin. Harrastajien käsitykset nuorten kirjoittajien iästä näyttävätkin olevan melko suhteellisia.

Halusin kuulla tarkemmin, minkälaiset asiat vaikuttavat suomenkielisen fanifiktio laatuun, ja keskustelin aiheesta sellaisten haastateltujen kanssa, jotka ottivat suomenkielisen fanifiktio tason puheeksi. Haastatellut nostivat esiin kaksi pääteemaa: kielelliset tekijät sekä tarinan sisältöön liittyvät tekijät. On selvää, että nämä tekijät vaikuttavat käsitykseen tekstin laadusta tekstin kirjoituskielestä riippumatta. Kiinnostavampaa onkin, miten ne vaikuttavat lukijan äidinkielellä kirjoitetun tekstin laadun arviointiin.

Kielellisistä tekijöistä puhuttaessa mainittiin tavanomaisia kieliopillisia virheitä, kuten välimerkki- ja yhdyssanavirheitä, sekä tekstin rakenteellisia heikkouksia, kuten kömpelöitä virkerakenteita. On ymmärrettävää, että äidinkieleltään suomenkielinen fanifiktioharrastaja kiinnittää suomenkielisissä teksteissä helposti huomiota ilmaisuihin, jotka ovat kielenhuollon normien vastaisia tai kielenkäyttäjän näkemyksen mukaan epäsujuvia. Kyky arvioida laadukkuutta voi kuitenkin olla heikompi, kun fanifiktioharrastaja arvioi vieraalla kielellä tuotettua fanifiktiota. Esimerkiksi suomalaisten englannin osaamista voi pitää verrattain hyvänä, koska kieltä opiskellaan peruskoulussa niin pitkään ja koska mahdollisuudet koulun ulkopuoliseen kielenoppimiseen ovat hyvä. Tästä huolimatta opimme harvoin yhtä sujuviksi kielissä, joita emme

ole omaksuneet lapsuudenaikaisissa kieliyhteisöissä. Vaikka virheitä esimerkiksi peruskie-
liopissa ei juuri tulisi, ei yksilö silti koe usein samanlaista varmuutta kieliopillisia asioita miet-
tiessään kuin natiivi kielenpuhujia. (Nikanne 2002: 28.) Esimerkiksi sanatason vivahteiden ar-
vioiminen voi olla hankalaa. Siinä missä natiivi kielenkäyttäjät yleensä tunnistaa, mitä sanoja
voi käyttää tietyissä konteksteissa, voi hyvänkin kielenoppijan olla vaikea havaita tätä käytän-
nössä (Jantunen 2009: 356–357). Tämä ilmiö voidaan kääntää myös toisinpäin fanifiktio laa-
dukkuudesta puhuttaessa: äidinkieleltään suomenkielinen fanifiktio lukija saattaa nähdä suo-
menkielisen fanifiktio kieleltään monipuolisena ja rikkaana, koska sanojen merkitykset ja vi-
vahde-erot havaitaan selvemmin kuin vieraalla kielellä.

Vaikka suomalaiset fanifiktioharrastajat näyttivätkin vaativan suomenkielisiltä fanifik-
titeksteiltä hyvää kielellistä tasoa, näyttäytyi itse tarinan sisältö laadunarvioinnissa vähintään-
kin yhtä tärkeänä. Tekstin sisältöön liittyvinä, laatua heikentävinä tekijöinä mainittiin esimer-
kiksi huonosti suunnitellut ja kliseiset juonikuviot, joihin kirjoittaja ei ollut tuonut mitään uutta.
Jotkut fanifiktio lukijat korostivat nimenomaan sisällön merkitystä oikeinkirjoitusnormien nou-
dattamisen sijaan. Esimerkissä (44) haastateltu numero 4 esittää, että hyvässä tarinassa muu-
tama kirjoitusvirhe *ei nyt niin kauheesti haittaa mutta toisinpäin se sitte -- on vähä pahempi*.
Esimerkissä (45) haastateltu numero 10 puolestaan tiivistää suomen olevan kirjoituskielenä
yhtä hyvä kuin englanti, jolloin kirjoittajalta vaaditaan *pikkusen enemmän sitä paneutumista
siihen tarinaan*:

44) jos tarinan (.) itse se (.) kulku on hyvä ja näin (..) sit jos siellä on pari kirjoitusvirhettä tai kielen
tän tyyppistä se ei nyt niin kauheesti haittaa mutta (..) toisinpäin se sitte he he on vähä (pahempi)
(V4MuSESa)

45) no kyllä suomiki on ihan yhtä hyvä ((kirjoituskielenä kuin englanti)) kun vaan osaa kirjottaa (..) **pikkusen enemmän sitä paneutumista siihen (.) tarinaan (.)** et ja ajatusta (V10NSE)

Fanifiktio laadukkaan sisällön vaatiminen on niin ikään ymmärrettävää, sillä lukijat toi-
vovat lähtökohtaisesti löytävänsä tekstejä, joiden tarina vie mennessään ja jota ei maltaisi las-
kea käsistään (ks. Samutina 2017: 258). Koska fanifiktio tarjonta on runsasta, joskin kieli ja
fandom voivat vaikuttaa asiaan, on lukijan helppo hylätä omia vaatimuksiaan vastaamaton
teksti ja valita jokin muu teksti luettavaksi. Tästä huolimatta aineistoissa esiintyi myös ymmär-
rystä tekstejä kohtaan, jotka eivät vastanneet harrastajan omia laatuodotuksia. Jotkut harrasta-
jista korostivat fanifiktio olevan ilmaista, jolloin tekstejä kohtaan ei tulisi olla kohtuuttoman
vaativa. Jotkut harrastajista myös tiesivät, ettei tekstien tuottaminen suju aina omien toiveiden
mukaisesti, minkä vuoksi he kykenivät tuntemaan myötätuntoa heikompiakin tekstejä tuotta-
neita kirjoittajia kohtaan.

Vaikka monet laatua käsitelleet fanifiktioharrastajat vertasivat suomenkielisen fanifiktioon laatua englanninkieliseen fanifiktioon ja saattoivat kokea englanninkielisen fanifiktio suomenkielistä laadukkaammaksi, eivät näkemykset suomen- ja englanninkielisen fanifiktio tasosta kuitenkaan jääneet näin yksinkertaisiksi. Etenkin fanifiktio lukijoille teettämässäni haastattelussa nousi esiin, että ei-laadukkaita fanifiktio tekstejä esiintyy fandomista ja kielestä riippumatta. Haastatellut ilmaisivat, että englanninkielistä fanifiktioa on määrällisesti niin paljon tarjolla, että heikkotasoisin teksteihin ei kiinnitä samalla tavalla huomiota kuin suomenkielistä fanifiktioa luettaessa. Lisäksi kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla heikkolaatuisia tekstejä voi usein ennakoivasti seuloa pois hakutuloksista (ks. luku 4.6.2), mikä voi osaltaan vääristää kuvaa englanninkielisen fanifiktio paremmasta laadusta. Haastatellut fanifiktio lukijat toivat myös itse esiin, että englanninkielisessä fanifiktiossa esiintyy suuren tarjonnan vuoksi huomattavaa tasovaihtelua. Vaikka tarjonta näyttääkin vaikuttavan huomattavasti käsityksiin tietynkielisen fanifiktio laadusta, on laadunarvioinnissa pohjimmillaan kyse kirjoittajan taidosta tuottaa tekstiä kielestä riippumatta. Tämän näkemyksen toi esiin myös haastateltu numero 10 ylempänä esitellyssä esimerkissä (45): *suomiki on ihan yhtä hyvä kun vaan osaa kirjottaa.*

4.6 Suomenkielisen fanifiktio ja fanifiktio yhteisön tulevaisuuteen liitetyt toiveet

Suomenkieliseen fanifiktioon liitettyjen yleisasenteiden lisäksi olin kiinnostunut siitä, miten suomalaiset fanifiktioharrastajat asennoituivat suomenkielisen fanifiktio säilymiseen tulevaisuudessa. Lähestyin tätä aihetta sekä fanifiktio kirjoittajien kyselyssä että fanifiktio lukijoiden haastattelussa kysymällä, millaisia odotuksia tai toiveita harrastajilla olisi suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle. Ennako-oletukseni oli, että suomenkielistä fanifiktioa lukevat tai kirjoittajat harrastajat sekä suomenkieliseen fanifiktioon yleisesti myönteisesti asennoituvat harrastajat suhtautuisivat suomenkielisen fanifiktio säilymiseen myönteisesti, kun taas suomenkieliseen fanifiktioon yleisesti kielteisesti suhtautuvat harrastajat suhtautuisivat suomenkielisen fanifiktio säilymiseen kielteisesti. Koska yleinen asennoituminen suomenkielistä fanifiktioa kohtaan oli etenkin kirjoittajien keskuudessa melko vaihtelevaa, olin hieman yllättynyt huomattessani, että valtaosa suomalaisista fanifiktioharrastajista kuitenkin toivoi suomenkielistä fani-

fiktiota olevan olemassa tulevaisuudessakin. Suomenkieliseen fanifiktioon liitetyt toiveet sidottiin joko fanifiktioon itseensä tai suomalaiseseen fanifiktioyhteisöön, joten käsittelen laajemmin näihin teemoihin liittyviä asioita seuraavissa alaluvuissa.

4.6.1 Suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen liitetyt toiveet

Suomalaiset fanifiktioharrastajat näyttivät kirjoitus- tai lukukielestä riippumatta suhtautuvan melko yksimielisesti siihen, että suomenkielisen fanifiktio haluttiin säilyvän tulevaisuudessa. Kaikki haastatellut fanifiktio lukijat toivoivat suomenkielisen fanifiktio kehittyvän jollakin tapaa tulevaisuudessa, ja kirjoittajien joukossa oli vain muutama vastaaja, joka suhtautui suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen negatiivisesti. Eräs kirjoittajista kommentoi, ettei hänelle ole juuri väliä, millainen tulevaisuus suomenkielisellä fanifiktioilla on, koska *kaikki kumminkin osaavat englantia*. Toinen kirjoittaja puolestaan kommentoi hyvälaatuisen suomenkielisen fanifiktio olevan *tuhlausta* ja toivoi suomenkielisen fanifiktio kuolevan. Muutama kirjoittajista taas koki, ettei tiennyt suomenkielisestä fanifiktioista riittävästi, jotta olisi voinut esittää toiveita sen tulevaisuudesta.

Koska suurin osa tutkimukseen osallistuneista fanifiktioharrastajista kuitenkin asetti suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle positiivisia toiveita, voi suomenkielistä fanifiktiota pitää tärkeänä suomalaisille fanifiktioharrastajille. Vaikka harrastaja ei olisikaan tekemisissä suomenkielisen fanifiktio kanssa, näyttää monella olevan suomenkieliseen fanifiktioon jonkintasoisen tunneside. Monille suomalaisille fanifiktioharrastajille suomenkielinen fanifiktio voi toimia ensimmäisenä kosketuksena fanifiktio kulttuuriin, ja esimerkiksi 34 (87 %, n=39) tutkimukseen osallistuneista, pelkästään englanninkielistä fanifiktiota tuottavista kirjoittajista kertoi kirjoittaneensa aikaisemmin fanifiktiota suomeksi. Tällöin suomenkielinen fanifiktio voi herättää sitä ennen tuottaneessa tai lukeneessa harrastajassa nostalgisuuden tunteita ja sitä kautta myönteisiä muistoja, minkä vuoksi suomenkielinen fanifiktio voi yhä olla harrastajalle jollakin tapaa tärkeä. Äidinkieleltään suomenkielisillä fanifiktioharrastajilla voi olla henkilökohtaisempia ajatuksia suomenkielistä fanifiktiota kohtaan senkin vuoksi, että tekstit on tuotettu kirjoittajan tai lukijan äidinkielellä (ks. Nikanne 2002: 29–30).

Suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen liittyvät toiveet koskivat suomenkielisen fanifiktio määrän lisääntymistä tai vähintäänkin tarjonnan säilymistä, sisällön monipuolistumista sekä laadun paranemista. Pääasiallinen toive kuitenkin oli, että suomenkielistä fanifiktiota olisi

tulevaisuudessakin suomalaisten fanifiktio lukijoiden saatavilla. Esimerkissä (46) tämä ilmenee kirjoittajan toivoessa, ettei suomenkielinen fanifiktio *ainakaan katoaisi*, ja esimerkissä (47) kirjoittajan toivoessa suomenkieliselle fanifiktioille *pitkää ikää ja hyvää terveyttä*:

46) Toivoisin, **ettei se ainakaan katoaisi**. Suomenkielinen fanifiktio oli mulle ihanan pehmeä lasku ficciin maailmaan, ja ilman sitä ois ehkä jäänyt löytämättä koko juttu kunnolla. Toki **ois kivaa, jos suomenkielinen ficcikulttuuri voimistuisi** ja niin pois päin, mutta **onhan tää nytkin jo ihan hyvällä mallilla** (Nainen 21–25, kirjoittaja: englanti ja suomi)

47) Toivon suomenkieliselle fanifiktioille **pitkää ikää ja hyvää terveyttä**. Toivon myös, että kirjoittajien ikääntyessä **kielellinen ja juonellinen laatu paranevat ja tekstit monipuolistuvat** (Nainen, yli 31-vuotiaat, kirjoittaja: suomi)

Esimerkissä (47) kirjoittaja myös esittää toiveen suomenkielisen fanifiktio laadun kehittymisestä toivoessaan, että fanifiktio *kielellinen ja juonellinen laatu paranevat ja tekstit monipuolistuvat*. Edeltävän esimerkin tavoin suomenkielisen fanifiktio laadun kehitystä toivovat myös harrastajat, jotka tuottavat tai lukevat suomenkielistä fanifiktioita. Taustalla voi olla pyrkimys vähentää käsityksiä suomenkielisen fanifiktio heikkolaatuisuudesta, jotta useampi suomalainen fanifiktioharrastaja kiinnostuisi lukemaan suomeksi kirjoitettua fanifiktioita. Kaksi kirjoittajaa (2 %) toivoi tarkemmin, että suomeksi kirjoittavat uskaltautuisivat leikittelemään kielellä laajemmin, minkä voisi ajatella liittyvän kokemuksiin suomenkielisen fanifiktio *tönköydestä*. Haastateltu numero 10 tarjosi suomenkielisen fanifiktio laadun kehitykseen ratkaisuksi astetta syvempää paneutumista juonikuvioiden ja tarinan sisällön suunnitteluun. Haastateltu numero 7 huomautti myös voivansa vaikuttaa suomenkielisen fanifiktio laadukkuuteen kirjoittamalla mielestään sekä *muiden toiveita kunnioittaen laadukasta fanifiktioä (--)* suomeksi.

Kuten ilmaisin jo luvussa 4.4, suomalaiset fanifiktioharrastajat nostivat vastauksissaan usein esiin, että suomenkielisen fanifiktio tarjonta on melko suppeaa englanninkieliseen fanifiktioon verrattuna. Englanninkielistä fanifiktioita on internetissä melko ymmärrettävästi huomattavasti enemmän kuin suomenkielistä (ks. esim. Johdanto), mutta vastaajien mukaan suppeuteen vaikuttivat lisäksi tiettyjen fandomien vähäisyys suomenkielisessä fanifiktio yhteisössä sekä toisaalta tiettyjen aihepiirien harvinaisuus suomenkielisessä fanifiktiossa. Esimerkeissä (48) ja (49) kaksi fanifiktio lukijaa käsittelee, millä tavoin aihepiirien suppeus näkyy heidän mielestään suomenkielisessä fanifiktiossa. Esimerkin (48) kirjoittajan mielestä suomenkielinen fanifiktio keskittyy *tavallisten ihmisten elämään* eikä sisällä esimerkiksi *maagisia voimia*, kun taas esimerkin (49) kirjoittaja toivoo, ettei suomenkielinen fanifiktio käsitelisi *pelkkää esim Romanssia* vaan mukana voisi olla esimerkiksi *vähemmistöasioita*:

48) se nyt vaan on ihan minun kokemus et must tuntuu et -- **suomalainen fanfiction keskittyy ehkä pikkasen enemmän niinku tavallisten ihmisten elämään** (.) et niitten elämässä voi olla vähä jotai mullistavampaa **mut niillä ei yleensä oo niinku maagisia voimia** tai (.) tai tämmöstä -- mitä mä oon

lukenu nii **en oo törmänny niinku hirveesti esim fantasiaan tai scifiin** tai (.) mihinkään tämmöseen et se on enemmän just (...) enemmän just semmosta että (.) no siinä voi olla jotai mafiaelementtejä tai tämmöstä mut -- **periaatteessa on vaan tavallisia ihmisiä jotka on oudoissa tilanteissa** (V1NE)

49) ((toivoisin suomenkieliseen fanifiktioon)) **enemmän tällasii vähemmistöasioita** ja sit kans jotai (.) ei silleen tarvi olla pääasiana (.) kuitenkin joku (..) vaikka just (.) **miten joku oma ihmisarvo näkyy** ja tälleen (.) mut silleen et se (.) tulis enemmän esille siellä (.) et se **ei ois pelkkää esim romanssii** tai jotai muuta (..) (-) -- teinipojat jossain ja sit siel on se joku (..) a broken girl ja sit ne yrittää korjaa si- ja sit tulee happy ending ja kaikkee tämmöstä (V8MuESa)

Esimerkissä (49) haastateltu numero 8 antoi tarkentavan esimerkin teinikäisiä kuvaavasta heteroseksuaalisesta fanifiktiosta, kun pyysin häntä kertomaan, minkälaisia teemoja suomenkielisestä fanifiktiosta löytyy romanssin lisäksi. Ennen esimerkkiä haastateltu kommentoi kuitenkin, että hänen tietonsa suomenkielisen fanifiktio sisällöstä kumpuavat ajalta, jolloin hän oli useita vuosia nuorempi ja luki vielä suomeksi kirjoitettua fanifiktiota. Kieliasenteista on aina muistettava, ettei asenteiden kognitiivinen osa-alue välttämättä perustu faktoihin. Mitä todennäköisemmin kognitiivisten asenteiden syntyyn vaikuttavatkin yksilölliset ja yhteisöissä jaetut stereotypiat arvioitavasta kohteesta. Yksilön on myös helpompi käsitellä monimutkaisia sosiaalisia ilmiöitä yksinkertaistamalla niihin liittyviä kokemuksiaan. (Garrett ym. 2003: 3.) Tässä tapauksessa voisi siis ajatella, että jos fanifiktioharrastaja ei aktiivisesti tuota tai kuluta suomenkielistä fanifiktiota, voi hänen käsityksensä siitä olla todellisuutta pinnallisempi ja stereotyyppisempi. Vanhat ja usein harvat kokemukset suomenkielisestä fanifiktiosta jäävät pitkäksi aikaa vaikuttamaan tapaan, jolla siihen asennoitutaan.

Samoin tulee tiedostaa, ettei tietynlainen kognitiivinen tai affektiivinen asennoituminen aina synnytä samansuuntaista toimintaa. Käänteisesti tietynlainen toiminta ei myöskään automaattisesti vastaa niitä ajatuksia tai tunteita, joita yksilöllä on arvioitavana olevasta kohteesta. (Garrett ym. 2003: 8.) Fanifiktiolukijoista yhdeksän (90 %) toi esiin tiedostavansa, millä tavoin kykenee edistämään suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuden kehittymistä haluamaansa suuntaan. Suomeksi kirjoittavat fanifiktiolukijat kertoivat voivansa vastata fanifiktio määrän lisääntymiseen kirjoittamalla jatkossakin suomenkielistä fanifiktiota, minkä lisäksi korostettiin muiden kirjoittajien kannustamista lukemalla ja kommentoimalla näiden tekstejä. Ajzenin (2005: 118) mukaan tietynlaisen toiminnan toteuttaminen onkin todennäköisempää, jos yksilö suhtautuu toimintaan myönteisesti ja kokee voivansa vaikuttaa toiminnan toteuttamiseen. Sen sijaan fanifiktiokirjoittajille teetetyssä kyselyssä harva vastaajista toi esiin, miten itse voisi vaikuttaa toivomansa tulevaisuuden kehittymiseen, mutta toisaalta tätä ei kysytty kyselylomakkeessa erikseen. Jotkut kirjoittajista arvioivat kuitenkin vastauksessaan omaa toimintaansa ja sitä, miten se suhteutuu toiveisiin suomenkielisen fanifiktio säilymisestä ja kehittymisestä.

Alla olevissa esimerkeissä (50) ja (51) konditionaalinen käyttö luo kuvan omia ajatuksia vastaavan toiminnan toteutumisen epätodennäköisyydestä, jota -hAn-partikkelin käyttö erikseen vahventaa (ks. VISK § 832; VISK § 1594). Kumpikin kirjoittajista käyttää *olla*-verbistä konditionaalista muotoa *olisi* sekä sen perässä -hAn-partikkelia. Omia toiveita vastaamaton toiminta ilmenee myös suoraan indikatiivilauseissa esitetyistä toiminnan kuvauksista: esimerkin (50) kirjoittaja kertoo jatkavansa *itse englanniksi kirjoittamista ja lukemista*, ja esimerkin (51) kirjoittaja kuvaa olonsa *hypokriittiseksi, kun itse ei asialle mitään tee*:

50) **Jatkan itse englanniksi kirjoittamista ja lukemista, mutta olishan se tottakai hienoa, jos suomalaiset kirjoittajat pääsisivät ponkaisemaan korkeammalle. :)**
(Nainen 18–20, kirjoittaja: englantilainen)

51) **Olisihan se kiva nähdä nousua ja arvostusta sille enemmän, vaikkakin tulee hypokriittinen olo kun itse ei asialle mitään tee** edistääkseen... (Mies 21–25, kirjoittaja: englantilainen)

Myös ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottavat kirjoittajat toivoivat, että suomenkielinen fanifiktio säilyisi ja kehittyisi tulevaisuudessa, mutta harva toi esiin, että aikoi muuttaa omaa toimintaansa toivomansa tulevaisuuden edistämiseksi. Moni ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottava kirjoittaja vaikuttikin toivovan, että joku muu huolehtisi suomenkielisen fanifiktioita säilyttämisestä. Yllä olevan esimerkin (51) vastaaja näytti tiedostavan tämän kommentoidessaan tuntevansa olonsa *hypokriittiseksi* omien toiveidensa ja toimintansa ristiriitaisuuden vuoksi. Eräs englanniksi kirjoittava vastaaja puolestaan ilmaisi, että voisi *lukasta* suomenkielistä fanifiktiota, jos hyviä kirjoittajia löytyisi. Vaikuttaakin siltä, että jos fanifiktioharrastaja ei itse tuota tai kuluta suomenkielistä fanifiktiota, voi hänen myös olla hankalampi lähteä kehittämään suomenkielisen fanifiktioita tulevaisuutta kuin harrastajan, joka on jo osa suomenkielistä fanifiktioyhteisöä.

Vaikka ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottava tai kuluttava fanifiktioharrastaja toivoisi suomenkielisen fanifiktioita säilyvän, voivat taustalla vaikuttaa harrastajan negatiiviset asenteet suomenkielisen fanifiktioita tuottamista tai kuluttamista kohtaan. Tämä ei silti tarkoita, että kaikki syyt oman toiminnan muuttamattomuuteen kumpuuisivat automaattisesti kielteisistä tunteista tai ajatuksista suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Esimerkiksi joillekin kirjoittajista englannista on voinut muotoutua luonnollinen ja sujuva fanifiktioita kirjoituskieli, minkä vuoksi sen käytössä halutaan ymmärrettävästi pitäytyä. Lisäksi fanifiktioharrastajan kieliympäristö vaikuttaa mitä todennäköisimmin luku- tai kirjoituskielen valintaan. Jos fanifiktioharrastaja ei ole yhteydessä muihin suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin tai lukeviin harrastajiin, ei kannustusta lukea tai kirjoittaa suomenkielistä fanifiktiota välttämättä kohtaa. Ryhmäpaineen alaisena yk-

silö todennäköisesti toimiikin odotetulla tavalla, tässä tapauksessa siis osallistuu suomenkielisen fanifiktioyhteisöön kuuluvat harrastajat toimivat samalla tavalla (ks. Ajzen 2005: 118). Haastatelluista fanifiktioilukijoista esimerkiksi haastateltu numero 8 kommentoi, ettei tuntenut ketään suomenkielistä fanifiktiota lukevaa, mikä todennäköisesti vaikutti osaltaan hänen haluttomuuteensa lukea suomenkielistä fanifiktiota. Haastateltu kuului myös fanifiktiokirjoittajiin ja kirjoitti fanifiktiota sekä englanniksi että suomeksi, joskin aikoi tulevaisuudessa siirtyä kirjoittamaan fanifiktiota pelkästään englanniksi. Vaikka haastateltu toivoikin suomenkielisen fanifiktioyhteisön teemojen monipuolistuvan tulevaisuudessa, ei hän halunnut lähteä muuttamaan tilannetta esimerkiksi omien fanifiktioyhteisönsä avulla. Tämä käy ilmi esimerkistä (52), kun haastateltu reagoi haastattelijan kysymykseen epäileväisesti sanoilla *emmä usko*:

52) H: öö no (.) koetsä et sä pystysit ite jollain tavoin vaikuttaa siihen että se (.) he he (.) fikkitarjonta sitte monipuolistus tua suomenkielisen puolella
 V8MuESa: ((nauraa jo haastattelijan kysymyksen aikana)) he he **emmä usko**
 H: njoo (...) et sä ite koet et sä mieluummin lähet sinne enkun puolelle kirjoittelee
 V8MuESa: ((nyökkää)) joo (Ha8)

Huolimatta siitä, että oman toiminnan muuttaminen suomenkielisen fanifiktioyhteisön tulevaisuuden kehittämiseksi voi olla hankalampaa harrastajalle, joka ei ole yhteydessä suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön, ei tämä kuitenkaan ole mahdotonta. Toisessa haastattelussa haastateltu numero 2 näytti keskustelumme aikana alkaneen pohtia uudelleen käyttämiään fanifiktioyhteisöä. Englanniksi ja japaniksi fanifiktiota lukenut haastateltu oli aiemmin haastattelussa tuonut esiin, ettei lukenut fanifiktiota suomeksi lähinnä siksi, ettei ollut tottunut siihen. Tästä huolimatta hän arvosti suomenkielistä fanifiktiota ja toivoi, että suomenkieliselle fanifiktioyhteisölle tapahtuisi tulevaisuudessa *kaikkee hyvää*. Esimerkissä (53) haastateltu numero 2 näyttää suhtautuvan oman toimintansa muuttamiseen melko myönteisesti sanoessaan, että *kyl mun nyt vissiin pitäis suomeks vähän lukee*:

53) no nyt mää koko ajan mietin et **kyl mun nyt vissiin pitäis suomeks vähän lukee** he he (..) et totta kai sillä et ite tuottais ja ite lukis mut (..) mä tiän et mä en sitä tuottamista kuitenkaan saa aikaseks nii jos **mä vaan nyt (..) luen he he (..) sit kommentoin ja tällasta että ne sitte saa semmosta tsemppiä** kirj- jatkaa kirjoittamista (V2NEJ)

Suomalaisten fanifiktioyhteisöjen toiveet suomenkielisen fanifiktioyhteisön tulevaisuudesta olivat pääsääntöisesti positiivisia, mutta tästä huolimatta kaikki eivät suhtautuneet positiivisesti toiveidensa toteutumiseen. Kirjoittajista 5 (5 %) ilmaisi suoraan, ettei uskonut esimerkiksi suomenkielisen fanifiktioyhteisön määrän kasvavan tulevaisuudessa. Lisäksi useampi harrastaja toi muussa yhteydessä esiin suomenkielisen fanifiktioyhteisön tarjonnan kaventuneen vuosien varrella.

Suomenkielisen fanifiktioisuuden tulevaisuus herättää siis joidenkin suomalaisten fanifiktioharrastajien keskuudessa huolta. Fanifiktioharrastajat ovat kuitenkin ryhmä, joka voi itse vaikuttaa fanifiktioisuuden määrän ja tarjonnan lisääntymiseen sekä monipuolistumiseen. Sen vuoksi vastauksissa nostettiin suomenkielisen fanifiktioisuuden tulevaisuudentoiveita mietittäessä laajasti esiin myös muihin suomalaisiin fanifiktiokirjoittajiin ja -lukijoihin liittyviä toiveita.

4.6.2 Suomenkielisen fanifiktioyhteisön tulevaisuuteen liitetyt toiveet

Tutkimuksen aineistoissa pohdittiin laajasti toiveita, jotka koskivat nimenomaan suomenkielisen fanifiktioyhteisön kehittymistä. Aineistoissa suomenkielisen fanifiktioyhteisön toivottiin vähintäänkin säilyvän ennallaan mutta samalla yhteisöön toivottiin eri-ikäisiä uusia harrastajia. Tärkeänä pidettiin myös yhteisön kommunikoinnin säilymistä, ja tässä yhteydessä tutkimukseen osallistuneet fanifiktioharrastajat pohtivat esimerkiksi fanifiktiokirjoittajien ja -lukijoiden välistä suhdetta. Fanifiktioharrastajien vastauksissa esiintyi lisäksi mielteitä suomenkielisen fanifiktioisuuden julkaisupaikan kehityksestä.

Suomalaiset fanifiktioharrastajat kokivat tärkeäksi, että muita suomalaisia fanifiktioharrastajia olisi tulevaisuudessakin. Monille harrastajille oli tärkeää olla suomenkielisen fanifiktioisuuden lukemisen ja tuottamisen lisäksi yhteydessä toisiin suomenkielisiin fanifiktioharrastajiin. Sorvari (2014: 88–89) tuo esiin, että tutkimallaan fanifiktioforumilla suurin osa keskusteluista kosketti nimenomaan fandomin ulkopuolisia aiheita, kuten keskustelijoiden omaa elämää. Keräämissäni aineistoissa monet suomalaiset fanifiktioharrastajat korostivatkin fanifiktioyhteisön roolia harrastuksessaan. Monet kertoivat saaneensa fanifiktioisuuden kautta uusia ystäviä, joihin osa oli tutustunut myös kasvotusten. Eräs kirjoittajista kommentoikin pahimmaksi pelokseen suomenkielisen fanifiktioyhteisön kuolemaa, jolloin hän menettäisi elämästään yhden osa-alueen. Jaetun harrastuksen ja kokoontumisympäristön menettäminen voi vaikuttaa myös harrastajien suhteiden ylläpitämiseen.

Suomenkielisen fanifiktioyhteisön hiipuminen näytti herättävän muissakin tutkimukseen osallistuneissa huolta. Jotta suomenkielistä fanifiktioyhteisöä olisi tarjolla myös tulevaisuudessa, toivottiin erityisesti vanhempien harrastajien näyttävän muulle yhteisölle mallia kirjoittamalla fanifiktioyhteisöä suomeksi. Lisäksi toiveena oli, että suomalaiseen fanifiktioyhteisöön saataisiin mukaan uusia kirjoittajia ja lukijoita, sillä usein vanhemmista fanifiktiokirjoittajista puhuttaessa kommentoitiin näiden siirtyvän taidon karttuessa kirjoittamaan fanifiktioyhteisöä englanniksi. Koska

fanifiktioharrastajien aktiivisuus osallistua fanifiktioyhteisön toimintaan vaihtelee elämäntilanteen ja kiinnostuksen mukaan, auttaisivat uudet harrastajat luonnollisesti pitämään yhteisön toimintaa yllä.

Jotta suomenkielinen fanifiktioyhteisö säilyy harrastajien toiveen mukaan eläväisenä, tarvitaan harrastajien välille kommunikaatiota. Jotkut kyselyyn vastanneista fanifiktiokirjoittajista toivoivatkin lukijoiden ja kirjoittajien tukevan paremmin toisiaan ja viestivän enemmän keskenään tulevaisuudessa, ja monet haastatelluista lukijoista kokivat voivansa vaikuttaa yhteisönsä toimintaan parhaiten keskustelemalla yhteisön kehittämisestä muiden yhteisöön kuuluvien jäsenten kanssa. Kiinnostavaa kuitenkin on, miten kommunikaatio toimii suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön kuuluvien harrastajien ja kansainvälisiin yhteisöihin kuuluvien suomalaisten harrastajien välillä. Jos kommunikaatiota suomenkielisen fanifiktioyhteisön ulkopuolelle ei ole riittävästi, voi uusien harrastajien saaminen yhteisöön olla hankalaa, vaikka yhteisön ulkopuolella olisi kiinnostusta liittyä yhteisöön. Tämä käy ilmi esimerkiksi (54), jossa kirjoittaja toivoo suomenkielisen yhteisön mainostavan *itseään hieman kovaäänisemmin, jotta voisi uskaltaa mukaan yhteisöön*:

54) Toiveena **yhteisö**, joka **mainostaisi itseään hieman kovaäänisemmin, jotta voisi uskaltaa mukaan** (Muu 15–17, kirjoittaja: englantia)

Eräs sekä suomeksi että englanniksi fanifiktiota kirjoittava vastaaja toivoi uusien ikäluokkien *löytävän* suomalaisille fanifiktiosivustoille, mikä voi kertoa siitä, ettei suomenkielistä yhteisöä mainosteta riittävästi yhteisön ulkopuolisille jäsenille. Fanifiktiokirjoittajilta keräämättäni aineistosta selvisikin, etteivät kaikki suomalaiset fanifiktiokirjoittajat näyttäneet edes tietävän, että suomenkieliselle fanifiktioille on oma sivustonsa, minkä vuoksi osa esitti toiveita suomenkielisen fanifiktiosivun perustamisesta. Eräs fanifiktiota englanniksi tuottavista kirjoittajista kuvasti suomenkielistä fanifiktiota *pienen pieneksi taikaolennoksi* ja pohti, onko suomenkielistä fanifiktiota ylipäätään olemassa ja kuinka *syvälle pitää kaivautua niitä löytääkseen*. Jos suomenkieliseen fanifiktioon ei juuri törmää kansainvälisillä fanifiktiosivuilla tai suosituilla blogipalvelimilla, voi harrastajien keskuudessa syntyä tunne siitä, ettei suomenkielistä fanifiktiota ole internetissä laisinkaan.

Toisaalta suomenkielisen fanifiktion julkaisu ympäristön tuntevat harrastajat esittivät myös toiveita sivuston kehittymisestä. Fanifiktio lukijoista 5 (50 %) nosti esiin suomenkielisen fanifiktion julkaisu ympäristöön liittyviä asioita, jotka heijastuivat samalla suomenkielisen fanifiktion lukemiseen. Lukijat kokivat nykyiset suomenkieliset fanifiktiofoorumit lukemisym-

päristöinä jokseenkin hankaliksi, vaikka toisaalta foorumeista myös pidettiin niiden yhteisöllisyyden vuoksi. Ongelmaksi näytti kuitenkin muodostuvan se, miten foorumit oli rakennettu, kuten haastateltu numero 4 tuo esiin seuraavassa esimerkissä (55):

55) ((toivoisin että)) **löytyis ehkä alusta** jossa ois (..) **johon kätevämmiin sopis tarinat** koska yleensä (..) ite oon myös ollut ädmininä ((admin, sivuston ylläpitäjä)) tällä foorumilla justiinsa fikkialueella (..) ja ja oon ollu myö- (..) muutenki mukana näissä just suomenkielisissä sen verra (..) mut se mikä huomaa on (..) just erona et niistä on hmm **ei yleensä vält- ellei (..) tota (..) oo erikseen kokonaan erotettu foorumia tietylle (..) fandomille nii sitte se on siellä sekasin kaikkien muiden kanssa** ja sitten ku sellast yrittää että (..) ni **yrittää että mitään se on hyvin hankalaa verrattuna (..) mitä on justiinsa vaikka englanninkielisillä tarjolla** (...) mikä taas sit hel- vaikeuttaa sitä että lukijat löytää (..) niitä tarinoita (..) sieltä ollenkaan (V4MuSESa)

Esimerkin (55) haastateltu numero 4 tuo esiin, että fanifiktion löytäminen voi olla foorumeilla hankalaa, jos fanifiktiota ei ole järjestelty fandomin mukaan. Haastateltu numero 6 puolestaan toteaa, että hänen käyttämällään suomalaisella fanifiktiosivustolla tekstejä voi hakea erilaisten sanatunnisteiden avulla, mutta muuten tekstien luokittelu ei onnistu, sillä haastateltavan mukaan sivusto järjestää tekstit aikajärjestykseen. Lukijoiden kommentoissa suomalaisten fanifiktiosivustojen rakennetta verrattiin usein kansainvälisiin fanifiktiosivustoihin, esimerkiksi AO3-sivustoon. Seuraavassa esimerkissä (56) haastateltu numero 6 avaa AO3-sivuston käyttömahdollisuuksia fanifiktiota etsittäessä. Haastatellun mukaan sivustolla on *hirveen helppo hakea* englanninkielistä fanifiktiota, mitä edesauttavat *tägien, kudojen ja kirjanmerkkien* käyttö:

56) sieltä on taas **hirveen helppo (.) hakea englanninkielisiä fikkejä** kun **parituksen** ja (..) sitten näitten **tägien** ((avainsanojen)) **mukaan** (..) ja sit **ku sieltä valitsen yleensä vielä ne jotka on (.) tavallaan saanu eniten (.) kudoja** ((tykkäyksiä)) (..) **tai eniten kirjanmerkkejä** ((lukija tallentaa tekstin omaan arkistoonsa)) tai muuta nii sit tavallaan se et ehkä sieltä ei niinku (.) tuu esille semmoset huonot tekstit (V6NSE)

AO3-sivustolla haettavia fanifiktioita voi järjestellä muutenkin kuin tykkäyksiin, kommentteihin tai näyttökertoihin perustuvan suosion mukaan. Fanifiktiota haettaessa on mahdollista järjestää tietyn fandomin, parituksen tai avainsanan mukaan haetut tekstit niiden ilmestymisjärjestykseen joko uusimmasta vanhimpaan tai vanhimmasta uusimpaan, minkä lisäksi tekstejä voi järjestellä sanamäärän mukaan tai sen perusteella, mikä vastaa parhaiten yleisesti valittuja hakukriteerejä. Fanifiktioita voi myös rajata ikärajan mukaan ja hakua tehtäessä on mahdollista jättää tuloksista kokonaan pois tekstit, joissa esimerkiksi on fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai joissa tarinan kannalta keskeinen henkilö kuolee. Tällainen käytäntö tarjoaa fanifiktion lukijalle myös turvallisen lukukokemuksen. Vaikka avainsanoja on mahdollista käyttää myös foorumeilla ja vaikka kirjoittajat voivat erikseen merkitä sisältövaroituksia vielä tekstinsä

alkuun, eivät käytännöt silti välttämättä toimi. Haastateltu numero 4 kommentoikin, ettei suomenkielistä fanifiktiota lukiessa aina tiedä, *mitä tulee vastaan*, jolloin *tuttua ja turvallista* fanifiktiota etsittäessä on helpompi suunnata kansainvälisille sivustoille.

Suomenkielisen fanifiktion julkaisupaikka sekä suomalaisen fanifiktioyhteisön kommunikaatiopaikka voivatkin vaikuttaa merkittävästi suomenkielisen fanifiktion tulevaisuuteen. Jotkut harrastajista toivat esiin foorumikulttuurin hiljentyneen ja käyttäjien vähentyneen vuosien aikana. Jos sivustot on myös rakennettu käyttäjien näkökulmasta hankaliksi, voi lukijoiden olla vaikea löytää itselleen mieluista luettavaa ja toisaalta kirjoittajien saada teksteilleen näkyvyyttä. Jos luettavaa ei löydy tai teksteille ei saa näkyvyyttä, siirtyy fanifiktioharrastaja todennäköisesti sivustolle, joka vastaa paremmin hänen tarpeisiinsa – varsinkin, jos suhde muihin sivuston harrastajiin ei ole erityisen läheinen. Se, miten fanifiktiosivustojen kehitystarpeeseen voi vastata, on kuitenkin eri asia. Esimerkiksi fanien ylläpitämä ei-kaupallinen AO3-sivusto vaatii jatkuvaa kehitystä sivuston toimivuuden takaamiseksi, mitä myös sivustoa käyttävät fanit voivat halutessaan tukea lahjoitusten avulla. Suomalaisille suunnattujen fanifiktiosivujen kehittämiseen vaaditaan luonnollisesti resursseja, eikä jokaisella fanifiktioharrastajalla ole taitoa lähteä rakentamaan vaikkapa kokonaan uutta fanifiktiosivustoa.

5 ARVOSTETTUJA TEKIJÖITÄ – SUOMENKIELISEN FANIFIKTION KIRJOITTAJIIN LIITTYVÄT ASEENTEET

Tässä luvussa käsittelen, minkälaisia asenteita suomalaisilla fanifiktioharrastajilla oli suomenkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia kohtaan. Suomenkielistä fanifiktiota koskevien asenteiden tapaan jaottelin suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin kohdistuneet asenteet jälkikäteen viisiportaiselle asteikolle. Asteikossa numero yksi merkitsee negatiivista asennoitumista, numero kaksi melko negatiivista asennoitumista, numero kolme neutraalia asennoitumista, numero neljä melko positiivista asennoitumista ja numero viisi positiivista asennoitumista. Vaikka haastatteluissa annoin fanifiktio lukijoiden määrittellä itsensä viisiportaiselle asteikolle pyytäessäni heitä arvioimaan omaa asennoitumistaan suomenkielistä fanifiktiota kohtaan, en käyttänyt asteikkoa enää kirjoittajiin kohdistuneiden asenteiden arviointiin. Tämä johtui siitä, että kirjoittajiin kohdistuneita asenteita oli jo kandidaatintutkimukseni tehdessäni huomattavasti helpompi arvioida kuin suomenkieliseen fanifiktioon kohdistuneita, usein melko ristiriitaisia asenteita.

Fanifiktiota suomeksi tuottaviin kirjoittajiin kohdistuvia asenteita selvitettiin kysymällä, miten harrastajat suhtautuvat fanifiktiota suomeksi tuottaviin kirjoittajiin. Huomionarvoisaa oli, että suhtautuminen suomenkielisen fanifiktio kirjoittajia kohtaan oli merkittävästi myönteisempää kuin suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Kirjoittajista 72 (72 %) suhtautui suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin kokonaisvaltaisesti myönteisesti, 23 (23 %) neutraalisti ja vain 5 (5 %) kielteisesti. Lukijoista puolestaan 8 (80 %) suhtautui suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin myönteisesti ja 2 (20 %) neutraalisti. Tässä yhteydessä neutraali suhtautuminen tarkoitti, että harrastaja koki kaikkien fanifiktio kirjoittajien olevan samanarvoisia kirjoituskielestä riippumatta eikä tuonut esiin muita ajatuksia suomenkielisen fanifiktio kirjoittajista.

Kuten toin esiin luvussa 3, tulee sekä kyselynä että haastatteluna kerätyn aineiston sisältöön suhtautua kriittisesti, sillä kummassakaan tapauksessa tutkimuskohteiden rehellisyyteen ei voi täysin luottaa. Haastateltavat tai kyselyyn vastaavat henkilöt voivat esimerkiksi tilanteen tai sosiaalisten normien takia vastata positiivisemmin kuin todellisuudessa ajattelevat. Tämän tutkimuksen tapauksessa fanifiktioharrastajat eivät siis välttämättä halunneet tuoda esiin negatiivisia ajatuksia kanssaharrastajistaan ja siten luoda itsestään epäedullista kuvaa tutkimuksen tekijälle, mikä on saattanut vaikuttaa jonkin verran tutkimustuloksiin. Tutkimuksen tekijän näkökulmasta kyselyn anonymisuus kuitenkin mahdollisti myös aralta tuntuvien aiheiden käsittelyn. (Ks. myös Paajanen 2017: 17.) Samoin haastattelutilanteet tuntuivat melko rennoilta ja siten

turvallisilta tiloilta omien monipuolisten näkemysten jakamiseen. Voi siis todella olla, että suomalaiset fanifiktioharrastajat suhtautuvat suomeksi kirjoittaviin kanssaharrastajiinsa huomattavasti positiivisemmin kuin suomeksi kirjoitettuihin fanifiktioiteksteihin. Tähän voi mahdollisesti vaikuttaa se, että yhteinen kieli synnyttää yhteenkuuluvuuden tunteen samankielisten harrastajien välille (ks. Nikanne 2002: 27–30).

Siinä missä suomalaisharrastajat näyttivät hyväksyvän laajasti fanifiktio kirjoittamisen millä tahansa kielellä, suosivat monet kuitenkin hieman enemmän suomenkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia fanifiktiota kuin muilla kielillä kirjoittavia kirjoittajia. Suomeksi kirjoittavia pidettiin tärkeänä osana suomenkielistä fanifiktioyhteisöä, ja monet arvostivat suomeksi kirjoittavien työtä suomenkielisen fanifiktio-kulttuurin ylläpitämiseksi. Osa vastaajista ylisti suomeksi kirjoittavien taitoa ja näytti kokevan suomenkielisen fanifiktio kirjoittamisen vaativan erityistä kyvykkyyttä englanninkieliseen fanifiktioon nähden. Toisaalta muutamat harrastajista kertoivat ajattelevansa suomeksi kirjoitettavan siksi, ettei kirjoittaja osannut tuottaa fanifiktiota muilla kielillä. Samalla suomeksi kirjoittavilta saatettiin vaatia paljon, kun pohdittiin fanifiktio laatukriteerejä. Käsittelenkin näitä aihepiirejä tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

5.1 Kirjoittajien arvostus kirjoituskielestä riippumatta

Näkemykset kirjoittajasta tämän valitseman kirjoituskielen mukaan edustivat kieliasenteissa sekä kognitiivista että affektiivista osa-aluetta. Vaikka asennoituminen suomeksi kirjoitettua fanifiktiota kohtaan oli varsin ristiriitaista, eivät fanifiktioharrastajat lähtökohtaisesti arvottaneet fanifiktiokirjoittajia näiden käyttämien kirjoituskielten perusteella, sillä vahva kielteinen suhtautuminen suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin oli harvinaista. Kirjoittajista 24 (24 %) ja lukijoista 8 (80 %) ilmaisi aineistoissa, että jokainen kirjoittaja sai valita käyttämänsä kirjoituskielen itse tai ettei ollut kiinnostunut siitä, millä kielellä suomalaiset fanifiktiokirjoittajat tuottivat fanifiktiota. Sama näkemys esiintyi varsin yleisenä Silénin (2012: 123–124) pro graduissa, jossa tutkittiin suomalaisten fanifiktioharrastajien suhdetta fanifiktioon. Omissa aineistoissani monet fanifiktioharrastajista perustelivat fanifiktiokirjoittajien kielivalintaan liittyvää suvaitsevaisuuttaan sillä, että jo kirjoittaminen itsessään oli prosessi, josta oli kirjoittajan kehittymiselle hyötyä ja jota tulisi arvostaa kirjoituskielestä riippumatta. Tämä tulee esille esimer-

kistä (57), jossa haastateltu numero 9 kommentoi kaiken kirjoittamisen olevan *plussaa*, ja esimerkistä (58), jossa kirjoittaja kommentoi kirjoittamisen *itsessään* olevan hänelle *kunnioitusta herättävä elementti*:

57) n:o kyl mää tosiaan mää oon sitä mieltä että (.) **kaikki (.) kirjottaminen ja kielellinen itsensä kehittäminen on plussaa** (V9NSE)

58) Arvostan heitä [suomeksi kirjoittavia] yhtälailla kuin muitakin. **Minulle kieli itsessään ei ole kunnioitusta herättävä elementti, vaan kirjoittaminen itsessään.** Kirjoittamalla pidetään yllä kieltä ja kielikulttuuria ja se on hienoa. (Nainen 26–30, kirjoittaja: suomi)

Huolimatta siitä, että suomalaiset fanifiktioharrastajat kunnioittivat kirjoittajan tekemää kielivalintaa, näyttivät monet arvostavan hieman enemmän suomenkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia kuin muunkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia. Näkökulma nousi esiin 30 kirjoittajan (30 %) ja 7 lukijan (70 %) vastauksissa. Suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin kohdistunutta arvostusta saatettiin korostaa kertomalla, miten tärkeää työtä suomeksi kirjoittavat fanifiktiokirjoittajat tekivät ja miten suomeksi kirjoittavat fanifiktiokirjoittajat tuntuivat läheisemmiltä kuin muilla kielillä kirjoittavat (ks. tarkemmin luvut 5.2 ja 5.3). Pääsyy suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavien kirjoittajien nauttimaan korkeaan arvostukseen näytti kuitenkin kumpuavan siitä, että nämä kirjoittivat fanifiktiota äidinkielellään, joka oli monille harrastajille tärkeä. Esimerkissä (59) haastateltu numero 9 esittää äidinkieleen olevan *vahvempi tunneside* ja esimerkissä (60) haastateltu numero 5 kertoo suomalaisten kirjoittamiin teksteihin liittyvän *kotiseutuylpeyttä*:

59) pääosin just se et kunhan kirjottaa nii se on hyvä juttu mut (...) öö (.) kyl se sit (.) **vahvempi tunneside on siihen (.) äidinkieleen (..) kuitenkin et sitä pitäis yllä ja kehittäis** (V9NSE)

60) hmm (..) no (..) e- hmm (...) e:n en mie koe et mie suhtaudun eri tavalla sinänsä **tietysti niinku aina semmonen niinku (..) tavallaan kotiseutuylpeys (.)** (pitää) (V5NES)

Äidinkielen käyttämisen merkitys korostui muutenkin pohdittaessa muiden kirjoittajien tekemiä kielivalintoja. Yllä olevassa esimerkissä (59) haastateltu numero 9 esittää, että äidinkielellä kirjoittaminen ja siten äidinkielen ylläpitäminen oli fanifiktiokontekstissakin tärkeää, ja muutamat harrastajista kertoivat ihmettelevänsä enemmän sitä, jos äidinkieleltään suomenkielinen fanifiktiokirjoittaja ei kirjoittanut fanifiktiota lainkaan suomeksi. Ihmettelyä synnytti todennäköisesti se, että osa suomalaisista fanifiktioharrastajista kokee suomeksi kirjoittamisen olevan eräänlainen velvollisuus. Silén (2012: 124–125) huomauttaakin, että suuri osa hänen tutkimusaineistonsa vastaajista piti fanifiktion tuottamista myös suomeksi vaatimuksena suomalaisille fanifiktiokirjoittajille. Silénin (mts. 125) käyttämän aineiston tapaan omissa aineis-

toissani esiintyi jonkin verran pelkoa oman äidinkielen käyttömahdollisuuksien kaventumisesta, jos fanifiktiota ei kirjoitettu lainkaan suomeksi. Tämän takia suomalaiset fanifiktioharrastajat toivoivat sekä suomenkielisen fanifiktion että suomenkielisten harrastajien määrän lisääntyvän (ks. 4.6).

Kuitenkin myös ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottavia kirjoittajia ymmärrettiin. Harrastajat korostivat, että fanifiktiokirjoittajat tuottavat tekstiä eri syistä: osalle voi olla tärkeää viestiä kansainvälisten fanien kanssa, saada teksteilleen lukijoita tai kehittää vieraiden kielten osaamistaan, kun taas toiset haluavat pitäytyä suomenkielisissä piireissä ja kehittää suomenkielisen fanifiktion tarjontaa. Vaikka monet fanifiktioharrastajista olivatkin huolissaan suomenkielisen fanifiktion tulevaisuudesta, eivät harrastajat kokeneet, että ketään tulisi pakottaa kirjoittamaan fanifiktiota suomeksi. Harrastajien mukaan kirjoituskielen valinnasta vastasi aina kirjoittaja itse ja tärkeintä oli, että kirjoituskieli oli kirjoittajalle mieleinen ja kielitaito riittävä kirjoittamiseen.

Muutama harrastajista mainitsi vielä, että vaikka useilla kielillä kirjoitettuja fanifiktioita oli mukava nähdä, saattoi silti harmittaa, jos kiinnostavalta tuntuva fanifiktio oli kirjoitettu kielellä, jota ei itse osannut. Tällöin harrastajan mahdollisuudet lukea monipuolisesti fandominsa fanifiktiota kaventuivat. Osa toivoikin, että ei-englanninkielisiä fanifiktioita käännettäisiin laajemmin englanniksi, jotta mahdollisimman moni pääsisi lukemaan laajasti oman fandominsa fanifiktiota.

5.2 Suomeksi kirjoittavat yhteisön tärkeinä jäseninä

Käsittelin jo luvussa 4.2 fanifiktioharrastajien asenteita suomenkielistä fanifiktioyhteisöä kohtaan ja toin ilmi, miten merkittävä tekijä fanifiktioyhteisöön kuulumisen on fanifiktion tuottamiselle ja kuluttamiselle kielestä riippumatta. Tässä luvussa käsittelen osittain jo aiemmin käsiteltyjä teemoja, mutta koin relevantiksi erottaa teemat kahteen eri lukuun, sillä niitä käsiteltiin eri yhteyksissä ja hieman eri näkökulmista. Pohtiessaan asennoitumistaan fanifiktiota suomeksi tuottaviin kirjoittajiin moni suomenkielistä fanifiktiota lukevista tai kirjoittavista harrastajista korosti yhteenkuuluvuuden tunnetta suomenkielisten kirjoittajien kanssa. Kirjoittajista 24 (24 %) ja lukijoista 6 (60 %) kuvasi aineistoissa asennoitumistaan suomenkielisen fanifiktion kirjoittajiin yhteisönäkökulmasta.

Koska suomenkielinen fanifiktioyhteisö näyttäytyi fanifiktiota suomeksi kirjoittaville tai

lukeville fanifiktioharrastajille tärkeänä sosiaalisena yhteisönä, suhtauduttiin myös muihin yhteisöön kuuluviin kirjoittajiin lämpimästi. Hirsjärvi (2009: 230–232) esittääkin monien faniyhteisöihin kuuluvien jäsenten suhtautuvan usein toisiin, samoista asioista kiinnostuneisiin jäseniin eräänlaisena perheenä, jossa syväisten ihmissuhteiden kehittäminen koetaan verrattain helpoksi. Suomenkielistä fanifiktiota kuluttavat tai tuottavat harrastajat kokivat tärkeäksi, että olemassa oli ylipäättään muita fanifiktiota samalla kielellä harrastavia yksilöitä. Tällöin harrastajat tiesivät, etteivät toimineet harrastuksensa parissa yksin vaan saattoivat rakentaa yhteisöä muiden samoista asioista kiinnostuneiden ihmisten kanssa. Tämä näkyy esimerkiksi (61), jossa haastateltu kertoo, miten mukavaa hänestä on, ettei fanifiktiota *tartte tosissaan harrastaa yksin* ja että *siellä on -- muitaki jotka haluaa kirjoittaa samanlaisia tarinoita*:

61) suhtaudun siis tosi positiivisesti (.) koska se että (.) on (.) **musta on hirveen mukavaa että että tätä ei tartte tosissaan harrastaa yksin** (.) että **siellä on mui- muitaki jotka haluaa niinku (.) kirjoittaa samanlaisia tarinoita tai niinkun samasta (.) fandomista (.) tarinoita mistä niinku itte tykkää** (..) niin kyllä niinkun suhtaudun (.) tosi tosi positiivisesti (.) ja toivon että niinkun (.) myös sitä että niinkun uudet (..) uudet harrastajat löytäis myös sitten lajin pariin (V6NSE)

Osa harrastajista korosti vielä erikseen, että fanifiktioharrastaminen yksin oli hankalaa ja pidemmän päälle myös epämotivoivaa, mikä toi selvemmin esiin harrastajan tarpeen kuulua fanifiktioyhteisöön ja olla vuorovaikutuksessa muiden fanifiktioharrastajien kanssa. Koska suomenkielinen fanifiktioyhteisö on huomattavan pieni suhteessa englanninkieliseen ja kansainvälisesti toimivaan fanifiktioyhteisöön, olivat suhteet suomenkielisen fanifiktioyhteisön kirjoittajiin usein läheisemmät kuin pelkästään kansainvälisessä fanifiktioyhteisössä toimiviin kirjoittajiin. Pienessä yhteisössä kirjoittajat saattoivat jäädä kansainvälistä yhteisöä helpommin mieleen, jolloin tutulta tuntuvaa kirjoittajaa saattoi olla helpompi lähestyä ystäväystymisaikeissa. Suomeksi kirjoittavia ja suomalaisen fanifiktioyhteisöön kuuluvia kirjoittajia saatettiin arvottaa positiivisesti myös jo sillä perusteella, että yhteisöön kuului harrastajan tärkeitä ystäviä. Tämä näkyy esimerkiksi (62), jossa kirjoittaja kommentoi tuntemiensa suomenkielistä fanifiktiota tuottavien kirjoittajien olevan *ihan mahtavia*:

62) **tunnen jonkun verran suomeksi fanifiktiota kirjoittavia ihmisiä ja he ovat ihan mahtavia.** muutenkin tykkään kyllä siitä, että ihmiset kirjoittavat äidinkielellään (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi & englantia)

Hirsjärven (2009: 229) mukaan yhteenkuuluvuuden tunne rakentuu faniyhteisöjen sisällä pitkälti jaettujen mielenkiinnonkohteiden mukaan, siis eräänlaisena samanmielisyyden toistumisena. Suomalaisille fanifiktioharrastajille suomen kieli voi toimia yhteisön jakamana mielenkiinnonkohteena, ja eräs kirjoittajista kommentoikin, että oli mukavaa, kun yhteisössä oli

muuta *samanmielisiä ja -kielisiä*. Vaikka läheiset suhteet suomeksi kirjoittaviin näyttivät lisäävän myönteistä asennoitumista suomeksi kirjoittavia kohtaan, oli myös jaetulla kielellä rooli myönteisen suhtautumisen ja siten yhteenkuuluvuuden tunteen rakentajana. Esimerkin (63) kirjoittaja kertoo suomeksi kirjoittavan tuntuvan *läheisemmältä* kuin englanniksi kirjoittavan, ja esimerkin (64) kirjoittaja kommentoi kokevansa *enemmän sielunsisaruutta juuri suomeksi kirjoittaviin kuin vieraskielisiin*:

63) **suomeksi** jaksan lukea vähän heikompaakin tekstiä kuin englanniksi, koska **kirjoittaja tuntuu läheisemmältä**. (Nainen, yli 31-vuotiaat, kirjoittaja: suomi & englanti)

64) **Enemmän koen sielunsisaruutta juuri suomeksi kirjoittaviin kuin vieraskielisiin**. Välillä tuntuu, että vieraskielisten ja suomalaisten välissä on kuilu, jonka yli olen omalta kohdaltani rakentanut huteran sillan ja että **suomipuolella on tuttua ja turvallista ja että se on yhteisö, johon samaistun enemmän**. (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi, englanti, japani & ruotsi)

Esimerkin (63) kirjoittajan tapauksessa yhteenkuuluvuus suomenkielisen fanifiktio kirjoittajien kanssa oli saanut hänet lukemaan myös sellaista fanifiktiota, joka ei aivan vastannut hänen laatustandardejaan. Esimerkin (64) kirjoittaja puolestaan kommentoi samastuvansa enemmän suomenkieliseen yhteisöön kuin kansainvälisiin yhteisöihin. Vaikka yhteiset mielenkiinnonkohteet voivatkin synnyttää vahvaa yhteenkuuluvuutta kansainvälisissä fanifiktioyhteisöissä, voi tunneside silti olla erilainen äidinkielisten fanifiktio kirjoittajien kanssa. Ihmiset tunnistavat toistensa alkuperän kielen perusteella, ja samalla ajatellaan helposti, että samaa kieltä puhuvat ovat osa samaa ryhmää (Nikanne 2002: 27–28). Pitkän linjan fanifiktioharrastajilla saattaa liittyä nostalgisia tunteita suomenkielisessä yhteisössä toimimiseen, ja toisaalta suomenkielisen yhteisön jäsenille on voinut kehittyä omanlainen jaettu viestintätapa ja sisäpiirin huumori, jotka lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisön sisällä (ks. esim. Sorvari 2014: 35–36). Sisäpiirin huumoria esiintyy mitä todennäköisimmin fandomista riippumatta, mutta huumorin ilmaisemiseen ja toisaalta mihin tahansa kommunikaatiokäytänteisiin liittyvät sosiaaliset ja kulttuuriset konventiot voivat vaihdella huomattavasti, jolloin viestiminen suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä voi tuntua monille harrastajille helpommalta kuin vieraskielisessä fanifiktioyhteisössä (ks. esim. Dai & Liu 2018).

Samaan fanifiktioyhteisöön kuuluvia kirjoittajia haluttiin myös kannustaa ja tukea, sillä monet tutkimukseen osallistuneista suomalaisista fanifiktioharrastajista olivat huolestuneita yhteisön pienenemisestä, foorumeiden hiljenemisestä sekä suomenkielisen fanifiktio vähenemisestä. Osa harrastajista näyttikin haluavan suojella yhteisöön kuuluvia jäseniä, ja fanifiktio kirjoittajien kannustaminen koettiin parhaimmaksi tavaksi aktivoida heitä jatkamaan suomeksi kirjoittamista. Samaan tapaan uskottiin, että yhteisön jäsenenä sai itse vastineeksi tukea omaan

kirjoitusprosessiin. Joillakin harrastajilla yhteisöön kuulumiseen liittyi tärkeänä osana myös aktiivinen toiminta yhteisön sisällä, kuten esimerkin (65) kirjoittajalla:

65) Pyrin lukemaan ja kommentoimaan aktiivisesti suomenkielistä fanifiktiota, osallistumaan kokoontumisiin, oikolukemaan nuorille kirjoittajille jne. Suomenkielinen fanifiktio ei ole pelkkä ajanviettotapa tai kevyt harrastus, se on osa yhteisöllistä kulttuuria joka tarjoaa ilmaisen ja samanarvoisen väylän kirjallisuuteen ja kirjoittamiseen eri-ikäisille ja erilaisista sosiaaliluokista ja taustoista tuleville ihmisille. (Muu 21–25, kirjoittaja: suomi & englantia)

Vaikka fanifiktioyhteisöjä pidetään usein turvallisina ja suvaitsevaisina toimintaympäristöinä (Lehtonen 2015: 8), ei yhteisöjen vuorovaikutus ole aina ongelmaton. Leppänen (2009) osoittaa fanifiktioon liittyvän samanlaista normatiivisuutta kuin mihin tahansa vuorovaikutusselliseen toimintaan, ja esimerkiksi Fiske (1992: 34–37) on kommentoinut faniyhteisöjen sisällä esiintyvän syrjintää ja vallankäyttöä. Kuitenkaan tällaiset asiat eivät juuri nousseet esiin fanifiktiokirjoittajiin kohdistuneissa asenteissa. Ainoastaan kolme harrastajaa kommentoi pieneen yhteisöön mahtuvan *monenlaisia yksilöitä*, ja näkemys on varsin ymmärrettävä Leppäsen ja Fiske kommenttien valossa. Syy siihen, miksi negatiivista suhtautumista suomenkielisen fanifiktioyhteisön kirjoittajiin ei kuitenkaan ollut tämän enempää nähtävissä, nousee suomenkielisen fanifiktioyhteisön tärkeydestä sen jäsenille. Kun fanifiktioharrastaja kuvaa muiden suomenkielistä fanifiktiota tuottavien kirjoittajien merkitystä suomenkieliselle fanifiktioyhteisölle, kuvaa hän samalla suomenkielisen fanifiktioyhteisön merkitystä itselleen. Tällöin yhteenkuuluvuuden tunne fanifiktioharrastajien keskuudessa nousee mahdollisia sisäisiä ristiriitoja keskeisemmäksi tekijäksi (ks. Hirsjärvi 2009: 229–232).

5.3 Suomeksi kirjoittavat suomenkielisen fanifiktio puolustajina

Kuten on tullut esiin, monet suomalaisista fanifiktioharrastajista olivat huolissaan suomenkielisen fanifiktio säilymisestä, joskin harvat suomenkielistä fanifiktiota kirjoittamattomista tai lukemattomista harrastajista olivat halukkaita vaikuttamaan konkreettisesti tilanteeseen. Sen sijaan moni käänsi katseensa suomenkielistä fanifiktiota valmiiksi tuottaviin kirjoittajiin, joihin osa tutkimukseen osallistuneista suhtautui eräänlaisina suomenkielisen fanifiktio puolustajina. Suomenkielisen fanifiktio kirjoittajia arvostettiin, koska he pitivät teksteillään suomenkielistä fanifiktiota elossa ja tekivät siten fanifiktiosta saavutettavampaa suomenkielisille harrastajille. Samalla korostettiin suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavien kirjoittajien olevan rohkeita, sillä suomeksi kirjoittamisen ei koettu pienemmistä lukijamääristä johtuen olevan yhtä kannattavaa

kuin englanniksi kirjoittamisen. Kirjoittajista yhteensä 33 (33 %) ja lukijoista 4 (40 %) käsitteli suhtautumistaan fanifiktiota suomeksi tuottaviin kirjoittajiin suomenkielisen fanifiktio-kulttuurin puolustamisen näkökulmasta. Tällaiset näkemykset edustavat sekä kieli-asenteiden affektii- vistä että kognitiivista puolta.

Vaikka suomalainen fanifiktioharrastaja ei itse kuluttaisi tai tuottaisi suomenkielistä fanifiktiota, saattaa suomenkieliseen fanifiktioon silti liittyä nostalgisia tunteita siksi, että se on aiemmin kuulunut harrastajan elämään. Samalla suomenkielistä fanifiktiota voidaan arvostaa sen perusteella, että se on kirjoitettu harrastajan äidinkielellä. Suomenkielistä fanifiktiota tuot- tavia kirjoittajia kunnioitettiinkin laajasti siksi, että he pitivät yllä suomenkielisen fanifiktio- perinnettä ja toisaalta tuottivat tekstiä äidinkielellään. Esimerkin (66) kirjoittaja toteaa, miten *ihanaa* on, kun *joku pitää suomen ficcaajien hukkuvia päitä pinnalla*, ja esimerkin (67) kirjoit- tajan mukaan suomenkielisellä fanifiktiolla *edistetään sekä suomen kieltä että suomalaisten fanien fanikokemusta*:

66) HYVÄ!!! JES! KYLLÄ!!! Lisää tätä, tehkää sitä, kokekaa sitä, kirjoittakaa omalla äidinkielellänne ja nauttikaa siitä. Täysi supporttini heille. **Minusta on ihanaa, että joku pitää suomen ficcaajien hukkuvia päitä pinnalla.** (Nainen 21–25, kirjoittaja: suomi & englanti)

67) Minusta on hienoa, että fanifiktiota kirjoitetaan suomeksi. Näin **edistetään sekä suomen kieltä että suomalaisten fanien fanikokemusta. Kaikki eivät välttämättä osaa tai halua lukea fanifiktiota muilla kielillä**, joten on hienoa, että suomeksikin kirjoitetaan. (Nainen 18–20, kirjoittaja: englanti)

Esimerkissä (67) kirjoittaja muistuttaa, etteivät kaikki suomalaiset fanifiktioharrastajat välttämättä pysty lukemaan fanifiktiota muilla kielillä kuin suomeksi – tai edes halua. Osa fanifiktioharrastajista kommentoikin, että luomalla lisää suomenkielistä fanifiktiota voidaan pal- vella laajemmin erilaisten lukijoiden tarpeita. Haastateltu numero 10 esittää suomenkielisen fanifiktio- ideaalitulanteeksi sen, että tarjonnasta löytyisi *jokaiselle jotakin*, kun taas eräs kir- joittajista toteaa, että jokaisella fanilla tulisi olla mahdollisuus lukea fanifiktiota äidinkielellään.

Samalla aineistoissa tuotiin esiin, että suomenkielistä fanifiktiota tuottavat kirjoittajat toi- mivat positiivisina roolimalleina muille suomalaisille fanifiktiokirjoittajille. Kuten on käynyt ilmi, osa suomalaisista fanifiktioharrastajista ei ole juuri tekemisissä suomenkielisen fanifiktio- kanssa, jolloin suomenkielinen fanifiktio ja sen kirjoittajat ovat saattaneet jäädä etäisiksi. Ajzen (2005: 118) huomauttaa, että ihmiset toimivat pääsääntöisesti tietyllä tavalla, jos toimintaa ar- votetaan positiivisesti ja jos toiminnan toteutukseen liittyy sosiaalista painetta. Jos suomenkie- listä fanifiktiota siis näkee enemmän, voi suomenkielisen fanifiktio- julkaiseminen näyttää har- rastajien silmissä kannattavalta, jolloin tähän uskalletaan itsekkin lähteä. Vuorovaikutus suo- meksi kirjoittavien fanifiktiokirjoittajien kanssa voi samalla synnyttää positiivista sosiaalista

painetta, joka kannustaa fanifiktion kirjoittamiseen suomeksi. Esimerkissä (68) esitetäänkin, että suomeksi kirjoittaminen *voi myös aloittaa trendin, jota muut seuraavat*:

68) Kannustan heitä ja luen mielelläni heidän kirjoituksiaan. Minusta **on hienoa, jos joku kirjoittaa suomeksi ja haluaa jakaa sen maailmalle**. Se **voi myös aloittaa trendin, jota muut seuraavat**.
(Nainen 21–25, kirjoittaja: englanti & suomi)

Fanifiktiota suomeksi kirjoittaviin kirjoittajiin näytettiin liittävän myös rohkeutta. Suomeksi kirjoittamisen katsottiin olevan rohkeaa siksi, että englanninkielinen fanifiktio näyttäytyi eräänlaisena normina. Eniten rohkeus liitettiin kuitenkin siihen, että suomenkielisten fanifiktio-tekstien näkyvyys koettiin englanninkielisiä heikommaksi, varsinkin harvinaisemmissa fandomeissa, ja lukijakunta siten rajautuneemmaksi. Samalla todennäköisyys monille kirjoittajille tärkeiden kommenttien saamiseen katsottiin suomeksi kirjoitettaessa heikommaksi kuin englanniksi kirjoitettaessa. Kommenttien heikkoa saatavuutta ja lukijoiden pientä määrää käsitellään esimerkeissä (69), (70) ja (71). Esimerkissä (69) kirjoittaja kommentoi, kuinka *vähäinen kommentti/kudos/lukijamäärä lannistaisi häntä*, ja esimerkissä (70) haastateltu numero 2 kokee suomeksi kirjoittavat rohkeiksi, koska *ne tietää et ne ei saa yhtä paljon lukijoita* kuin englanniksi kirjoittavat. Esimerkissä (71) haastateltu numero 7 puolestaan nostaa suomeksi kirjoittaville *hattua*, koska *lukijamäärää ei ole niin paljon*:

69) **Hienoa hommaa tekevät**. Itse elän kehuilla ja kahvilla [tarkoitetaan todennäköisesti Ko-fi-nimistä internetpalvelua, jossa taiteilijoita ja kirjoittajia voidaan tukea rahallisesti ”tarjoamalla näille kahvit”] joten **vähäinen kommentti/kudos/lukijamäärä lannistaisi minua**. (Muu 18–20, kirjoittaja: englanti)

70) hienoja tyyppejä (.) **hirveen rohkeita** ja (...) mun mielestä **tosi ihailtavaa** he he -- pääasias just se et **ne lähtee siihen vaikka ne tietää et ne ei saa yhtä paljon lukijoita** (V2NEJ)

71) no (..) öö (..) **henkilökohtaisesti mä ainakin nostan heille hattua** että mun mielestä se on ihan (..) tota (..) etenki tosi hienoa että suomessa kirjoitetaan kuitenkin sitä etenki koska sitä **lukijamäärää ei ole niin paljon** ja tuntuu vähä että (...) et sit jos ha- fanifiktionia kirjottaa ni (.) välil tuntuu et jotkut ehkä englanniks haki sitä suosiota mitä siitä voi saada (.) mut **sit jos kirjottaa suomen kielellä (.) nii se on (.) melkeen tuntuu siltä että tää tyyppihän oikeesti tykkää siitä mitä se tekee eikä se eti mitään suosiota** koska nää suomen kielen tykkäysluvut on vähän erilaista he he (V7MuES)

Yllä olevista esimerkeistä (69), (70) ja (71) käy ilmi, että suomenkielisen fanifiktion kirjoittajiin heijastuvat vahvasti suomenkielisen fanifiktion kannattavuuteen liittyvät asenteet, joita käsiteltiin luvussa 4.3. Kun suomeksi kirjoittamisen ajatellaan olevan rohkeutta, näytetään suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin suhtautuvan siten, että näiden lähtökohdat saada näkyvyyttä ja suosiota teksteilleen ovat automaattisesti heikommalla kuin englanniksi kirjoitettaessa. Tätä näyttää tukevan myös esimerkissä (71) esitetyn haastatellun kommentti, jossa suomeksi kirjoittaminen liitetään nimenomaan kirjoittamisesta pitämiseen, ei suosion hakemiseen. Tällainen normista poikkeaminen, eräänlainen vastavirtaan uiminen, herättää monissa

suomalaisissa fanifiktioharrastajissa kunnioitusta, mutta toisaalta rohkeuden ja heikompien lähtökohtien korostaminen voivat osaltaan ylläpitää suomeksi kirjoittamisen kannattamattomuuteen liittyviä asenteita. Kuten esimerkiksi Edwards (1982: 21–22) huomauttaa, kieliaseenteita omaksutaan muilta ihmisiltä, jolloin fanifiktioharrastajien jakamat asenteet voivat vaikuttaa merkittävästi haluun tuottaa suomenkielistä fanifiktiota. Kyselyaineistossa kaksi (2 %) suomalaiskirjoittaja myös lähestyi suomenkielisen fanifiktiota heikompaan kannattavuutta aiempia esimerkkejä negatiivisemmin kehottamalla kanssakirjoittajiaan vaihtamaan kirjoituskielen englantiin, jos *palautteen saaminen kiinnostaa*.

Vaikka asennoituminen suomenkielisen fanifiktioharrastajien kirjoittajiin suomenkielisen fanifiktioharrastajien kunnioitusta kirjoittajia kohtaan, herättää kyseinen asennoitumistapa myös asenteiden konatiiviseen osaan liittyviä kysymyksiä. Suomenkielisen fanifiktioharrastajien tulevaisuutta pohdittaessa harva fanifiktioharrastajista osoitti aikovansa muuttaa omaa toimintaansa edistääkseen toivomansa tulevaisuuden toteutumista, siis yleensä suomenkielisen fanifiktioharrastajien määrän lisääntymistä ja tarjonnan laajenemista. Monet harrastajista, jotka eivät olleet suomenkielisen fanifiktioharrastajien kanssa tekemisissä tai tuottivat ja kuluttivat sitä vain vähän, vaikuttivat toivovan, että joku toinen voisi toimia suomenkielisen fanifiktioharrastajien toivotun tulevaisuuden saavuttamiseksi. Jos suomenkielisen fanifiktioharrastajien kirjoittajiin siis asennoidutaan suomenkielisen fanifiktioharrastajien pääsääntöisinä suojelijoina, voi ei-suomenkielistä fanifiktioharrastajia tuottava tai kuluttava harrastaja pitäytyä jatkossakin vanhoissa luku- ja kirjoitustavoissaan, vaikka asennoituisi muuten myönteisesti suomenkielisen fanifiktioharrastajien ylläpitämiseen. Näkemykset suomenkielisen fanifiktioharrastajien osaamisesta herättivät myös samankaltaista pohdintaa, sillä osa suomalaisharrastajista näytti pitävän fanifiktioharrastajien tuottamista suomeksi erityisenä taitona, mikä synnytti joillakin ei-suomenkielistä fanifiktioharrastajilla kirjoittavilla ahdistusta suomenkielisen fanifiktioharrastajien tuottamista kohtaan.

5.4 Suomeksi kirjoittavien taito ja taitamattomuus

Suomeksi kirjoittavien fanifiktioharrastajien osaamista koskevat asenteet edustivat pääasiassa kieliaseenteiden kognitiivista osa-aluetta, mutta osan asenteista saattoi liittää myös affektiiviseen osa-alueeseen. Suomenkielistä fanifiktioharrastajien tuottavien kirjoittajien taidon pohdinta oli aineistoissa melko yleistä, ja kirjoittajista 32 (32 %) ja lukijoista 7 (70 %) kuvasi näkemyksiään suo-

menkielisen fanifiktion kirjoittajista näiden osaamisen kautta. Monet fanifiktioharrastajista korostivat suomeksi kirjoittavien taitavuutta, ja erityisesti ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottavat kirjoittajat esittivät suomeksi kirjoittamisen haastavana taitona, johon he itse eivät välttämättä kokeneet pystyvänsä. Silti näkemykset suomenkielisen fanifiktion kirjoittajien taidoista eivät olleet pelkästään positiivisia, vaan muutama harrastajista koki suomeksi kirjoittamisen liittyvän kirjoittajan kielitaidon puutteeseen. Tätä yleisemmin kuitenkin käsiteltiin sitä, millaista osaamista suomenkielisen fanifiktion kirjoittajilta vaadittiin. Joissakin tapauksissa vaatimukset suomeksi kirjoittaville olivat varsin tiukat.

Käsitykset fanifiktiokirjoittajan taidosta tuottaa tekstiä liittyvät keskeisesti ajatuksiin suomenkielisen fanifiktion laadusta, jota käsiteltiin luvussa 4.5. Kuten luvussa esitettiin, suomenkielisen fanifiktion laatuun suhtauduttiin hyvin kaksijakoisesti ja yhtenä syynä suomenkielisen fanifiktion heikkolaatuisuuteen pidettiin nuoria, kokemattomia kirjoittajia. Vastaavasti kokemusta saaneiden vanhempien kirjoittajien oletettiin tuottavan fanifiktiota vain englanniksi, jolloin osa fanifiktioharrastajista koki, ettei suomenkielisen fanifiktion joukossa ollut paljoakaan tasokasta tekstiä. Kuitenkin suomenkielisen fanifiktion kirjoittajien taitoa pohdittaessa kirjoittajien kykyyn tuottaa laadukasta tekstiä näytettiin suhtautuvan lähtökohtaisesti positiivisemmin kuin luvussa 4.5:

72) Olen iloinen ja heitä [suomeksi kirjoittavia] on oikeasti todella paljon. **Monilla on todella kaunis ja rikas sanasto.** (Nainen 26–30, kirjoittaja: suomi)

73) Arvostan heitä, sillä he **käyttävät aikaansa tarinoiden kirjoittamiseen** ja moni heistä antaa ihmisten lukea tarinoitaan ilmaiseksi netissä. Moni on myös **nähty vaivaa ja tutkinut asioita ja hahmoja**, joista kirjoittavat ja **omasta kokemuksestani se ei ole todellakaan helppoa, varsinkaan, jos aihe ei ole omasta takaa tuttu.** (Muu 18–20, kirjoittaja: englanti)

Esimerkissä (72) kirjoittaja liittää kanssakirjoittajiensa taitoon *kauniin sanaston* käyttämisen, kun taas esimerkissä (73) kirjoittaja liittää taitoon ajankäytön ja halun paneutua alkupe räislähteen sekä kirjoittamansa aihepiiriin maailmaan tasokkaan tekstin tuottamiseksi. Kokemukseni mukaan esimerkin (73) asioita arvostetaan fanifiktiopiireissä kielestä riippumatta, joten todennäköisesti kyseinen kirjoittaja arvostaa samanlaista taitoa millä kielellä tahansa kirjoittavan kirjoittajan kohdalla. Aineistoja tutkittaessa selvisi kuitenkin nopeasti, ettei asennoituminen suomenkielisen fanifiktion kirjoittajien osaamista kohtaan jäisi näin yksinkertaiselle tasolle. Monet ei-suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavista kirjoittajista pohtivat esimerkiksi omaa suomeksi kirjoittamistaan arvioidessaan suomenkielisen fanifiktion kirjoittajien taitoa. Tällöin suomenkielisen fanifiktion kirjoittajien kunnioitus perustui osin siihen, miten hyvin suomeksi kirjoittaminen oli vastaajalta itseltään luonnistunut:

74) **Arvostus on suuri!** Olen varsinkin nuorempana lukenut paljon fanifiktiota juurikin suomeksi ja **taitavat kirjoittajat osaavat leikitellä kielellämme hienosti ja tavalla, johon en itse ikipäivänä kykenisi.** (Nainen 21–25, kirjoittaja: englantia)

75) Pidän siitä, kuinka rohkeita he [suomeksi kirjoittavat] ovat! **Suomi on ihana kieli, mutta en usko pystyväni itse kirjoittamaan fanifiktiota suomeksi enää, tosissani ainakaan** (Nainen 15–17, kirjoittaja: englantia)

76) **Kunnioitan heitä** [suomeksi kirjoittavia] suuresti koska **minun mielestäni suomea on vaikeampi kirjoittaa kuin esimerkiksi englantia.** (Nainen 18–20, kirjoittaja: englantia)

Yllä olevissa esimerkeissä korostuu suomeksi kirjoittamiseen liitetty vaikeus. Esimerkin (74) kirjoittaja kertoo *taitavien* kirjoittajien osaavan *leikitellä* suomeksi tavalla, johon hän ei *itse ikipäivänä kykenisi*. Esimerkissä (75) kirjoittaja puolestaan kommentoi, ettei usko pystyvänsä *itse kirjoittamaan fanifiktiota suomeksi enää*, ainakaan tosissaan, ja esimerkin (76) kirjoittaja tiivistää yksinkertaisesti, että suomea on hänen mielestään *vaikeampi kirjoittaa kuin esimerkiksi englantia*. Vastaavia kommentteja esiintyi myös Silénin (2012: 118) käyttämässä aineistossa. Joillekin suomalaisille fanifiktioharrastajille suomeksi kirjoittaminen näyttäytyikin eräänlaisena erityistaitona, jonka saavuttaminen oli haastavaa. Suomeksi kirjoittamisen haasteet tuottivat myös joillekin kirjoittajille ahdistusta omasta kyvyttömyydestä kirjoittaa suomeksi, mitä käsiteltiin hieman luvussa 4.4.

Kysymyksiä herättää se, miksi jotkut suomalaisista fanifiktiokirjoittajista kokivat suomeksi kirjoittamisen olevan vaikeampaa kuin englanniksi tai miksi jotkut kirjoittajista ajattelivat olevansa parempia kirjoittamaan jollakin muulla kielellä kuin äidinkielellään. Tuntuu loogiselta ajatella, että yksilön äidinkielen osaaminen olisi aina vahvempaa kuin vieraan kielen, jos yksilö käyttää äidinkieltään laajasti ja elää sellaisessa yhteiskunnassa, jossa kielellä on monipuoliset käyttömahdollisuudet ja vakaa asema (ks. myös Nikanne 2002: 28–29). Äidinkielen vankkaa osaamista tukee myös kielen oppiminen omaksumalla, jolloin esimerkiksi sanojen oikeat käyttökontekstit opitaan melko luontevasti (ks. Jantunen 2009: 356–357).

Olisi kuitenkin turhan yksioikoista väittää, että osaamme käyttää kieltä sujuvasti jokaisessa tilanteessa. Kielenkäyttökonteksteja ja pyrkimyksiä kielenkäytölle on useita, jolloin myös omaa kielenosaamista joutuu soveltamaan tilanteen mukaan eikä osaamista välttämättä koeta riittäväksi joka kielenkäyttökontekstissa (ks. Barton 2007: 4). Jos fanifiktiokirjoittajalla ei esimerkiksi ole juuri kokemusta suomenkielisestä fanifiktiosta, voi fanifiktion kirjoittaminen suomeksi tuntua kankealta. Samaan tapaan omat sanavalinnat voivat tuntua kömpelöiltä, etenkin jos esimerkiksi romantiikkaan ja seksuaalisuuteen liittyvä termistö on omaksuttu englanninkielisessä kontekstissa. Toisaalta yksilön tunne siitä, että kirjoittaminen on helpompaa jollakin muulla kielellä kuin äidinkielellä, on voinut syntyä kirjoittamisesta saadun aiemman palautteen

pohjalta. Jos esimerkiksi koulussa äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaine on ollut yksilölle haastava ja teksteistä on saatu negatiivista palautetta, voi kirjoittajasta tuntua, ettei hän osaa kirjoittaa hyvin äidinkielellään. Jos kirjoittaja sen sijaan on saanut parempaa palautetta englanninkielisistä teksteistään, voi kirjoittaja ajatella osaavansa englantia paremmin kuin äidinkieltään, vaikka vieraskielisissä teksteissä sanasto olisikin yksinkertaisempaa. Lisäksi suomalaiset fanifiikkikirjoittajat voivat kokea painetta kirjoittaa kieliopillisesti täydellistä suomea, jolloin englanninkielisen fanifiiktion tuottaminen voi tuntua turvallisemmalta ja vieraalla kielellä tehdyt kielivirheet sallitummilta (Silén 2012: 118).

Aineistoistani kävikin ilmi, että monet suomalaisista fanifiikioharrastajista, etenkin toiset kirjoittajat, voivat olla todella vaativia suomeksi kirjoitetun fanifiiktion suhteen. Tämä näyttö tukee myös Leppäsen (2009) huomiota fanifiikioyhteisöjen asettamista normeista fanifiiktion kielelle ja sisällölle. Suomalaisilta fanifiikkikirjoittajilta näytetään vaativan Silénin (2012: 118) esityksen tapaan erittäin hyvää ja sujuvaa suomen kielen käyttöä:

77) [Suhtaudun suomeksi kirjoittaviin] Hyvin, **kunhan he opettelevat kieliopin edes suunnilleen. On noloa, jos kantasuomalainen (vähintään kouluikäinen) kirjoittaja käyttää vasta maahantulleen turistin tasoista kieltä kirjoittaessaan.** (Nainen 18–20, kirjoittaja: suomi & englanti)

78) Ihailtavaa, että he kirjoittavat sillä ja **toivon mukaan hankkivat kokemuspohjaa sen vahvemmalle käytölle ja kehittyvät kirjoittajina.** (Nainen 26–30, kirjoittaja: englanti)

79) **Jos termistön käännökset toimivat yhtä hyvin kuin suomenkieliset Harry Potterit, nostan näille kirjoittajille hattua!** (Nainen 21–25, kirjoittaja: englanti)

Esimerkissä (77) kirjoittaja kommentoi suomen kielen kieliopin hallitsemattomuuden olevan natiiville kielenkäyttäjälle *noloa*, kun taas esimerkin (78) kirjoittaja esittää vaatimuksensa kirjoittajien taidosta toivomalla, että kirjoittajat *hankkivat kokemuspohjaa* suomen *vahvemmalle käytölle ja kehittyvät kirjoittajina*. Esimerkissä (79) kirjoittajan huomio puolestaan keskittyy termistön käännettävyyteen hänen todetessaan nostavansa *kirjoittajille hattua, jos termistön käännökset toimivat yhtä hyvin kuin suomenkieliset Harry Potterit*. Vaatimus Harry Potter -kirjasarjan käännöstä vastaavasta tasosta on fanifiikkikirjoittajille melko tiukka, sillä ammattikäntäjätkin kohtaavat haasteita kääntäessään etenkin reaaliota eli sellaisia ilmiöitä, jotka ovat tiukasti kiinni lähtökulttuurissa ja joille ei välttämättä edes ole kohdekulttuurissa vastaavaa sanaa (ks. Buncler 2017: 123–125). Suomeksi kirjoittavien taidosta ja siten suomeksi kirjoittavien arvostamisesta saatettiin myös puhua epäsuorasti korostamalla esimerkiksi *taitavien kirjoittajien tai uskottavan suomenkielisen fanifiiktion kirjoittajien kunnioittamista*. Tällöin kirjoittajan arvostus on selvästi sidoksissa siihen, kuinka hyvänä hänen taitojaan ja kirjoitusprosessin lopputuloksena syntynyttä tekstiä pidetään, ei fanifiiktion tuottamiseen liittyvään työmäärään.

Kärjistäen voisi sanoa, etteivät kaikki suomenkielistä fanifiktiota tuottavat kirjoittajat ole suomalaisten fanifiktioharrastajien silmissä samanarvoisia. (Ks. myös Paajanen 2017: 18.)

Tiukat normit ja vaatimukset tietynlaisen tekstin tuottamisesta vaikuttavat kirjoittajien tapaan ja samalla halukkuuteen tuottaa fanifiktiota. Kuten Silénkin (2012: 118) esitti, suomenkielisen fanifiktio kirjoittamiseen liittyy paineita, jotka vaikuttavat osaltaan fanifiktio kirjoittajan tekemään kielivalintaan. Suomalaisten fanifiktioharrastajien keskuudessa elävät asenteet ja normit tekstin laadusta vaikuttavat mitä todennäköisimmin myös joidenkin kirjoittajien kokemukseen siitä, ettei suomenkielistä fanifiktiota arvosteta samaan tapaan kuin englanninkielistä fanifiktiota. Koska asenteet omaksutaan sosiaalisten suhteiden kautta (Lasagabaster 2004: 400), ovat suomenkielisen fanifiktio kirjoittajien osaamista normittavat kirjoittajat samaan tapaan oppineet asenteensa jostakin. Näkemykset suomenkielisen fanifiktio laadusta ja laatuvaatimusten asettamista kirjoittamisen normeista näyttivät olevan yleisesti tunnettuja suomalaisten fanifiktioharrastajien keskuudessa.

Kaikki fanifiktioharrastajista eivät kuitenkaan asettaneet suomenkielistä fanifiktiota tuottaville kirjoittajille yhtä tiukkoja taitovaatimuksia. Haastateltu numero 3, joka myös itse kirjoitti fanifiktiota, arvioi kirjoittajiin ja heidän teksteihinsä kohdistuvan kriittisyyden olevan ennen kaikkea lähtöisin sellaisilta fanifiktioharrastajilta, jotka eivät itse kirjoita fanifiktiota. Vaikka tutkimuksen aineistoissa vahvin suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin kohdistuva kritiikki oli lähtöisin toisilta fanifiktio kirjoittajilta, on haastatellun ajatuksessa silti todennäköisesti perää. Jos muiden fanifiktio kirjoittajien osaamiseen kriittisesti suhtautuvalla fanifiktioharrastajalla ei ole kokemusta kuin sujuvasta ja helposta tekstintuottamisesta tai jos omat aiemmin koetut haasteet on jo unohdettu, voi toisen kirjoittajan tilanteeseen olla vaikea samastua. Jos kirjoittaja sen sijaan viestii paljon muiden kirjoittajien kanssa ja on sitä kautta tietoinen tekstintuottamiseen liittyvistä haasteista, voi suhtautuminen muiden kirjoittajien teksteihin ja siten kirjoittajien taitotasoon olla suopeampaa. Tämä ilmenee esimerkiksi (80), kun haastateltu numero 3 pohtii, kuinka *kirjoittaminen on joskus tosi helppoa*, mutta toisinaan, kun omat mielikuvat pitäisi puheke sanoiksi, *siit ei ikinä tuu mitä siitä haluis*:

80) sitte antaa ehkä anteeksi muillekin kirjottajille tosi (..) silleen että on niinku on että tietää ite että mitä se kirjottaminen on (..) sitte tota (.) että ku joskus (..) niinku tosi paljon keskustelussa (..) niinku huomaa että ku toiset (..) tuntuu olevan jotenki todella kriittisiä myös niinku kirjottajia kohtaan et (..) että @mikset tee paremmin ja eikös se oo tosi helppoa ja senku kirjat vaan@ (.) nii itel ei tulis ainakaan semmosia mieleen koska (..) itelle se kirjottaminen on niinku kuitenkin et joskus se on tosi helppoa (.) mutta (.) ja ne tarinat on aina niinku tosi (.) hienosti mielessä (.) mutta sitten ku pitäis pukea sanoiksi (..) niin (.) sit siit ei ikinä tuu mitä siitä haluis (.) se tarina niinku vie itseään (.) ja mä oon vähän vaan niinku kyytiläisenä siinä (.) et mä vaan niinku kirjotan sen mut se tarina menee sinne minne se haluaa (..) niin (.) sitte tota en (..) mä en niinku (.) sitä (.) sitte sitä valmista tuotetta en niinku (.) lähde silleen (..) niinku kritisoiamaan jotenki (..) ehkä samalla lailla

kuin kirjottaja ((tarkoitti todennäköisesti lukija)) joka ei ite kirjota (V3MuSE)

Kirjoittajien aineistossa kaksi vastaajaa kommentoi vielä ajattelevansa suomeksi kirjoittamisen johtuvan siitä, ettei kirjoittaja ollut kyvykäs kuluttamaan alkuperäislähteitä niiden alkuperäiskielillä tai ettei kirjoittajan kielitaito riittänyt muunkielisten tekstien tuottamiseen. Vaikka kielitaito tai epävarmuus ei-äidinkielellä kirjoittamista kohtaan ohjaakin monia suomalaisia fanifiktiokirjoittajia tuottamaan suomenkielistä fanifiktiota (ks. Silén 2012: 105; Paajanen 2017: 10–11), ei suomen kielellä kirjoittaminen kuitenkaan automaattisesti tarkoita, etteikö kirjoittaja pystyisi kirjoittamaan fanifiktiota muilla kielillä kuin äidinkielellään. Suomenkielistä fanifiktiota kirjoittavien joukossa on paljon myös usealla kielellä kirjoittavia kirjoittajia, ja monille suomeksi kirjoittaville tärkeimmät syyt suomenkielisen fanifiktion tuottamiseen nousevat rakkaudesta suomen kieltä kohtaan sekä halusta olla mukana kehittämässä suomenkielistä fanifiktiokulttuuria.

6 PÄÄTÄNTÖ

6.1 Tulokset ja pohdinta

Maisterintutkimuksessani selvitin, minkälaisia asenteita äidinkieleltään suomenkielisillä fanifiktioharrastajilla on suomenkielistä fanifiktiota ja suomenkielisen fanifiktio kirjottajia kohtaan. Hyödynsin tutkimuksessani kahta aineistoa, fanifiktiokirjoittajilta vuonna 2016 keräämäni kyselyaineistoa sekä fanifiktiolukijoilta vuonna 2018 keräämäni haastatteluaineistoa. Vaikka fanifiktiokirjoittajilta kerätyssä aineistossa esiintyi enemmän ristiriitaisia asenteita kuin fanifiktiolukijoilta kerätyssä aineistossa, käsittelen tässä päätäntöluvussa kummankin tutkimuskohteen asenteita yhtenä kokonaisuutena eli fanifiktioharrastajien asenteina. Syy tähän on se, että valtaosa haastatelluista lukijoista kuului myös fanifiktiokirjoittajiin ja lukijoiden otanta oli niin pieni kirjoittajaotantaan verrattuna, ettei näitä voi asettaa vertailussa samalle viivalle. Samat teemat myös toistuivat pitkälti kummassakin aineistossa.

Fanifiktioharrastajien asenteet suomenkielistä fanifiktiota kohtaan olivat varsin jakautuneita, ja kirjoittaja- tai lukijaroolia merkittävämmäksi taustatekijäksi nousi se, millä kielellä harrastaja lukee tai kirjoittaa fanifiktiota ja miten paljon hän on suomenkielisen fanifiktio kanssa tekemisissä. Myönteisimmin suomenkieliseen fanifiktioon asennoituivat pelkästään suomenkielistä fanifiktiota lukevat ja kirjoittavat harrastajat ja kielteisimmin harrastajat, jotka eivät lukeneet tai kirjoittaneet fanifiktiota laisinkaan suomeksi.

Suomenkielistä fanifiktiota käsiteltiin aineistoissa niin suomen kielen esteettisyyden ja siten kielen käyttömahdollisuuksien sekä suomenkielisen fanifiktio kannattavuuden näkökulmasta kuin suomenkielisen fanifiktioyhteisön merkityksen ja suomenkielisen fanifiktio laadun kautta. Osa fanifiktioharrastajista piti suomenkielistä fanifiktiota kauniinkuuloisena ja arvosti sitä nimenomaan äidinkielenä takia, kun taas toisten mielestä suomenkielinen fanifiktio oli noloa, outoa ja kömpelöä. Kielivariantteihin kohdistuneita asenteita tutkittaessa on havaittu, että yksilö arvottaa itselleen tuttua varianttia yleensä paremmin kuin vierasta (Palander 2011: 134–135). Fanifiktiokontekstissa englannin kieli näyttäytyy harrastajille kuitenkin tutuimpana kielenä, sillä suurilla ja kansainvälisillä fanifiktiosivustoilla englanninkielisen fanifiktio tarjontaa on eniten. Jotkut fanifiktioharrastajat näyttivätkin vierastavan suomenkielistä fanifiktiota siksi, ettei suomenkieliseen fanifiktioon ollut totuttu. Tällöin fanifiktioharrastaja ei myöskään näyttänyt vuorovaikuttavan suomenkielisen fanifiktioyhteisön kanssa. Kieliasenteet eivät

synny ilman muiden kielenkäyttäjien vaikutusta, ja usein kielenkäyttäjä pyrkii muovaamaan asenteitaan yhteisönsä ylläpitämien asenteiden mukaisiksi (Edwards 1982: 21–22; Lasagabaster 2004: 399–400). Tällöin suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä asennoituminen suomenkielistä fanifiktiota kohtaan näyttäytyi pääosin myönteisenä ja yhteisön jäsenet olivat myös enemmän tekemisissä suomenkielisen fanifiktioita kanssa.

Suomenkieliseen fanifiktioon liitetty nolous näytti olevan jossakin määrin lähdeyyppi- ja genresidonnaista. Joitakin harrastajia häiritsi alkuperäislähteestä poikkeavalla kielellä kirjoitettu fanifiktio, ja tämä korostui etenkin televisiosarjojen ja elokuvien kaltaisten audiovisuaalisten lähteiden kohdalla, jolloin hahmojen äänen odotettiin kuuluvan myös fanifiktiota luettaessa. Lisäksi monet fanifiktioharrastajista korostivat suomenkielisestä eroottisesta tai romanttisesta fanifiktioista syntyvää kiusaantuneisuutta. Tätä saattaa selittää se, että syvästi emotionaalisten tai tabuaiheiden käsittely voi olla vieraalla kielellä helpompaa kuin äidinkielellä, sillä vieraan kielen on katsottu etäännyttävän kielenkäyttäjää käsiteltävästä aihepiiristä (ks. Caldwell-Harrisin 2014). Toisaalta sosiaaliset ja kulttuuriset normit voivat vaikuttaa siihen, miten tällaisia tabuaiheita käsitellään eri kielillä (Gawinskowska ym. 2012). Joillakin harrastajilla seksuaalinen sanasto voi myös olla vahvasti englanninkieliseen fanifiktiokontekstiin sidottua, jolloin sen käyttäminen muissa konteksteissa voi tuntua kiusalliselta. Tästä huolimatta monet kokivat suomen kielen soveltuvan minkä tahansa aihepiirin käsittelyyn, jolloin merkittävämäksi tekijäksi nousi fanifiktiokirjoittajan kirjoitustaito.

Suomenkielisen fanifiktioita laatuun suhtauduttiin hyvin kaksijakoisesti. Osa fanifiktioharrastajista koki suomenkielisen fanifiktioita olevan yleisesti laadukasta, joskus myös englanninkielistä fanifiktiota laadukkaampaa, kun taas enemmistön mielestä suomenkielinen fanifiktio oli heikkolaatuista. Tunne suomenkielisen fanifiktioita heikkolaatuisuudesta selittynee jossakin määrin suomenkielisen fanifiktioita pienellä määrällä ja sillä, ettei suomenkielisillä fanifiktiosivustoilla voi jaotella fanifiktioita ennakkoon laadun mukaan, kuten englanninkielisillä sivuilla. Leppänen (2009: 62–63) puolestaan kommentoi, että fanifiktioita kirjoittamiseen liittyvät merkittävästi yhteisön asettamat normit fanifiktioita sisällöstä ja kielestä, ja nämä näyttävät heijastuvan vaatimuksiin suomenkielisen fanifiktioita laadusta. Suomenkieliseltä fanifiktioilta vaadittiin suunniteltua sisältöä sekä sujuvaa ja oikeaoppista kieltä. Äidinkielen fanifiktioharrastaja kiinnittänee herkästi huomiota tekstissä oleviin kielivirheisiin, mutta todennäköisesti vieraskielistä tekstiä luettaessa esimerkiksi sanavalintojen sopivuuteen ei osata tarttua samalla tavalla (ks. Jantunen 2009: 356–357). Yhteisön asettamat vaatimukset hyvästä suomenkielisestä fanifiktioista saattoivat synnyttää kirjoittajille paineita, jotka ohjasivat tuottamaan fanifiktioita mie-

luummin englanniksi (ks. myös Silén 2012: 118). Suomenkielisen fanifiktio laatuksymyksen voivat myös vaikuttaa tiettyihin sanavalintoihin tai aihepiireihin liitetty kiusallisuus.

Fanifiktioharrastajat käsittelivät lisäksi suomenkielisen fanifiktio tuottamisen kannattavuutta, ja monet kokivat fanifiktio kirjoitus- tai lukukielestä riippumatta suomenkielisen fanifiktio tuottamisen englanninkielistä kannattamattommaksi. Osa fanifiktioharrastajista näytti pitävän suomenkielistä fanifiktiota eräänlaisena siirtymävaiheena ennen kirjoituskielen vaihtamista englantiin ja astumista kansainvälisiin fanifiktioyhteisöihin. Suomen kielellä kirjoitetun fanifiktio koettiin saavan englanniksi kirjoitettua huomattavasti palautetta, mikä näytti ohjaavan monia suomalaisia fanifiktio kirjoittajia vähintäänkin kahdella kielellä kirjoittamiseen (ks. myös Silén 2012: 112). Palautteen vähäisyyteen katsottiin vaikuttavan suomenkielisen fanifiktioyhteisön pienuuden, mikä korostui etenkin kirjoitettaessa Suomessa melko harvinaisista fandomeista. Monille vähäinen palaute omista teksteistä näytti lannistavalta, minkä vuoksi kirjoittajat eivät välttämättä uskaltaneet lähteä kirjoittamaan laajemmin eri fandomeista, mitä puolestaan suomenkielisen fanifiktio tarjonnan puutteetta kritisoivat fanifiktioharrastajat olisivat toivoneet. Kuitenkin osa koki saavansa riittävästi palautetta kirjoittaessaan fanifiktiota suomeksi, ja suomenkielisestä fanifiktiosta saadun palautteen yhteydessä korostettiin palautteen laadukkuutta. Samalla osan mielestä suomenkielisessä yhteisössä oli helpompi saada omille teksteille näkyvyyttä kuin kansainvälisessä fanifiktioyhteisössä, jossa tekstit voivat hukkuu muiden tekstien joukkoon erityisesti suosituissa fandomeissa.

Vaikka suhtautuminen suomenkieliseen fanifiktioon oli hyvin jakautunutta, enemmistö fanifiktioharrastajista kuitenkin toivoi suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle positiivisia asioita. Suomenkielisen fanifiktio määrän toivottiin lisääntyvän ja tarjonnan kehittyvän ja laajenevan. Samalla suomeksi kirjoittavien määrän toivottiin lisääntyvän. Todennäköisesti positiivinen suhtautuminen suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuteen johtui siitä, että suomenkielinen fanifiktio edusti harrastajan äidinkielellä kirjoitettua tekstiä ja tuntui sillä tavoin harrastajalle läheiseltä (ks. Nikanne 2002: 29–30). Esimerkiksi valtaosa pelkästään englanniksi kirjoittavista harrastajista oli aloittanut fanifiktio kirjoittamisen suomeksi, jolloin suomenkieliseen fanifiktioon saattoi liittyä nostalgisia tunteita. Tietyt kognitiiviset ja affektiiviset asenteet eivät kuitenkaan väistämättä synnytä niihin pohjautuvaa toimintaa (Garrett ym. 2003: 8). Ne fanifiktioharrastajat, jotka eivät olleet tekemisissä suomenkielisen fanifiktio kanssa, näyttivät myös olevan muita haluttomampia muuttamaan toimintaansa vaikuttaakseen suomenkielisen fanifiktio tulevaisuudelle esittämiensä toiveiden toteutumiseen.

Asennoituminen suomeksi kirjoittaviin fanifiktio kirjoittajiin oli huomattavasti myönteis-

sempää kuin suomenkieliseen fanifiktioon. Vaikka monet harrastajista korostivat jokaisen fanifiktiokirjoittajan päättävän oman kirjoituskielensä ja suhtautuvansa itse kunnioittavasti kirjoittajien tekemiin valintoihin (ks. myös Silén 2012: 123–124), näytettiin suomeksi kirjoittavia suosivan hieman enemmän kuin muilla kielillä kirjoittavia. Tässä myönteistä suhtautumista suomeksi kirjoittaviin näytti lisäävän harrastajia yhdistävä kieli, ja monet kertoivat samastuvansa enemmän suomeksi kirjoittaviin fanifiktiokirjoittajiin sekä suomenkieliseen fanifiktioyhteisöön. Hirsjärven (2009: 229) mukaan faniyhteisöissä tunne yhteenkuuluvuudesta perustuu jaettuun mielenkiinnonkohteisiin ja siten eräänlaiseen samanmielisyyteen. Vaikka kiinnostus fanifiktiota kohtaan onkin selvä fanifiktioyhteisöä yhdistävä tekijä (ks. Sorvari 2014: 45), toimii suomenkielisessä fanifiktioyhteisössä jaettu kieli myös yhteisön jäseniä yhdistävänä tekijä. Huolimatta siitä, että faniyhteisöihin liittyy usein erilaisia hierarkioita ja vallankäyttöä (ks. esim. Fiske 1992: 34–37; MacDonald 1998: 136), ei tätä näkökulmaa tuotu juuri ilmi käsiteltäessä suomenkielisen fanifiktio kirjoittajia sekä suomenkielistä fanifiktioyhteisöä. Tällöin vahva yhteenkuuluvuuden tunne suomenkielisen fanifiktioyhteisön sisällä näyttäytyy tärkeämpänä kuin yhteisön mahdolliset sisäiset ristiriidat (ks. Hirsjärvi 2009: 229–232).

Suomeksi kirjoittavat fanifiktiokirjoittajat näyttäytyivät osalle fanifiktioharrastajista eräänlaisina suomenkielisen fanifiktio suojelijoina, joiden toiminta piti yllä suomenkielistä fanifiktio kulttuuria ja jotka toimivat positiivisina roolimalleina muille harrastajille. Suomeksi kirjoittamista pidettiin rohkeana, mutta samalla korostuivat suomenkielisen fanifiktio kannattamattomuuteen liittyvät asenteet. Osa ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottavista ja kuluttavista harrastajista ilmaisi myös suoraan, ettei aikonut jatkossakaan kuluttaa suomenkielistä fanifiktiota. Suomenkielisen fanifiktio kirjoittajiin kohdistuneesta kunnioituksesta huolimatta monet näyttivät oletettavan suomeksi kirjoittavien vastaavan tulevaisuudessakin itsenäisesti suomenkielisen fanifiktio ylläpidosta.

Fanifiktioharrastajat ottivat lisäksi kantaa suomenkielisen fanifiktio kirjoittajien osamiseen. Jotkut ei-suomenkielistä fanifiktiota tuottavista kirjoittajista näyttivät pitävän suomeksi kirjoittamista eräänlaisena taitona, minkä takia suomeksi kirjoittavia kunnioitettiin. Tässä yhteydessä asenteisiin heijastuivat kirjoittajien omat kokemukset suomenkielisen fanifiktio tuottamisvaikeuksista, ja näihin on saattanut kytkeytyä paineita kirjoittaa fanifiktioyhteisön normeja vastaavaa, mahdollisimman hyvää suomenkielistä tekstiä. Jotkut fanifiktioharrastajista odottivatkin suomenkielisen fanifiktio kirjoittajien kehittyvän, jolloin suomeksi kirjoittamisesta saivat kunnioitusta lähinnä tekstiä sujuvasti ja taitavasti tuottavat kirjoittajat. Muutamat fanifiktioharrastajista ollettivat suomeksi kirjoittavien kirjoittajien valinnee kirjoituskielensä sen perusteella, etteivät osanneet tuottaa tekstiä riittävän hyvin muilla kielillä.

Suomalaiset fanifiktioharrastajat eivät ole yhtenäinen ryhmä eivätkä edes samalla kielellä kirjoittavat ja lukevat välttämättä viesti aktiivisesti keskenään. Tämän vuoksi näkemykset suomenkielisestä fanifiktiosta ja sen kirjoittajista voivat vaihdella huomattavasti tietyn kieliryhmän sisälläkin. Vaikka myönteinen suhtautuminen suomenkieliseen fanifiktioon olikin yleisempää kuin kielteinen suhtautuminen ja vaikka valtaosa fanifiktioharrastajista toivoi suomenkielisen fanifiktion kehittyvän ja laajenevan tulevaisuudessa, vaikutti aineistojen perusteella moni arvottavan englanninkielistä fanifiktiota suomenkielistä parempana. Englanninkielisen fanifiktio-
tion asemaa vahvistettiin asenteilla, jotka toistivat englanninkielisen fanifiktio-
normitettua asemaa, englannin kielen toimivuutta fanifiktio-
teksteissä genrestä riippumatta sekä englanniksi kirjoittamisen kannattavuutta. Tällöin englannin kieli näyttäytyi suomalaisessa fanifiktio-
kontekstissa eräänlaisena prestiisikielenä. Tyypillisesti tällaisten korkean statuksen kielten suosiminen ohjaa kielenkäyttäjää välttämään vähemmän arvostettujen kielten tai kielivarianttien käyttöä (ks. Kalaja 1999: 47). Monilla fanifiktio-
kirjoittajilla oman fanifiktioyhteisön näkemykset eri kirjoituskielistä sekä muiden harrastajien tekemät kielivalinnat vaikuttivatkin siihen, millä kielellä fanifiktiota päädyttiin kirjoittamaan. Fanifiktio ei elä kielipoliittisessa tyhjiössä, vaan siihen linkittyy vallankäyttöä ja kieli-ideologioiden toteuttamista kuten mihin tahansa kielenkäyttöön (Leppänen 2009: 63).

Koska suomenkielisellä fanifiktiolla on oma, melko omistautunut harrastajakuntansa, olisi ylidramaattista sanoa suomenkielisen fanifiktio-
olevan uhattuna. Kuitenkin tulee muistaa, että asenteilla on merkitystä siihen, millä tavoin toimimme (Perloff 2010: 45). Jotta suomalaisten fanifiktioharrastajien toive suomenkielisen fanifiktio-
valoisasta tulevaisuudesta toteutuu, on harrastajien ensin kiinnitettävä huomiota suomenkieliseen fanifiktioon ja sen kirjoittajiin kohdistuviin asenteisiinsa. Ulkopuolelta käsin on kuitenkin vaikea muovata toisen ihmisen kieliasenteita, eikä ketään voi pakottaa tuntemaan vahvasti omaa kieltään kohtaan. Tästä huolimatta on mahdollista pyrkiä rakentamaan ympäristö, jossa kannustetaan oman kielen käyttöön. (Webb 1994: 191.) Jos suomenkielisen fanifiktio-
määrä lisääntyy ja näkyvyys paranee, auttaa tämä mitä ilmeisimmin normalisoimaan sen asemaa suomalaisten fanifiktioharrastajien silmissä. Tämä olisi jo merkittävä tekijä, joka kannustaisi harrastajia tuottamaan ja kuluttamaan laajemmin suomenkielistä fanifiktiota englanninkielisen fanifiktio-
lisäksi, siis takaamaan omalla toiminnallaan suomen kielen monipuolisten käyttöympäristöjen säilymistä.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Tätä tutkimusprosessia aloittaessani tavoitteeni oli syventää ja monipuolistaa kandidaatintutkielmastani (Paajanen 2017) saatuja tuloksia, jotka koskivat suomalaisten fanifiktioharrastajien asenteita suomenkielistä fanifiktiota sekä sen kirjoittajia kohtaan. Samalla halusin maisterintutkielmani avulla tuottaa yleisesti lisää tietoa fanifiktiosta, sillä fanifiktiota ei toistaiseksi ole tutkittu Suomessa erityisen paljoa, varsinkaan kielitieteiden puolella. Tiedon lisäämiseksi koen tärkeäksi, että tietoa fanifiktiosta rakennettiin nimenomaan sen tuntevien harrastajien kautta, jolloin fanifiktioharrastajien äänet pääsivät laajasti kuulluiksi. Suomalaiset fanifiktioharrastajat näyttivät myös olevan kiinnostuneita tutkimusaiheestani, ja fanifiktiolukijoita haastatellessani monet toivat ilmi olevansa iloisia, että olin tekemässä fanifiktioon liittyvää maisterintutkielmaa. Monet haastatelluista fanifiktiolukijoista olivat lisäksi kiinnostuneita omasta suhteestani fanifiktioon, minkä perusteella heille näytti olevan tärkeää, että tutkimuksentekijä oli aidosti kiinnostunut fanifiktiosta. Fanifiktioon liittyvää tietämystäni testattiinkin muutamissa haastattelutilanteissa, ja näiden testien läpäiseminen rentoutti osaltaan haastattelutilanteita sekä sujuvoitti kommunikaatiota itseni ja haastatellun välillä. Kun haastateltu tiesi fanifiktiomaailman ja -terministön olevan haastattelijalle entuudestaan tuttuja, saattoi hän luottaa tulevansa ymmärretyksi, kuten esimerkin (81) keskustelusta voi päätellä:

81) V8MuESa: jotenki paljon (.) smoothimmin menee (.) lukeminen ja tälleen ja (...) sit jos puhutaan tällasista asioista nii ei siihen silleen hirveesti reagoi millään tasolla verrattuna jos on jotain semmosta (..) **vaniljaa ja fluffy thing with angst ja semmosta (..) tiiäks**
 H: tiiän he he (...) **joo mä luen itse kyllä fikkejä että olen tietoinen et jatka toki**
 V8MuESa: **he he** (Ha8)

Itse tutkimusprosessiin liittyi jonkin verran haasteita, jotka vaikuttivat tutkimuksen tekeen sekä tutkimusprosessin etenemiseen. Näistä keskeisin oli aihepiirin harvinaisuus: vaikka fanifiktiota onkin käsitelty laajasti fanitutkimuksen puolella ja kieliasteita kielitieteiden puolella, ei näitä kahta esiintynyt lähdeteksteissä yhdessä lukuun ottamatta pientä mainintaa Silénin (2012) pro gradu -tutkielmassa. Samaan tapaan kielitiedettä ja fanifiktiota yhdisteleviä tutkimuksia oli varsin vähän. Tämän vuoksi tutkielman teoreettisen kehikon rakentaminen ja oman tutkielman linkittäminen aiempiin tutkimuksiin tuntui ajoittain sellaisen palapelin rakentamiselta, johon käytettävät palaset eivät tahtoneet sopia. Olin myös kandidaatintutkielmaani tehdessäni tehnyt valintoja, jotka hankaloittivat maisterintutkielmani tekemistä. Näihin kuului esi-

merkiksi se, etten ollut tehnyt sekä kandidaatin- että maisterintutkielmassani käytettyyn kyselylomakkeeseen kysymystä, jossa fanifiktiokirjoittajat olisivat itse voineet arvioida numeerisesti asennoitumistaan suomenkieliseen fanifiktioon. Koska arvioin vastaukset itse jälkikäteen, kasvaa tekemieni havaintojen tulkinnallisuus, ja jotkin kirjoittajien vastauksista olivat niin ristiriitaisia, että niiden arvioiminen oli melko hankalaa. Tämä puute kuitenkin korjattiin fanifiktio lukijoiden haastatteluja suunniteltaessa.

On selvää, että saamani tulokset eivät edusta kaikkia äidinkieleltään suomenkielisiä fanifiktioharrastajia, minkä vuoksi tuloksia ei voi suoraan yleistää. Fanifiktiokirjoittajien kyselyaineistossa ei ole tutkimuseettisistä syistä mukana alle 15-vuotiaita informanteja eikä fanifiktio lukijoiden haastatteluaineistossa alle 18-vuotiaita informanteja. Sen sijaan tätä nuorempia harrastajia on mukana Silénin (ks. 2012: 44) käyttämässä aineistossa. Tässä tutkimuksessa nuorimpien fanifiktioharrastajien näkemykset eivät päässeet kuulluiksi ja on mahdollista, että he olisivat vielä voineet tuoda tutkimuksen aihepiireihin uusia näkökulmia. Fanifiktio lukijoiden otannan pienuuden vuoksi lukijoiden asenteita ei ole myöskään kannattavaa vertailla kirjoittajien asenteisiin. Jälkikäteen ajateltuna jaottelu fanifiktiokirjoittajiin ja -lukijoihin tuntui muutenkin hieman keinotekoiselta, sillä tutkimusprosessin edetessä ja aineistoja tutkiessani kävi selväksi, että monet fanifiktioharrastajista sekä lukivat että kirjoittivat fanifiktiota.

Samaan tapaan on tiedostettava, että valitut aineistonkeruutavat vaikuttavat tutkimuksesta saatuihin tuloksiin. Tutkijan tekemä kyselylomake ohjaa tutkijan tekemiä havaintoja aina tiettyyn suuntaan, ja toisaalta lomakkeesta mahdollisesti syntyvien väärinymmärrysten takia vastaaja ei välttämättä vastaa kysymyksiin tutkijan tarkoittamalla tavalla. Kyselytutkimusta tehtäessä ei myöskään voida olla varmoja siitä, vastaako informantti kysymyksiin totuudenmukaisesti. (Alanen 2011: 160; Hirsjärvi ym. 2000: 182.) Haastattelututkimusta tehtäessä on puolestaan muistettava, että haastattelu on aina kontekstiin sidottu vuorovaikutustilanne, jossa haastateltu saattaa vastata senhetkisten tuntemustensa mukaan ja jossa haastattelija voi tahtomattaan vaikuttaa haastatellun näkemyksiin (ks. Hirsjärvi ym. 2000: 193–194; Tiittula & Ruusuvuori 2005: 44–51). Koska haastattelu oli rakennettu kandidaatintutkielmaani tekemäni kyselyn pohjalta, ohjasi kysely myös jo valmiiksi haastattelurungon suunnittelua, haastattelutilannetta sekä haastattelun analyysyä.

Aineistoista saatujen näkemysten ja samalla tulosten luotettavuutta parantaa kuitenkin se, ettei kirjoittajilta kerätystä kyselyaineistosta löydy vastaajia, joiden vastauksista näkyy, että he olisivat vastanneet kyselyyn vitsillä. Haastattelijan näkökulmasta haastattelutilanteet olivat myös melko rentoja, ja haastateltujen mahdollista jännitystä vähensi osaltaan se, että he saivat itse valita, toteutettiinko haastattelut videokuvan kanssa vai ilman. Kun haastattelutyypinä

käytettiin nimenomaan puolistrukturoitua teemahaastattelua, oli haastatelluilla mahdollisuus ohjata keskustelua enemmän ja siten tuoda keskusteluihin sellaisia näkökulmia, joita en ollut ennakkoon ajatellut tuovani haastatteluun (ks. Tiittula & Ruusuvuori 2005: 11–12). Kaiken kaikkiaan kahden aineistonkeruutavan ja kahden erityyppisen aineiston hyödyntäminen auttoi syventämään aineistonkeruussa saatuja tietoja ja minimoimaan kummankin aineistotyypin heikkouksia.

Myös käytetty analyysimenetelmä vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Sisällönanalyysiin – kuten todennäköisesti mihin tahansa analyysimenetelmään – sisältyy väistämättä tulkinnallisuutta. Rakentaessaan analyysiansä tutkija hyödyntää omaa päättelykykyään ja ennakkotietämystään aihepiiristä, mikä luonnollisesti vaikuttaa analyysin tuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 100.) Kun tämän lisäksi tiedostetaan oma asemani sekä fanifiktioharrastajana että suomen kielen ammattilaisena, on esittämiini näkemyksiin suhtauduttava kriittisesti. Kuitenkaan sisällönanalyysin varjolla ei voi väittää aineistossa esiintyvän mitä tahansa näkökulmia (mp.). Aineistoista tekemiäni havaintojen ja tulkintojen oikeellisuutta onkin perusteltu monipuolisilla aineistolainauksilla sekä myös kvantitatiivisella tiedolla siitä, kuinka paljon tiettyjä näkökulmia aineistoissa esiintyi.

Kun edellä esitellyt asiat on otettu huomioon, koen, että maisterintutkielmani onnistui pyrkimyksessään lisätä tietoutta fanifiktioista sekä suomenkieliseen fanifiktioon ja sen kirjoittajiin liittyvistä asenteista. Samalla olen tutkielmani avulla lisännyt tietoutta suomen kielen käytöstä ja asemasta populaarikulttuurissa. Tehdessäni kandidaatintutkielmaani samasta aihepiiristä kenties suurimmaksi haasteekseni nousivat suppean tutkielmatyypin asettamat rajoitukset. Aineistossa olisi ollut paljon kiinnostavia, laajempaa pohdintaa kaipaavia näkökulmia, mutta tutkielmassa itsessään ei ollut tilaa näiden monipuoliselle käsittelylle. Koenkin, että maisterintutkielmassani pääsin syventymään suomenkielistä fanifiktiota ja sen kirjoittajia koskeviin asenteisiin aihepiirin ansaitsemalla tavalla.

Fanifiktio on aihepiirinä varsin laaja, joten potentiaalisia jatkotutkimusaiheita on helppo hahmotella. Suomenkieliseen fanifiktioon liittyviä kieli-asenteita voisi kartoittaa laajemmin esimerkiksi ottamalla tutkimukseen mukaan alle 15-vuotiaita kirjoittajia mutta myös tutkimalla pitkäikäistutkimuksella, miten asennoituminen kehittyy iän mukaan. Toisaalta olisi kiinnostavaa selvittää laajemmin asennoitumista englanninkieliseen ja muilla kielillä kirjoitettuun fanifiktioon. Ajanpuutteen takia ja tutkimuksen tarpeettoman paisumisen välttämiseksi tästä tutkimuksesta jätettiin lopulta pois osio, jossa käsiteltiin suomenkielisen fanifiktioa asemaa kansainvälisessä fanifiktio-kulttuurissa. Haastatteluissa pyysin tässä yhteydessä fanifiktio-lukijoita arvioimaan myös sitä, millainen asema muilla kielillä oli kansainvälisessä fanifiktio-kulttuurissa.

Haastatellut arvioivat esimerkiksi kiinankielisen, japaninkielisen ja saksankielisen fanifiktio-
aseman olevan hyvä, joskin ei-englanninkielistä fanifiktiota esiintyy pääsääntöisesti suomen-
kielisen fanifiktio-
tavo-
in omilla kielikohtaisilla sivustoilla. Sen sijaan eräs haastatelluista ker-
toi keskustelleensa eri kielten käyttötavoista fanifiktiossa erään ruotsalaisen kirjoittajan kanssa,
jonka mukaan fanifiktio-
kirjoittaminen ruotsiksi on todella harvinaista. Olisikin kiinnostavaa
tutkia, miten laajasti englanninkielinen fanifiktio nähdään fanifiktioharrastajien keskuudessa
niin sanottuna normatiivisena fanifiktio-
muotona.

Kieliasenteiden lisäksi fanifiktiota voisi lähteä tutkimaan Blackin (2006; 2007) tapaan
kielenoppimisen näkökulmasta. Aineistoissani monet fanifiktioharrastajista kertoivat etenkin
englanninkielisen fanifiktio-
lukemisen ja kirjoittamisen auttaneen heitä kehittämään kielitai-
toaan ja toisaalta pitämään sitä edelleen yllä. Kielenoppimisen kannalta voisi olla hyödyllistä
selvittää, miten fanifiktio-
tuottaminen tai kuluttaminen suhteutuu kielenoppimiseen ja miten
fanifiktiota hyödynnetään osana erilaisia oppimisstrategioita. Tällöin fanifiktio-
tuottamisen ja
kuluttamisen hyötyjä saataisiin tuotua laajemmin myös sellaisten ihmisten tietoon, jotka eivät
kuulu aktiivisiin populaarikulttuurin harrastajiin.

7 LÄHTEET

- Ajzen, Icek 2005: *Attitudes, personality, and behavior*. Mapping social psychology. 2. painos. Maidenhead, Berkshire, England: Open University Press.
- Alanen, Riikka 2011: Kysely tutkijan työkaluna. – Paula Kalaja, Riikka Alanen & Hannele Dufva (toim.), *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas* s. 146–160. Helsinki: Finn Lectura.
- Alasuutari, Pertti 1999: Introduction. Three phases of reception studies. – Pertti Alasuutari (toim.), *Rethinking the media audience: the new agenda* s. 1–21. London: Sage.
- Andersson, Lars-Gunnar 1985: *Fult språk: svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson.
- Archive of Our Own 2013a: *2012 AO3 milestones* – https://archiveofourown.org/admin_posts/271 19.1.2018.
- Archive of Our Own 2013b: *AO3 passes 200,000 user accounts*. – https://archiveofourown.org/admin_posts/324 19.1.2018.
- Bacon-Smith, Camille 1992: *Enterprising women: television fandom and the creation of popular myth*. Contemporary ethnography. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Barton, David 2007: *Literacy: an introduction to the ecology of written language*. 2. painos. Malden, MA: Blackwell Pub cop.
- Black, Rebecca W. 2006: Language, culture, and identity in online fanfiction. – *E-Learning* 3 (2) s. 170–184. – <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/elea.2006.3.2.170> 23.9.2017.
- 2007: Digital design: English language learners and reader reviews in online fanfiction. – Michele Knobel & Colin Lankshear (toim.), *A new literacies sampler* s. 115–136. New York: Peter Lang.
- 2009: Online fanfiction, global identities and imagination. *Research in the teaching of English* 43 (4) s. 397–425. – <https://pdfs.semanticscholar.org/fb22/3116836f1e31dd8d7b8d1e48a5c6e01dda20.pdf> 12.1.2019.
- Buncler, Anna 2017: Reaalioiden kääntäminen suomesta puolaksi – erisnimet Riikka Pulkkinen Totta-romaanissa. – Mika Hallila & Lukasz Sommer (toim.), *Suomalaisen kirjallisuuden ABC: tutkimus, kääntäminen ja opetus ulkomaisissa yliopistoissa*. s. 123–144. Varsova: Varsovan yliopisto, Hungarologian laitos, Suomen kielen ja kulttuurin yksikkö.
- Caldwell-Harris, Catherine L. 2015: Emotionality differences between a native and a foreign language: theoretical implications. *Frontiers in psychology* 5 (1055) s. 1–4. – <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4172089/pdf/fpsyg-0501055.pdf> 18.1.2019.
- Cicioni, Mirna 1998: Male-pair bonds and female desire in fan slash writing. – Cheryl Harris & Alison Alexander (toim.), *Theorizing fandom: fans, subculture and identity* s. 153–178. Cresskill, N.J.: Hampton Press cop.
- Dai, Jing & Liu, Qi'ang 2018: Interpretation of humor between Chinese and Americans from the angle of culture in Friends. – *Journal of language teaching and research* 9 (6) s. 1356–1361. – <https://search-proquest.com.ezproxy.jyu.fi/lba/docview/2135500283/fulltextPDF/714E9F1B1B0644A7PQ/6?accountid=11774> 27.2.2019.
- Dufva, Hannele 2011: Ei kysyvää tieltä eksy: kuinka tutkia kielten oppimista ja opettamista haastattelun avulla. – Paula Kalaja, Riikka Alanen & Hannele Dufva (toim.), *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas* s. 131–145. Helsinki: Finn Lectura.
- Duszak, Anna 2002: Us and others: an introduction. – Anna Duszak (toim.), *Us and others: social identities across languages, discourses and cultures*. Pragmatics and beyond: new series 98 s. 1–28. Amsterdam: John Benjamins publishing company.
- Edwards, John R. 1982: Language attitudes and their implications among English speakers. – Ellen Bouchard Ryan & Howard Giles (toim.), *Attitudes towards language variation* s. 20–33. London: Arnold.

- Fathallah, Judith 2014: Reading real person fiction as digital fiction: an argument for new perspectives. – *International journal of cultural studies* 19 (4) s. 459–476. – <http://journals.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/doi/pdf/10.1177/1354856516688624> 23.9.2017.
- Festinger, Leon 1962: *A theory of cognitive dissonance*. Stanford: Calif.
- Fiske, John 1992: The cultural economy of fandom. – Lisa A. Lewis (toim.), *The adoring audience: fan culture and popular media*. s. 30–49. London: Routledge.
- Garrett, Peter, Coupland, Nikolas & Williams, Angie 2003: *Investigating language attitudes: social meanings of dialect, ethnicity and performance*. Cardiff: University of Wales Press.
- Gawinkowska, Marta, Paradowski, Michał B. & Bilewicz, Michał 2013: Second language as an exemptor from sociocultural norms. Emotion-related language choice revisited. – PLoS ONE 8 (12). – <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3859501/> 2.3.2018.
- Giles, Howard & Nidzielski, Nancy 1998: Italian is beautiful, German is ugly. – Laurie Bauer & Peter Trudgill (toim.), *Language myths* s. 85–93. London: Penguin Books cop.
- Grossberg, Lawrence 1995: *Mielihyvän kytkennät: risteilyjä populaarikulttuurissa*. Tampere: Vastapaino.
- Harkema, Oona 2017: *Fanikirjoittajat ja lainatut maailmat. Tutkimus fanifiktion yhteisön jäsenistä ja heidän kirjoittamistaan teksteistä Harry Potter -romaanisarjan ja elokuvien pohjalta. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston filosofinen tiedekunta*. – http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170399/urn_nbn_fi_uef-20170399.pdf 16.4.2018.
- Hellekson, Karen & Busse, Kristina 2006: Work in progress. – Karen Hellekson & Kristina Busse (toim.), *Fan fiction and fan communities in the age of the internet: new essays* s. 5–32. Jefferson (N.C.): McFarland cop.
- 2014a: Fan identity and feminism. – Karen Hellekson & Kristina Busse (toim.), *The fan fiction studies reader* s. 75–81. Iowa City, Iowa: University Of Iowa Press.
- 2014b: Introduction: Why a fan fiction studies reader now? – Karen Hellekson & Kristina Busse (toim.), *The fan fiction studies reader* s. 1–18. Iowa City, Iowa: University Of Iowa Press.
- Hirsjärvi, Irma & Kovala, Urpo 2007: Fanius kulttuurintutkimuksen kohteena. – Erkki Vainikkala & Henna Mikkola (toim.), *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 86 s. 245–269. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hirsjärvi, Irma 2009: *Faniuden siirtymiä: suomalaisen science fiction -fandomin verkostot*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 98. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000: *Tutki ja kirjoita*. 6. painos. Helsinki: Tammi.
- Jantunen, Jarmo 2009: 'Minulla on aivan paljon rahaa': fraseologiset yksiköt suomen kielen opetuksessa. – *Virittäjä* 113 (3) s. 356–381.
- Jenkins, Henry 1992: *Textual poachers: television fans and participatory culture*. Studies in culture and communication. New York: Routledge.
- Jenson, Joli 1992: Fandom as pathology: the consequences of characterization. – Lisa A. Lewis (toim.), *The adoring audience: fan culture and popular media*. s. 9–29. London: Routledge.
- Kaipia, Nina 2011: *Drarry, Snarry and Snape: the queerest of the queer – heteronormativity and queer theory in Harry Potter slash fan fiction*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston nykykielten laitos. – <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/225047/NinaKaipiaProGradu.pdf?sequence=2&isAllowed=y> 12.1.2019.
- Kalaja, Paula 1999: Kieli ja asenteet. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kielenoppimisen kysymyksiä* s. 45–72. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Kalaja, Paula, Alanen, Riikka & Dufva, Hannele (toim.) 2011: *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura.

- Lackner, Eden, Lucas, Barbara Lynn & Reid, Robin Anne 2006: Cunnin linguists: The bisexual erotics of Worlds/Silence/Flesh. – Karen Hellekson & Kristina Busse (toim.), *Fan fiction and fan communities in the age of the internet: new essays*. s. 171–188. Jefferson (N.C.): McFarland cop.
- Lasagabaster, David 2004: Attitude/Einstellung. – Ulrich Ammon (toim.), *Sociolinguistics: an international handbook of the science of language and society = Soziolinguistik: ein internationales handbuch zur wissenschaft von sprache und gesellschaft. Volume 1 = 1. Teilband* s. 399–404. Berlin: de Gruyter.
- Lehtonen, Sanna 2015: Writing oneself into someone else's story: experiments with identity and speculative life writing in Twilight fan fiction. – *Fafnir: Nordic journal of science fiction and fantasy research* 2 (2) s. 7–18. – <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/46470> 16.4.2018.
- Leiwo, Hannele 2018: *Mitä jos? Mitä sitten? Fanifiktio jatkaa siitä, mihin kirja jäi.* – <https://yle.fi/uutiset/3-10151374> 16.4.2018.
- Leppänen, Sirpa 2008: Cybergirls in trouble? Fan fiction as a discursive space for interrogating gender and sexuality. – Carmen Rosa Caldas-Coulthard & Rick Iedema (toim.), *Identity trouble: critical discourse and contested identities* s. 156–179. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- 2009: Playing with and policing language use and textuality in fan fiction. – Ingrid Hotz-Davies, Anton Kirchhofer & Sirpa Leppänen (toim.), *Internet fictions* s. 62–83. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- 2011: Linguistic and generic hybridity in web writing. The case of fan fiction. – Mark Sebba, Shahrzad Mahootian and Carla Jonsson (toim.), *Language mixing and code-switching in writing: approaches to mixed-language written discourse*. s. 233–254. London: Routledge.
- Lewis, Lisa A.: Introduction. – Lisa A. Lewis (toim.), *The adoring audience: fan culture and popular media*. s. 1–8. London: Routledge.
- Littleton, Chad Eric 2011: *The role of feedback in two fanfiction writing groups*. Väitöskirja. Indiana University of Pennsylvania. – <https://knowledge.library.iup.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1114&context=etd> 14.2.2019.
- MacDonald, Andrea 1998: Uncertain utopia: science fiction media fandom & computer mediated communication. – Cheryl Harris & Alison Alexander (toim.), *Theorizing fandom: fans, subculture and identity* s. 131–152. Cresskill, N.J.: Hampton Press cop.
- Mielikäinen, Aila & Palander, Marjatta 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomi 203. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Niedzielski, Nancy A. & Preston, Dennis R. 2000: *Folk linguistics*. Trends in linguistics 122. Berlin: de Gruyter.
- Nieminen, Liisa 2010: Lasten ja nuorten tutkimus: oikeudellinen tarkastelu. Hanna Lagström, Tarja Pösö, Niina Rutanen & Kaisa Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* s. 25–42. Helsinki: Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna 2017: Haastatteluaineiston litterointi. – Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvoori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* s. 427–440. Tampere: Vastapaino.
- Nikanne, Urpo 2002: Äidinkielen merkitys ihmiselle. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Oinikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset* s. 16–34. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Nikunen, Kaarina 2005: *Faniuden aika: kolme tapausta televisio-ohjelmien faniudesta vuosituhannen taitteen Suomessa*. Media studies. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampere University Press.
- 2008: Uusia katseita faniudesta faniuksiin. – Kaarina Nikunen (toim.), *Fanikirja: tutkimuksia nykyculttuurin fani-ilmiöistä* s. 7–16. Nykyculttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nupponen, Anna-Maria 2011: *"Savon murre" savolaiskorvin. Kansa murteen havainnoitsijana*. Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in education, humanities, and theology 11. Väitöskirja. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

- Paajanen, Inka 2017: ”Ensimmäinen reaktio on ’ei’” – Suomalaisen fanifiktiokirjoittajien asenteita suomenkielistä fanifiktiota kohtaan. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. – <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/53742> 4.12.2017.
- Palander, Marjatta 2011: *Itä- ja eteläsuomalaisten murrekäsitykset*. Suomi 200. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Perloff, Richard M. 2010: *The dynamics of persuasion: communication and attitudes in the 21st century*. 4. painos. New York: Routledge.
- Piispanen, Tiina 2008: *Beloved magical creatures: Conflicts of romance in Harry Potter fan fiction*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. – https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18460/URN_NBN_fi_jyu-200803171268.pdf?sequence=1&isAllowed=y 12.1.2019.
- Pimenova, Daria 2009: Fan fiction: Between text, conversation, and game. – Ingrid Hotz-Davies, Anton Kirchhofer & Sirpa Leppänen (toim.), *Internet fictions* s. 44–61. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publ.
- Preston, Dennis R. 2004a: Folk metalanguage. – Nikolas Coupland, Dariusz Galasiński & Adam Jaworski (toim.), *Metalanguage: social and ideological perspectives*. s. 75–102. Berlin: Mouton de Gruyter.
- 2004b: Language with an attitude. – J.K. Chambers, Peter Trudgill & Natalie Schilling-Estes (toim.), *The handbook of language variation and change*. s. 40–66. Malden, MA: Blackwell Pub.
- Samutina, Natalia 2017: Emotional landscapes of reading: fan fiction in the context of contemporary reading practices. – *International journal of cultural studies* 20 (3) s. 253–269. – <http://journals.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/doi/pdf/10.1177/1367877916628238> 12.1.2019.
- Silén, Sannariikka 2012: ”Everything is possible in fan fiction”: The thrill of rewriting and reading according to Finnish fan fiction buffs. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. – <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40165> 23.9.2017.
- Sorvari, Henna 2014: *I have another D/G pottering around in my brain” – Identity construction on a Harry Potter fanfiction forum*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. – <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44042> 12.1.2019.
- Tiittula, Liisa & Ruusuvoori, Johanna (toim.) 2005: *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- 2005: Johdanto. – Liisa Tiittula & Johanna Ruusuvoori (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* s. 9–21. Tampere: Vastapaino.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 7., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Vaattovaara, Johanna & Soinen-Stojanov, Henna 2006: Pääkaupunkiseudulla kasvaneiden kotiseuturajaukset ja kielelliset asenteet. – Kaisu Juusela & Katariina Nisula (toim.), *Helsinki kieliyhteisönä* s. 223–254. Helsinki: Helsingin yliopisto, Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilku, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://122.5.51.241:8083/gate/big5/scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php> 30.4.2019.
- Webb, Vic 1994: Revalorizing the autochthonous languages of Africa. – Martin Pütz (toim.), *Language contact and language conflict* s. 181–204. Amsterdam: John Benjamins publishing company.

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake (ks. myös Paajanen 2017)

Tämä kysely on osa kandidaatintutkielmaani, jonka teen Jyväskylän yliopiston kielten laitokselle. Pyrin tutkimuksellani selvittämään, millaisia kieliasepteita äidinkieleltään suomenkielillä fanifiktio-kirjoittajilla on.

Olisin kiitollinen, jos vastaisit oheiseen lyhyeen kyselyyn. Ajatuksesi ja näkemyksesi ovat minulle tärkeitä ja toivonkin, että pyrit perustelevaan niitä parhaasi mukaan. Kysely on anonyymi, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa tutkimustuloksista. Antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä anneta ulkopuolisten käsiin.

Toivon, että voisit myös jakaa tietoa tästä kyselystä fanifiktion kirjoittamista harrastaville ystävillesi.

Mikäli haluat lisätietoa tutkimuksesta, voit ottaa minuun yhteyttä!

Paljon kiitoksia osallistumisestasi!

Inka Paajanen

inka.s.p.paajanen[at]student.jyu.fi

Kyselyn laatija saa käyttää vastauksiani tutkimusaineistona yllä kuvatussa tutkimuksessaan.

Kyselyn laatija saa käyttää vastauksiani tutkimusaineistona myöhemmissä opinnoissaan.

Perustiedot:

Ikä:

15–17

18–20

21–25

26–30

>31

Sukupuoli

Äidinkieli

Koulutus/työ:

Mitä vieraita kieliä käytät vapaa-aikana? Miten?

Kuinka monta vuotta olet harrastanut fanifiktioiden kirjoittamista?

Millä kielillä kirjoitat fanifiktiota nykyään?

Oletko kirjoittanut aiemmin muilla kielillä? Millä?

Jos kirjoitat fanifiktiota useammalla kuin yhdellä kielellä, käytätkö jotain kieltä muita enemmän?

Laajat avokysymykset:

1. Mistä syistä olet päätenyt kirjoittamaan käyttämälläsi kielellä/kielillä?
2. Oletko tyytyväinen kielivalintaasi? Miksi?
3. Miten kirjoittamiesi fanifiktioiden genret (adventure/hurt/romance/slash/jne.) ja alkuperäis- materiaali (kirja/tv-sarja/anime/jne.) vaikuttavat kirjoituskieliisi?
4. Miten muiden fanifiktioharrastajien kieliarvostukset ovat vaikuttaneet kirjoituskieliisi?
5. Miten kielivalintasi ovat muuttuneet kirjoitusurasi aikana? Luuletko, että ne tulevat muuttu- maan jollakin tavalla tulevaisuudessa?
6. Millaisia tunteita ajatus suomenkielisen fanifiktio kirjoittamisesta sinussa herättää? Mistä arvelet näiden tunteiden syntyvän?
7. Miten suhtaudut kirjoittajiin, jotka kirjoittavat fanifiktiota suomeksi?
8. Minkälainen käsitys sinulla on suomenkielisen fanifiktio asemasta kansainvälisessä fanifik- tiokulttuurissa?
9. Mitä odotuksia tai toiveita sinulla on suomenkielisen fanifiktio tulevaisuuden kannalta?

Liite 2: Suostumus haastattelututkimuksen osallistujaksi

Tutkimuksen aihe: suomalaisten fanifiktioharrastajien luku- ja kirjoitusprosessi

Tutkimuksen tyyppi: maisterintutkielma

Tutkimuksen tekijä: Inka Paajanen

Tutkimuksen ohjaaja: Mari Honko

Yliopisto ja laitos: Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos

Maisterintutkielmani tarkoituksena on selvittää, minkälaiset tekijät vaikuttavat suomalaisten fanifiktioharrastajien luku- ja kirjoitusprosessiin. Täyttämällä tämän suostumuslomakkeen suostut haastateltavaksi tutkimukseeni. Tutkimusta varten kerätty aineisto säilytetään kirjautumista vaativassa ympäristössä ja käsitellään siten, ettei yksittäisten osallistujien henkilöllisyyttä voi tunnistaa tutkimustuloksista. Antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta ulkopuolisten käsiin. Tutkimuksessa käytetty aineisto tuhotaan viimeistään vuoden kuluttua maisterintutkielman valmistumisesta, ellei tutkielman tekijä hae lupaa jatkotutkimukseen. Tutkimuksen osallistujana sinulla on oikeus perua osallistumisesi tutkimukseeni ennen tutkimusprosessin päättymistä.

Mikäli haluat lisätietoa tutkimuksesta tai ottaa minuun yhteyttä jossakin muussa tutkimukseen liittyvässä asiassa, lähetä minulle sähköpostia osoitteeseen [inka.s.p.paajanen\[at\]student.jyu.fi](mailto:inka.s.p.paajanen@student.jyu.fi).

Lomakkeen täyttöohje: täytä lomakkeeseen henkilötietosi ja kaikki sinulle sopivat vaihtoehdot.

1. Täytä tähän henkilötietosi.

Etunimi:

Sukunimi:

Sähköposti:

2. Suostun siihen, että haastatteluni

kuvanauhoitetaan (videoidaan)

ääninauhoitetaan

3. Suostun siihen, että vuorovaikutustani

kuvanauhoitetaan (videoidaan)

ääninauhoitetaan

seurataan nauhoittamatta

4. Haastattelun avulla kerättyä minua koskevaa aineistoa saa käyttää

haastattelijan maisterintutkielmassa

haastattelijan tekemissä jatkotutkimuksissa

haastattelijan muissa tieteellisissä tutkimuksissa ja julkaisuissa

haastattelijan tieteellisissä esitelmissä

haastattelijan pitämässä opetus- ja koulutustilanteissa

Liite 3: Haastattelurunko

Haastattelutilanteen avaus:

- Tervehdykset ja esittäytyminen
- Oman tutkimuksen kuvaaminen
- Haastateltavan oikeuksien kertaaminen

Taustoittavat peruskysymykset:

- Nimi:
- Ikä:
- Sukupuoli:
- Kauanko olet harrastanut fanifiktioita lukemista?
- Millä kielillä olet lue fanifiktioita?
- Kirjoitatko myös fanifiktioita? Jos kyllä, miten pitkään olet kirjoittanut? Jos kyllä, miten fanifiktioita kirjoittaminen on vaikuttanut fanifiktioita lukemiseesi?
- Vastasitko vuonna 2016 fanifiktioita kirjoittajilta kerättyyn kyselyyn, joka koski fanifiktioita kirjoittajien kieliä asenteita?

Asenteista:

- Millä perusteella olet päättänyt luke fanifiktioita juuri noilla kielillä?
- Millaisia ajatuksia ja tunteita sinulla herää suomenkielisestä fanifiktioista? Miten nämä suhteutuvat ajatuksiisi muilla kielillä kirjoitetusta fanifiktioista?
- Jos sinun pitäisi kuvata suhtautumistasi suomenkieliseen fanifiktioon asteikolla 1–5 (1 negatiivinen, 2 melko negatiivinen, 3 neutraali, 4 melko positiivinen ja 5 positiivinen), minkä luvun valitsisit? Miksi?

-Suomalaisilta fanifiktiikirjoittajilta keräämäni aineiston pohjalta vaikuttaa siltä, että osa kirjoittajista kokee, ettei suomenkielistä fanifiktiota arvosteta yhtä paljon kuin englanninkielistä. Oletko itse törmännyt tällaisiin käsityksiin ja mitä olet niistä mieltä?

-Miten suhtaudut suomenkielistä fanifiktiota tuottaviin kirjoittajiin? Suhtaudutko eri tavoin kirjoittajiin, jotka kirjoittavat fanifiktiota jollakin muulla kielellä?

-Minkälainen asema suomenkielisellä fanifiktiolla on mielestäsi kansainvälisessä fanifiktio-kulttuurissa?

-Millaisia toiveita sinulla olisi suomenkielisen fanifiktio-tulevaisuuden kannalta? Miten itse vaikuttaisit tämän tulevaisuuden toteutumiseen?

-Onko vielä jotakin muuta, jota haluaisit aiheesta sanoa?

Haastattelun päätäntä

-Haastattelutilanteen lopetus ja haastattelusta kiittäminen

Liite 4: Litterointimerkinnät

Tähän liitteeseen on listattu tutkimuksessa käytetyt litterointimerkinnät selityksineen (ks. Tiitula & Ruusuvuori 2005; Kalaja, Alanen & Dufva 2011).

(.)	lyhyt tauko
(..)	keskipitkä tauko
(...)	pitkä tauko
(joo)	suluissa epäselvästi kuultu jakso
(-)	sana, josta ei saatu selvää
(--)	pidempi jakso, josta ei saatu selvää
(())	litteroijan kommentteja tai selityksiä haastattelun tapahtumista tai sisällöstä
jo-	tavuviiva: sana jää kesken
e:i	kaksoispisteet: äänteen venytys (lue: ”eei”)
@joo@	äänien laadun muutos, haastateltu esimerkiksi imitoi jotakin toista henkilöä
he he	naurua